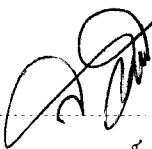
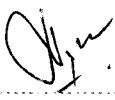

หัวข้อการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในระดับท้องถิ่น: ศึกษากรณีในเขตเทศบาล
นครปากเกร็ด
ชื่อและนามสกุล นายสิวาพร ชมกรด
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข

คณะกรรมการสอบการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
คั่นคว่ำอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ รุ่งปรรต พรหมอินทร์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

ผู้ศึกษา นายสิวาพร ชมกรด **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)วิธีการที่ผู้นำชุมชนสามารถเข้าไปชี้แนะหรือโน้มน้าวให้สมาชิกหรือคนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน โดยการเปรียบเทียบถึงภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นระหว่างชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมืองคือชุมชนการเคหะและชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบทคือชุมชนดวงแก้วจากจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา 6,999 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือ ประชาชนในชุมชนการเคหะและชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบทคือชุมชนดวงแก้ว จำนวน 6,999 คนผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 698 คน ด้วยวิธีการจับฉลากจากกลุ่มประชากร และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนจำนวน 8 คน แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่น .932 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนแตกต่างกัน (2) รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น ผลการสัมภาษณ์ยังแสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีการยอมรับในตัวผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการชักจูงโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

คำสำคัญ ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง เทศบาลนครปากเกร็ด

กิตติกรรมประกาศ

การทำค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณคุณปานใจ เพ็ชรรัตนมณี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนทุกท่าน ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงตรงตามเจตนารมณ์ของการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สิวาพร ชมกรด

พฤศจิกายน 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
กรอบแนวความคิด.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องอิทธิพล.....	11
แนวความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องอำนาจ.....	12
แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องผู้นำ.....	17
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	26
แนวคิดทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	33
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครปากเกร็ด.....	41
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	70
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคำตอบจากแบบสอบถามตามสมมติฐาน...79	79
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบอิทธิของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของสมาชิกในชุมชน.....	85
ตอนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน.....	88
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	95
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	99
ข้อเสนอแนะ.....	105
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	108
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	113
ก. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	114
ข. จำนวนและร้อยละของคำตอบแบบสอบถามรายชื่อของสมาชิก ชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว.....	122
ค. บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว.....	129
ประวัติผู้ศึกษา.....	137

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แผนภูมิแสดงส่วนการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด.....	45
ตารางที่ 2.1 รูปแบบและโครงสร้างหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน.....	50
ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของชุมชน.....	63
ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายชุมชน.....	64
ตารางที่ 3.3 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผู้นำชุมชน.....	64
ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่อยู่อาศัยแบบสอบถาม.....	73
ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของอิทธิพลของผู้นำชุมชน.....	76
ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ความเป็นผู้นำ.....	79
ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ทำคุณความดีให้กับชุมชน.....	85
ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของการมีชื่อเสียงเกียรติยศเงินทอง.....	85
ตารางที่ 4.12 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีบริวารมาก กว้างขวาง.....	85
ตารางที่ 4.13 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีความรู้การศึกษาดี.....	86
ตารางที่ 4.14 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้การเสนอความคิดเห็นอื่น.....	86

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ภาพที่ 1.2	แผนที่ตั้งชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด.....	53
ภาพที่ 1.3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของชุมชนจำนวนตามเขตตำบล.....	65
ภาพที่ 1.4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของชุมชนจำนวนตามรายชุมชน.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบอบประชาธิปไตยกำเนิดครั้งแรกในนครรัฐเอเธนส์ หรือหนึ่งในนครรัฐกรีกในยุคโบราณเมื่อราว 500 ปีก่อนคริสตกาล เป็นประชาธิปไตยแบบโดยตรง มีสภาประชาชนคือ เอกเคลเซีย (ecclesia) ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิต้องมีสถานะพลเมืองร้อยละ 10 จากพลเมืองราว 400,000 คน ในเอเธนส์โดยประมาณกันว่ามีผู้มีสิทธิประมาณ 40,000 คน ทำการประชุม ประชาธิปไตยแบบเอเธนส์ดำรงอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งก็หมดยุครุ่งเรือง เข้าสู่ยุคโรมันที่เน้นการใช้อำนาจ จนถึงยุคกลางที่ระบบศักดินา (feudalism) เป็นระบบกระจายทั่วยุโรป กระทั่งเกิดแม็กนา คาร์ทา (Magna Carta) อันหมายถึงมหาเอกสาร เนื่องจากในปี ค. ศ. 1215 พระเจ้าจอห์นแห่งราชอาณาจักรอังกฤษ ถูกขุนนางร่วมมือบีบบังคับให้ลงพระนามในเอกสาร เพราะความไม่พอใจที่พระองค์เก็บภาษีสูงไปใช้ในการสงคราม จนกระทั่งเกิดความระส่ำระสายทั่วไปในอังกฤษโดยบรรดาขุนนางไม่มีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมือง สาระสำคัญของเอกสารกำหนดให้ (1) กษัตริย์อังกฤษจะไม่ละเมิดสิทธิของบรรดาขุนนางภายใต้ระบบศักดินา (2) คู่สมรongsความเชื่อในเรื่องศาสนาและการปฏิบัติ และ (3) ให้สิทธิในการปกครองแบบเทศบาล ทั้งนี้ประมาณ 500 ปีต่อมาในปี ค. ศ. 1689 รัฐสภาอังกฤษได้เห็นชอบในพระราชบัญญัติแห่งสิทธิ (Bill of Right) ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการคือ (1) ไม่ให้กษัตริย์มีอำนาจในการยกเลิกกฎหมาย (2) ให้มีการเลือกตั้งเสรี (3) กำหนดสิทธิของราษฎรซึ่งสิทธินี้ได้มีบทบัญญัติแห่งสิทธิในสหรัฐอเมริกาด้วย โดยมีขึ้นใน 102 ปี ต่อมาคือในปี ค. ศ. 1791 ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติสิทธิให้พลเมืองในรัฐธรรมนูญมีประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ได้กล่าวต่อมาว่า ระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (จอร์จ โจนส์ วีระสัย 2542: 267-272)

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (absolute monarchy) ซึ่งเป็นการปกครองที่ใช้กันมาเป็นประเพณี นับตั้งแต่อดีตกาลมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย (democracy) อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายนพ.ศ.2475 (ธนศวรร์ เจริญเมือง 2539:7) นับถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2550 เป็นเวลา 75 ปีแล้ว แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไปสู่ประชาชน ได้รับการ

พิจารณาเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะดำเนินการตามอุดมคติของระบอบประชาธิปไตยที่ว่า ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองด้วยแล้ว ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนได้เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น จึงได้มีการตรากฎหมายโดยกำหนดให้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้น มีการปรับปรุงและพัฒนาในระบอบการปกครองมาสู่สมัยใหม่หรือในปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา สิ่งที่สำคัญคือ ในกระบวนการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง ให้มีความเป็นประชาธิปไตย (democratization) มากยิ่งขึ้นคือ การปกครองท้องถิ่น (local government) จึงนับได้ว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นของตนเองเพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยตนเอง (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2539:36) การกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นตนเองดังกล่าว โดยหลักของระบอบประชาธิปไตยแล้ว ถือว่าเป็นผลดีแก่การปกครอง

การปกครองท้องถิ่น โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครอง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองนั้น มีความสำคัญดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539: 14-16)

1. การปกครองท้องถิ่น คือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (basic democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอน การเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนรู้สึกได้ว่า ตนเองมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสมเข้าไปบริหารงานท้องถิ่น

2. การปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (self government) หัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือการทำที่ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบการบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องพึงเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองที่มีต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคของท้องถิ่นของตนเอง

3. การปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลมีภาระกิจอยู่อย่างกว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมากที่สุด การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่างๆ ที่รวมอยู่ที่ส่วนกลางจะลดลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

4. การปกครองท้องถิ่น สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการและปัญหาข้อมต่างกันออกไป การบริหารจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องเสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5. การปกครองท้องถิ่น จะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับการเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนเองและยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วยซึ่งสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติได้

6. การปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง การกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเองซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทเป็นอย่างยิ่ง

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 70 บัญญัติไว้ว่า ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2) เทศบาล
- 3) สุขาภิบาล
- 4) ราชการส่วนท้องถิ่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

สำหรับราชการส่วนท้องถิ่นตาม 4) มีสองรูปแบบ คือกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา และในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นทำให้มีการยกเลิกสุขาภิบาลตามกฎหมายโดยมีท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลแทน ทำให้มีรูปแบบรวมทั้งสิ้น 6 รูปแบบด้วยกัน

เทศบาล (municipality) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่ให้ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่เรียกว่าเป็นประชาธิปไตยและใกล้ชิดประชาชนมาก องค์การของเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีซึ่งประกอบด้วยสมาชิกซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมา ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สภาเทศบาลทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ สำหรับสภาเทศบาลตำบลมีสมาชิกจำนวน 12 คน สภาเทศบาลเมืองมีสมาชิก 18 คนและสภาเทศบาลนครมีสมาชิก 24 คนซึ่งสภาเทศบาลจะมีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล ซึ่งแต่งตั้งจากสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมาย (วาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง) นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาล และอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขาธิการนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบลรวมกันไม่เกินสองคน เทศบาลเมืองรวมกันไม่เกินสามคน และเทศบาลนครรวมกันไม่เกินห้าคน (ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496)

เทศบาลนครปากเกร็ดในปัจจุบัน มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาสภาพชุมชนเมือง จะอยู่ในลักษณะผสมผสานของความเป็นเมืองกับชนบทรวมอยู่ด้วยกัน ประชาชนจึงรวมกันอยู่อย่างหลากหลายแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านอาชีพ การศึกษา ฐานะและรายได้ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและทางการเมืองของเทศบาลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลของประเทศไทย ซึ่งเรียกได้ว่ากำลังพัฒนา ย่อมประสบปัญหาที่ต้องให้บริการประชาชน ทั้งๆ ที่มีภาระมากขึ้นแต่ก็ยังประสบปัญหาอื่นๆ

ตามมาอีก เช่น การไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหา รายได้ไม่เพียงพอกับการบริหารงาน ส่วนกลางควบคุมมากเกินไปทั้งในเรื่องบริหารการคลังและ บุคคลากร ขาดความเป็นอิสระในการบริหารงาน ปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่ เพียงพอเท่าที่ควร และขาดการประสานงานหรือการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ

ดังนั้น จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เทศบาลนครปากเกร็ดประสบอยู่ดังกล่าวข้างต้น เทศบาลจะต้องมีการกำหนดนโยบายและมีการวางแผนที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจะ ประสบผลสำเร็จได้โดยหวังพึ่งแต่ทางเทศบาลฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการ ประสานงานและความร่วมมือจากประชาชนที่จะช่วยแบ่งเบาภาระอันหนักหน่วงของเทศบาลให้ เบาบางลง โดยส่วนหนึ่งที่ทางเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการให้และอีกส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่ของ ประชาชนที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ประชาชนจะต้องมีการผนึกกำลังรวมตัวกันเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นของตนเอง ในรูปแบบของชุมชน โดยเทศบาลได้ดำเนินการจัดตั้งชุมชนขึ้น เพื่อให้ ประชาชนในเขตเทศบาลมีบทบาท พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชน ของตนเอง ตลอดจนเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเทศบาล ชุมชนต่อชุมชนด้วยกัน และหน่วยงานอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้นำชุมชนอาจจะเป็นบุคคลที่มีส่วน สำคัญในการชี้แนะหรือชักชวนหรือโน้มน้าวให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเมืองท้องถิ่น

ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนในการชี้แนะหรือชักชวนหรือ โน้มน้าวให้คนในชุมชนเข้าไปมี ส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจน่าศึกษาว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในทางการเมืองได้ จริงหรือไม่มากนักน้อยเพียงใดและจะมีผลกระทบต่อชุมชนจริงหรือไม่ประการใด โดยประเด็นปัญหา นี้ จะ ได้ทราบถึงบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง ท้องถิ่นได้มากนักน้อยเพียงใด ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองของเทศบาล นครปากเกร็ด ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว และมุ่งหวังว่าผลการศึกษาวินิจฉัยจะเป็นข้อมูล สำคัญของเทศบาลนครปากเกร็ด ในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองของท้องถิ่น เพื่อให้ ผู้นำและผู้บริหารท้องถิ่นตระหนักถึงความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ หากประชาชนมี ส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ก็จะสามารถเรียกร้องและกดดันต่อผู้นำท้องถิ่นได้ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การเมืองการปกครองในระดับชาติได้เช่นเดียวกัน

ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญและสนใจศึกษา ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด เนื่องจากเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ มีประชากรหนาแน่น สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในพื้นที่เขตปริมณฑลที่ติดต่อกันระหว่างกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัด กอปรกับผู้ศึกษามีหน้าที่การงานด้านกฎหมายและงานเลือกตั้ง ที่รับผิดชอบในการบริหารงานกับชุมชนในเขตเทศบาลจึงได้รับทราบถึงปัญหา-อุปสรรคของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการขยายชุมชนเพิ่มเติมจากเดิม 38 ชุมชนเป็น 63 ชุมชน (พ.ศ.2549) เป็นที่น่าสนใจโดยศึกษาเปรียบเทียบชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมืองกับชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบท

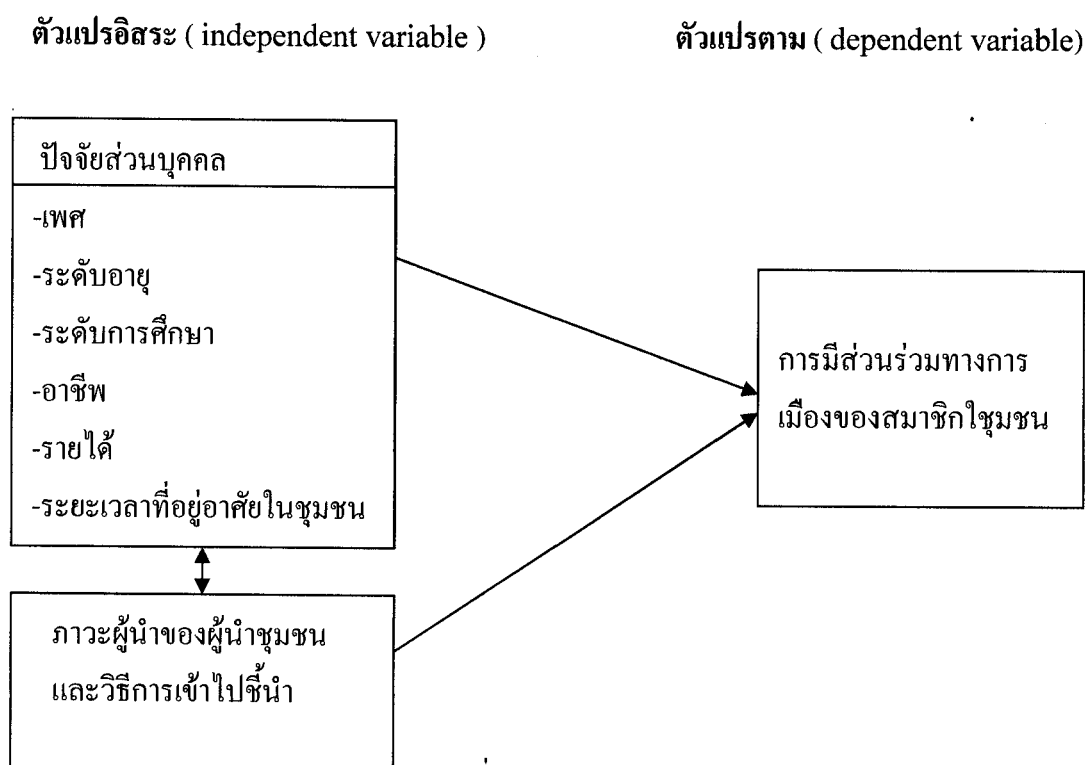
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึง วิธีการที่ผู้นำชุมชนสามารถเข้าไปชี้แนะ หรือชักชวนหรือโน้มน้าวให้สมาชิกหรือคนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ได้นำเสนอดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาไว้ ดังนี้

“ผู้นำชุมชนเมืองและชุมชนชนบทมีความแตกต่างกันในการใช้ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนและรูปแบบพฤติกรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ”

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษา เรื่องภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่ใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีจำนวน 63 ชุมชน โดยใช้แนวทางศึกษาจากลักษณะสำคัญของสังคมไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ **ชุมชนเมือง** มีลักษณะดังนี้ 1)มีคนเป็นจำนวนมากและความเป็นอยู่แตกต่าง 2)มีการปกครองอย่างเป็นระเบียบ 3)ติดต่อกันตามสถานภาพ 4)ขึ้นอยู่กับเวลา 5)มีความเจริญ 6)มีสิ่งอำนวยความสะดวก 7) มีการแข่งขันกันมาก 8) เป็นครอบครัวเดี่ยว

ชุมชนชนบท มีลักษณะดังนี้ 1)พึ่งธรรมชาติ 2)มีความเป็นอยู่คล้ายๆกัน 3)มีมาตรฐานการครองชีพต่ำ 4)ติดต่อกันแบบส่วนตัว 5)ขาดเทคโนโลยี 6)ไม่มีความเจริญเท่าที่ควรจะเป็น 7)มีการแข่งขันกันน้อย 8) เป็นครอบครัวขยาย

ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมืองกับชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบท โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 2 ชุมชน คือ

- 1.ชุมชนการเคหะ เป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมือง
- 2.ชุมชนดวงแก้ว เป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบท

โดยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนโดยเน้นถึงอิทธิพลของผู้นำชุมชนในการชี้แนะหรือโน้มน้าว ให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สำหรับผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่จะทำการศึกษาแยกเป็น 2 ชุมชน ดังนี้

ลำดับ	ชุมชน	จำนวนผู้นำชุมชน	จำนวนสมาชิกชุมชน
1	การเคหะ	4	5,201
2	ดวงแก้ว	4	1,798
	รวม	8	6,999

- ข้อมูลจากเทศบาลนครปากเกร็ด ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2549

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชุมชนเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบพิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.การศึกษาเอกสาร (documentary study)

โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสารและเอกสารทางวิชาการรวมถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาในส่วนของทฤษฎีและแนวความคิดที่จะใช้เป็นกรอบของการศึกษาวิจัยเพื่อที่จะทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของผู้นำ คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ประเภทของผู้นำ และแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

2. การวิจัยแบบสำรวจ (survey research)

เป็นส่วนของการศึกษาเพื่อตอบคำถามของสมมติฐานการศึกษา กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ สมาชิกในชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาจะใช้แบบสอบถาม (questionnaire) แบบที่ผู้ตอบตอบเองโดยใช้แบบสอบถามสำรวจเพศ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน โดยการนำของผู้นำชุมชนที่มีอิทธิพลในการโน้มน้าว ชี้นำ ให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งรายละเอียดของวิธีการวิจัยแบบสำรวจนี้จะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ว่าด้วยวิธีดำเนินการวิจัย

3.การวิจัยภาคสนาม (field research)

เป็นส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม และการกระทำของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) กลุ่มประชากรได้แก่ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนของชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว ซึ่งเป็นชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ผู้นำ หมายถึงบุคคลที่สามารถชักจูงหรือโน้มน้าวหรือใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้อื่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ไขปัญหากลุ่มได้และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้สำหรับผู้นำในที่นี้หมายถึงผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน เขตเทศบาลนครปากเกร็ดที่ประกอบไปด้วยประธานกรรมการชุมชนรองประธานกรรมการชุมชนและกรรมการชุมชน

ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้นำในการใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และเป็นที่พอใจ เลื่อมใสศรัทธาแก่องค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกองค์กร สำหรับผู้นำในที่นี้หมายถึงผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

อิทธิพล หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนที่มีเหตุเกิดขึ้นและมีผลตามมาซึ่งคนหนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของอีกคนหนึ่งให้กระทำการไปในทางที่ก่อให้เกิดผลตามที่ตั้งใจไว้ ส่วนใหญ่ผู้มีอิทธิพลมักจะมีอำนาจชนิดใดชนิดหนึ่งหนุนหลังอยู่ด้วยไม่ว่าจะเป็นอำนาจตามกฎหมายหรืออำนาจส่วนตัวของผู้ใช้ก็ตาม

อำนาจ หมายถึง มีความสามารถเหนือผู้อื่นหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นให้มีพฤติกรรมตลอดจนทัศนคติไปในทิศทางที่ต้องการ อำนาจในที่นี้หมายถึง อำนาจของบุคคลหรือผู้นำชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่มีตามกฎหมาย

ชุมชน หมายถึง ประชากรในเขตเทศบาลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีลักษณะเป็นกลุ่มหรืออยู่บริเวณเดียวกัน โดยมีสภาพพื้นที่หรือแนวถนนหรืออาคารเรือนแถว ตามความเหมาะสมในลักษณะภูมิศาสตร์ร่วมกัน สำหรับชุมชนในที่นี้หมายถึง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ชุมชนแออัด หมู่บ้านจัดสรร ที่จัดตั้งโดยเทศบาลนครปากเกร็ดตามกฎหมาย

สมาชิกชุมชน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตชุมชนนั้น

คณะกรรมการชุมชน หมายถึง ประธานกรรมการชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตชุมชนนั้น ๆ และได้รับการแต่งตั้งโดยนายกเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีแต่งตั้งให้ประธานกรรมการชุมชนเสนอชื่อบุคคลให้นายกเทศมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการชุมชนได้ไม่เกิน 8 คน

ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีความหนาแน่นมาก และประชาชนมีเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่างกันอย่างมาก เป็นชุมชนที่มีความเจริญและความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การคมนาคม การศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชีวิตที่คลุกคลีกับคนแปลกหน้า ผลก็คือความสัมพันธ์ระหว่างคนเหล่านี้จะฉาบฉวยและกระทำการมีเป้าหมายมากขึ้น เป็นแหล่งการแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มคนและมีความสัมพันธ์แบบไม่เป็นการส่วนตัว

ชุมชนชนบท หมายถึง ชุมชนที่ประชาชนอยู่รวมกันแบบยึดค่านิยมเดียวกัน ชีวิตความเป็นอยู่อบอุ่น เป็นเพื่อนบ้านรู้จักคุ้นเคยกันเกือบทั้งชุมชนเป็นอย่างดี มีน้ำใจและให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็นชุมชนที่ยังไม่ค่อยเจริญสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประชาชนมีเชื้อชาติหรือวัฒนธรรมเหมือนกัน ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นส่วนใหญ่และมีระดับการศึกษาไม่สูงนัก

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง บทบาทและการกระทำของสมาชิกในชุมชนที่แสดงออกโดยความสมัครใจ มีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานสาธารณะของชุมชนในท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง บทบาทและอิทธิพล ของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าว ชักจูงให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้กับผู้สมัครรับการเลือกตั้งหรือกลุ่มผู้สมัครรับการเลือกตั้งที่ตนแนะนำ
2. ทำให้ทราบถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนโดยอิทธิพลของผู้นำชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในท้องถิ่นระดับใด
3. ทำให้ทราบถึง การให้ความร่วมมือ การให้การสนับสนุนและยอมรับในตัวผู้นำชุมชน ของสมาชิกในชุมชน
4. ผลของการศึกษาวิจัย อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเลือกตั้งและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของเทศบาลนครปากเกร็ดเพิ่มขึ้น
5. ผลของการศึกษาวิจัย อาจเป็นประโยชน์ต่อพนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อการนำไปประกอบการพิจารณา การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการทั่วไปของเทศบาลนครปากเกร็ดให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด มีความสำคัญในกระบวนการทางการเมืองเพราะผู้นำเป็นสถาบันที่สำคัญในทางการเมืองประการหนึ่ง สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพล
2. แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจ
3. แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องผู้นำ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. แนวความคิดการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลนครปากเกร็ด
7. ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพล

1.1 ความหมายของอิทธิพล

จรรยา สุภาพ อธิบาย คำว่า “ อิทธิพล ” (influence) หมายถึง อิทธิพลเป็นอำนาจอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นอำนาจทางอ้อม และไม่อาจที่จะเห็นได้อย่างชัดเจน อิทธิพลมีขอบเขตกว้างขวาง และเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมต่าง ๆ การใช้อิทธิพลจะได้ผลแค่ไหนขึ้นอยู่กับการใช้อิทธิพลนั้นสามารถคาดได้ว่าผู้อื่นจะมีปฏิกิริยาต่อการใช้อิทธิพลนั้นประการใด ถ้าทราบได้อย่างชัดเจนว่า มีการตอบสนองการใช้อิทธิพลนั้น การใช้อิทธิพลก็จะได้ผล (จรรยา สุภาพ 2535:132) อิทธิพลมักจะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลัง ไม่เปิดเผยออกมาอย่างชัดเจน

Edward Banfield ได้กล่าวว่า อิทธิพล หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะทำให้อื่น ๆ ปฏิบัติหรือมีความรู้สึกตามที่ตนต้องการ (อ้างในไพฑูรย์ โปธิสว่าง 2532:30)

Robert A. Dahl ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำว่า อิทธิพล ว่า อิทธิพลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติ (relation among actors) นั่นคือ ผู้ปฏิบัติผู้หนึ่งสามารถจงใจหรือทำให้ผู้ปฏิบัติผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ตนมีเจตนา และโดยปกติแล้วถ้าปราศจากการจงใจเหล่านั้น ผู้ปฏิบัติอื่นๆ ดังกล่าว จะไม่ปฏิบัติในการนั้นเลยแต่จะปฏิบัติไปอีกทางหนึ่ง (Robert A. Dahl 1963 : 17)

นอกจากการใช้อิทธิพลของบุคคลฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมในที่นี้รวมถึงแนวโน้มความรู้สึก ทศนคติและความเชื่อ รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ ด้วย

Robert A. Dahl ได้กล่าวถึง “อิทธิพล” (influence) ว่าการใช้อิทธิพลจะต้องมีคนมากกว่าหนึ่ง ถ้ามีคนเดียวความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลจะไม่เกิดขึ้นมันเป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลซึ่งกันและกัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีเหตุเกิดขึ้น และมีผลตามมา มีความต้องการให้ผู้หนึ่งทำอะไรและผู้หนึ่งก็กระทำอย่างนั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (สุจิต บุญบงการ 2538:20)

1) manifest influence เป็นความต้องการ ที่แสดงออกว่าต้องการอะไรแล้ว ผู้นั้นก็ปฏิบัติตามที่ต้องการนั้น

2) implicit influence ยังไม่มีการแสดงออกว่าต้องการอะไร แต่คนก็เดาใจหรือคาดคะเน แล้วรีบปฏิบัติตามนั้น

สังข์ พัทธโนทัย กล่าวว่า กลุ่มอิทธิพล หมายถึง กลุ่มบุคคลผู้ทรงอิทธิพลซึ่งมิได้สังกัดพรรคการเมืองใด และใช้อิทธิพลนั้นดำเนินการโฆษณาชักจูง หรือดำเนินการอย่างอื่นเพื่อการเมืองหันเหไปเป็นประโยชน์ของกลุ่มตน (สังข์ พัทธโนทัย 2511: 752)

W. G. Scott and T.R. Mitchell ให้ความหมายว่า อิทธิพลคือ การดำเนินงานทางสังคมโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มที่สามารถชักจูงหรือชักนำบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งให้กระทำตามที่เขาต้องการ หรือไม่ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพล คือ การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งสร้างภาวะให้อีกฝ่ายหนึ่งเกรงกลัว ขอมอ่อนน้อมหรือยอมคล้อยตามหรืออาจเพราะคุณงามความดีของเขา (ชูเกียรติ มุทธากาญจน์ 2531:12)

Harold Franklin Humbert ให้ความหมายว่าอิทธิพลคือความกระทบกระเทือนที่บุคคลหนึ่งได้รับจากอีกบุคคลหนึ่งอันมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อิทธิพลเป็นอำนาจที่บุคคลหนึ่งทำให้อีกบุคคลหนึ่งเกิดความคิด เกิดความรู้สึก และการกระทำอิทธิพลของบุคคลเกิดขึ้นได้จากบุคลิกภาพทั้งทางกายและทางจิตใจ (อ้างในชูเกียรติ : 12)

2.แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจ

2.1ความหมายของอำนาจ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจไว้ว่า “ เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้อื่นหรือความสามารถในการป้องกัน มิให้ผู้อื่นมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของตน ” (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ 2527: 25)

Edgar Schein กล่าวว่า อำนาจ (power) หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติ หรือวิถีชีวิตได้ (อ้างในไพฑูรย์ โพธิสว่าง 2532:29)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) อ้างใน สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) ธรรมานะ (2545: 235-236) นักสังคมวิทยาผู้เรื่องนามได้ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า อำนาจคือความน่าจะเป็นที่บุคคล คนหนึ่งซึ่งมีสัมพันธภาพทางสังคมกับบุคคลอื่นในลักษณะที่สามารถทำให้ความมุ่งมาดปรารถนาของเขาเป็นผลสำเร็จได้ โดยปราศจากการต่อต้าน

สตีเฟ่น รอบบินส์ (Stephen Robbins) ได้ให้คำจำกัดความที่ค่อนข้างจะยาวแต่เข้าใจง่ายกว่า อำนาจหมายถึงความสามารถของนาย ก. ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนาย ข. ดังนั้น นาย ข. จึงกระทำการบางอย่างซึ่งปรกติเขาจะไม่ทำ ในคำจำกัดความนี้แสดงถึง

- 1) ความสามารถหรือแม้แต่สภาพของศักยภาพซึ่งไม่จำเป็นต้องเกิดการกระทำใดๆ นั่นก็คือ บุคคลอาจมีอำนาจ แต่ไม่ได้แสดงออกซึ่งอำนาจนั้น
- 2) สัมพันธภาพที่ต้องขึ้นต่อกัน ยิ่งนาย ข. ต้องขึ้นกับนาย ก. มากเท่าใด นาย ก. ยังมีอำนาจเหนือนาย ข. มากเท่านั้น
- 3) นาย ข. มีดุลยพินิจเหนือพฤติกรรมของเขาเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อิทธิพลและอำนาจ มีความหมายคล้ายคลึงกันมาก คือ เป็นลักษณะที่แสดงความสามารถของบุคคลฝ่ายหนึ่ง ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่งหรือความสามารถในการทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อมาพิจารณา “ผู้มีอิทธิพล” และ “ผู้มีอำนาจ” แล้วจะเห็นว่า ผู้นำน่าจะเป็นผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจ เพราะผู้นำจะเป็นบุคคลที่สามารถทำให้ผู้อื่นเชื่อฟัง และปฏิบัติตามได้

จากความหมายของคำว่า อิทธิพล ที่นำเสนอไปแล้ว อาจสรุปได้ว่า “อิทธิพล” เป็นเรื่องของบุคคลที่เข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม โดยการเข้าไปชักจูงเสนอแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โน้มน้าวหรือข่มขู่ ซึ่งใช้เวลาติดต่อกันเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งได้รับการยอมรับ เชื่อถือไว้วางใจ คล้อยตามจนเกิดความเกรงกลัว และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความต้องการของบุคคลนั้น ไม่ว่าความต้องการของบุคคลนั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามหรือไม่ก็ตาม ก็พร้อมที่จะทำตาม ซึ่งในสังคมหรือชุมชนในเขตการปกครองท้องถิ่นด้วยแล้ว ถือได้ว่าเป็นการสร้างอิทธิพลขึ้น ในสังคมหรือชุมชนนั้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชน

2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลมีอิทธิพล

ชูป กาญจนประกร กล่าวว่าปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีอิทธิพลหรืออำนาจมาจากหลายอย่างหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ฝีมือ ความรอบรู้ ความเชื่อถือของเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งต่างมีความนับถือเชื่อฟังหรือมั่นใจและเชื่อใจว่าจะได้รับการแนะนำที่ถูกต้องหากเข้าขอคำแนะนำ ผู้ที่นั้นจึงเป็นคนที่มียุทธิพลหรืออำนาจโดยปริยาย อาจจะเป็นผู้ที่ทรงอำนาจ ที่ได้รับความนิยมนับถือกว่าผู้ที่มีอำนาจ ตามตำแหน่งหน้าที่ (authority) ก็เป็นได้ (ชูป กาญจนประกร 2509 : 133)

Robert A. Dahl กล่าวว่า สาเหตุที่บุคคลหรือกลุ่ม มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่งนั้น เนื่องมาจากเหตุผลดังนี้ (Robert A.Dahl 1963: 28)

1) บุคคลนั้นมีทรัพยากรทางการเมือง (political resources) อยู่ในความครอบครองมากกว่าบุคคลอื่น

2) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในความครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนอาจจะใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้มากกว่าคนอื่น ทำให้บุคคลนั้นมีอิทธิพลทางการเมืองเหนือผู้อื่น

3) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในความครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนสามารถจะใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้ชำนาญ หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าคนอื่น

การที่บุคคลบางคนใช้ทรัพยากรทางการเมืองมากกว่าคนอื่นก็เพราะต้องการผลประโยชน์มากกว่าคนอื่น ส่วนสาเหตุที่บุคคลมีความชำนาญในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองมากน้อยต่างกัน เนื่องมาจาก

- ก. ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ (genitic)
- ข. ความแตกต่างในเรื่องโอกาสที่จะเรียนรู้ (learn)
- ค. ความแตกต่างในเรื่องแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ (incentives)

Robert A. Dahl กล่าวถึงหลักในการวิเคราะห์อิทธิพลไว้ดังนี้ คือ

- 1) พิจารณาในแง่ของสิ่งที่ปรากฏ คือ อิทธิพลที่ปรากฏอยู่จริง (existence)
- 2) พิจารณาทิศทางแห่งอิทธิพล (direction) คือพิจารณาว่าผู้ใดมีอิทธิพลต่อผู้ใด
- 3) ในบางโอกาสต้องพิจารณาถึงลำดับแห่งอิทธิพล หรือระดับแห่งอิทธิพล

(relative influence) (เผด็จ โสมจะบก 2521:12)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า *ทรัพยากรทางการเมือง* จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลมีอิทธิพล ซึ่งได้แก่ ความมั่งคั่ง ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ความรู้ความสามารถในการควบคุมข้อมูลต่าง ๆ มีตำแหน่งในทางสาธารณะสูง การได้รับความนิยมนับถือจากประชาชนอย่างกว้างขวาง มีพรรคพวกบริวารมาก มีบุคลิกภาพดี มีเกียรติภูมิ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะรวมอยู่ในตัวผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น ซึ่งจะได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง

2.3 การสร้างและกาใช้อิทธิพล

ผู้มีอิทธิพลอาจไม่มีตำแหน่งหน้าที่ใด ๆ ในองค์กรใด ๆ เขาอาจเป็นบุคคลธรรมดาแต่มีองค์ประกอบอื่นผิดคนธรรมดา เช่น มีความมั่งคั่งร่ำรวย มีสมัครพรรคพวกมาก มีคุณธรรม หรืออาจเป็นนักเลงก็ได้ บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าว คนอื่นจะรู้สึกว่าเขาเป็นคนน่านับถือ น่าเกรงกลัว โดยที่คนผู้นั้นไม่ได้แสดงบทบาทกับตนเอง เพียงได้ยิน ได้ฟังจากคนทั่วไป ก็รู้สึกยอมตามทีผู้นั้น ประสงค์ และอิทธิพลส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ ความรู้สึกผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีอิทธิพล เขาอาจไม่ใช้อำนาจใดๆ โดยตนเองเลยก็ได้ แต่อาศัยบริวารเป็นผู้ใช้อำนาจแทนซึ่งส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะมีลักษณะดังกล่าวนี้

อิทธิพลมีลักษณะคล้ายคลึงกับอำนาจ คือบุคคลสามารถสร้างขึ้นมาได้และก็สามารถเสื่อมไปได้ แต่การสร้างอิทธิพลจะต้องใช้เวลานานมากกว่าการสร้างอำนาจอิทธิพลส่วนใหญ่มีที่มาจากแหล่งเดียวกับอำนาจ (ซูเกียรติ มุทธากาญจน์ 2531:12-13) คือ

- 1) ความรู้ความเชี่ยวชาญ ทำให้คนอื่นยอมรับและเชื่อถือ เมื่อเกิดการยอมรับและเชื่อถือแล้ว ย่อมชักจูงให้กระทำในสิ่งที่ต้องการได้ง่าย
- 2) ความมั่งคั่ง การมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ทำให้มีความคล่องตัวในการดำรงชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยังเปิดโอกาสให้เขาได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมและคนอื่นได้มากด้วย
- 3) บุคลิกภาพ ผู้มีอิทธิพลส่วนมากจะมีบุคลิกภาพที่เด่น เหนือคนธรรมดาบุคลิกภาพในที่นี้ หมายถึงลักษณะของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ บุคคลที่มีคุณลักษณะที่ใครเห็นใครชอบ บุคคลนั้นจะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ทั้งในความคิดและการกระทำ
- 4) ความเป็นผู้มีบริวารมาก หมายถึง มีพวก มีเพื่อนฝูง มีวงศาคณาญาติมากและถ้าบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้มีอำนาจอยู่แล้ว หรือมีอิทธิพลอยู่แล้ว จะช่วยส่งเสริมให้อิทธิพลมีขึ้นกับตัวบุคคลนั้นด้วย
- 5) ความมีอาวุโส มีความสำคัญในทางสังคมวิทยา จิตวิทยาและกฎหมาย เพราะความเจริญของบุคคลในวัยต่างๆ ย่อมมีความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบต่างกัน

ความสัมพันธ์ของบุคคลที่ต่างวัย ก็มีวัฒนธรรมประเพณีที่กำหนดขึ้น ไม่เหมือนกัน การปฏิบัติต่อบุคคลต่างวัยกันก็แตกต่างกัน สังคมไทยเชื่อระบบอาวุโสมาก ดังนั้นผู้อาวุโสจึงมีอิทธิพลด้วย

6) การดำรงตำแหน่งที่ให้คุณให้โทษคนอื่นได้ มิได้เพียงแต่จะสร้างอำนาจให้เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังสร้างอิทธิพลให้เกิดขึ้นด้วย คือคนอื่นเกรงกลัวและต้องฟังพาวามีด้วย

7) มีตำแหน่งเป็นทางการ ตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจะทำให้บุคคลที่ครองตำแหน่งมีอิทธิพลเกิดขึ้นด้วย ยังมีตำแหน่งสูงเพียงใด อิทธิพลก็มากขึ้นเท่านั้น อำนาจหน้าที่กับอิทธิพลมีความเกี่ยวพันกันคือ อำนาจหน้าที่เป็นผู้สร้างอิทธิพล แต่ในขณะเดียวกันอิทธิพลก็อาจทำให้บุคคลที่ได้ครองตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่สูงได้เช่นกัน หากผู้มีอำนาจแต่ตั้งอยู่ในอิทธิพลของบุคคลนั้น

การใช้อิทธิพลหรืออำนาจให้เกิดผล เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามความต้องการของตนเอง มีวิธีการดังต่อไปนี้ (สุจิต บุญบงการ 2538:25)

1) การใช้การชักจูง ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก จะใช้ได้ผลเต็มที่ ในคนที่มีเหตุผลด้วยกันต้องเป็นการชักจูง โดยมีเหตุและผล ต้องเป็นการชักจูงในลักษณะที่สภาพแวดล้อมอื่นๆ คง ไม่มีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการชักจูงโดยเอาเหตุผลเข้ามาอ้าง เมื่อจนด้วยเหตุผลจึงยอมปฏิบัติตาม แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถใช้ได้มากนัก

2) การชักจูงโดยมีแรงดึงดูดอะไรบางอย่าง หรือการข่มขู่อะไรบางอย่าง ไม่ใช่การชักจูงโดยใช้เหตุผล ไม่ใช่การชักจูงโดยมีลูกต่อลูกชน แต่เป็นการชักจูงโดยมีแรงจูงใจบางอย่างซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาและเป็นประโยชน์ เป็นการสร้างเงื่อนไขบางอย่างให้ปฏิบัติตาม

3) การแลกเปลี่ยน ถ้ากระทำไปโดยเพื่อผลประโยชน์จะถือว่า เป็นการแสดงอิทธิพล หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ถ้าไม่ได้เป็นการซื้อขายกันในเรื่องของทางเศรษฐกิจแล้วอาจจะมองว่าเป็นการแสดงถึงวิธีในการใช้อิทธิพลได้เหมือนกัน

อำนาจและอิทธิพล เป็นพันนาการที่ยืดโยง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่ผลของการใช้อำนาจและอิทธิพลเกิดขึ้นไม่เหมือนกัน กล่าวคืออิทธิพลได้ผลทางจิตใจมากกว่าอำนาจ ส่วนอำนาจนั้นได้ผลในทางด้านบังคับทางกายและจิตใจมากกว่า ความยินยอมพร้อมใจโดยดี การศึกษาเรื่องผู้นำจึงไม่กล่าวถึงการใช้อำนาจ เพราะการใช้อำนาจไม่ต้องอาศัยศิลปะมากนัก แต่การเป็นผู้นำหรือผู้นำชุมชนในที่นี้ จะมุ่งเน้นการใช้อิทธิพลจูงใจบุคคลอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องลึกซึ้งและทำได้ยากกว่าการใช้อำนาจ

3 .แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องผู้นำ

การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม โดยการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมนั้นจะพบว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งได้รับการแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมมากที่สุดคือ กลุ่มผู้นำหรือผู้มีอิทธิพล ซึ่งในทุกสังคมจะมีคนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ปกครองดูแลคนทั้งหมด ซึ่งอาจเรียกคนกลุ่มนี้ว่า ผู้นำทางการเมืองหรือผู้นำในการปกครองหรือผู้นำชุมชน

ดังนั้น ผู้นำ (Leader) คือผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ผลสำเร็จที่ดี (ภาณูจน์ เรืองมนตรี: <http://www.edu.msu.ac.th>) ผลจากความสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นที่ชี้วัดผลสำเร็จของภาวะผู้นำ (Leadership) ทั้งนี้ ผู้นำที่แท้จริงอาจจะไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหรือมีชื่อเสียงก็ได้และการเป็นผู้นำที่ดีย่อมส่งผลดีต่อผู้ตาม (Follower) เช่นเดียวกัน ผู้ตามที่ดีนั้นต้องเข้มแข็งอดทนไม่แข็งข้อต่อผู้นำ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้นำจะต้องศึกษาผู้ตาม และความเป็นผู้นำนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ (situation) “สถานการณ์” จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความเป็นผู้นำของแต่ละคนเปลี่ยนไป ผู้นำย่อมได้รับการยอมรับต่างกันตามกาลเวลา ดังนั้น ความเป็นผู้นำมิใช่จะดำรงอยู่ได้ตลอดกาล เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป

ผู้นำในสังคมไทย จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า ประเทศไทยกับวิกฤตผู้นำ เป็นของคู่กันเสมอ ซึ่งผ่านมาหลายรูปแบบมีทั้งผู้นำเผด็จการทหาร ผู้นำเจ้าสัวหรือผู้นำที่มาจากชาวบ้านแต่จะพบว่าในจำนวนนี้มีน้อยมากที่เข้าถึงจิตใจประชาชนได้อย่างแท้จริง สมควรที่จะมีผู้นำที่แสดงความเป็นของแท้ มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ ใฝ่ใจและสามารถสื่อสาร พัฒนาตนเองอยู่เสมอ สำหรับค่านิยมของสังคมหมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม (ไพฑูริย์ เครือแก้ว:2518)

3.1 ความหมายของผู้นำ

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้นำไว้มากมาย ซึ่งมีหลายท่านที่น่าสนใจจะได้นำเสนอเพื่อความเข้าใจดังต่อไปนี้

บุญทัน ดอกไธสง ได้ให้ความหมายของ ผู้นำ คือผู้ก้าวหน้าไปข้างหน้าผู้แสดงตนเป็นคนนำ ผู้มีอำนาจบังคับ สั่ง มีภาวะเป็นผู้นำ มีตำแหน่งบทบาทผู้นำ ความสามารถในการแนะนำความสามารถในการนำ (บุญทัน ดอกไธสง 2520:6)

สำเร้ง สิงหะวาระ ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำ คือสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นผู้รับฝากไว้ซึ่งปณิธานและความหวังของประชาชน ผู้นำจึงเป็นเงาหรือภาพสะท้อนของประชาชน (สำเร้ง สิงหะวาระ 2506:40)

T. N. Whitehead กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากคนอื่นๆ ในกลุ่ม และเป็นผู้ที่มีความสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ สามารถชี้แนะหนทางให้ผู้อื่นทำตาม โดยผู้ตามให้ความเชื่อฟัง (อ้างในสุนทร โตรอด 2536:9)

Raymond J. Burby กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถจูงใจคนอื่น ให้ปฏิบัติตาม ด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถช่วยคลี่คลาย ความตึงเครียดต่างๆ ได้และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ (อ้างในสุนทร โตรอด 2536:10)

George R. Terry กล่าวว่า ผู้นำคือ ผู้ที่ใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการ ติดต่อกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (อ้างในบษกร เทียมศักดิ์ 2533:22)

จากความหมายของผู้นำที่กล่าวมาทั้งหลายนั้น อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า ผู้นำคือ ผู้ที่ใช้ อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ ตามสถานภาพและบทบาทที่ตนดำรงอยู่ในตำแหน่งหรือในโครงสร้าง ทางสังคม โดยการสามารถชักจูงชี้แนะให้ผู้อื่นทำตาม โดยผู้ตามให้ความเชื่อฟัง ซึ่งผู้นำจะแฝงอยู่ใน โครงสร้างองค์กรทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรในระดับรัฐบาล องค์กรเอกชน การเมือง สังคม และในระดับครอบครัว

สรุปได้ว่า ผู้นำ คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการยกย่องจากกลุ่มให้ ทำหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำ เช่น ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอิทธิพลมีอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นที่ ยอมรับของสังคมในท้องถิ่นด้วย โดยทั่วไปผู้นำท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้นำที่เป็นทางการ หมายถึง ข้าราชการประเภทต่างๆ อาทิเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดเทศบาล ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน

2. ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ ท้องถิ่นและผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น นายกศมาคมต่าง ๆ ในท้องถิ่น

3.2 คุณสมบัติของผู้นำ

ผู้นำ จำเป็นต้องมีคุณสมบัติอะไรบางอย่างที่คนธรรมดาทั่วไปไม่มี เช่น ผู้นำนั้น จะต้องพูดเก่ง ต้องเป็นคนใจกว้างขวางอย่างที่เรียกว่าใจถึง ต้องเป็นนักฉวยโอกาสต้องกล้าใช้อำนาจเด็ดขาด และผู้นำจะต้องมีโชคก่อนข้างดี เป็นต้น (ณรงค์ สตินสวัสดิ์ 2537:48) คุณสมบัติของผู้นำตามแนวความคิดของ Ordway Tead ซึ่งได้พยายามรวบรวมคุณสมบัติสำคัญที่เขาคิดว่า ผู้นำควรจะต้องมี คือ

1) มีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง การทำงานจะประสบความสำเร็จและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำจะมีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความเข้มแข็งของร่างกายและความเข้มแข็งของประสาท เพราะจะทำให้เขามีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน อย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งจะทำให้ผู้ตามมีความเข้มแข็งและกระตือรือร้นตามไปด้วย ผู้นำที่ใช้แต่เหตุผลปัญญาความคิดอย่างเดียว แต่มีท่วงท่าที่ไม่กระฉับกระเฉงดูเนือๆ แล้ว ผู้ตามก็อาจจะเนือๆตามไปด้วย

2) รู้จุดมุ่งหมายและแนวทาง คือผู้นำจะต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่แน่นอน คนอื่นสามารถเข้าใจหรืออธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นดีเห็นชอบกับเป้าหมายและวิธีการที่ผู้นำมีอยู่ และผู้นำจะต้องยึดมั่นอย่างแข็งขัน อย่างจริงจังและพยายามกระทำเป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้น ได้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

3) ความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำควรจะทำให้ผู้ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนใกล้ชิดมีความรู้สึกว่าคุณนอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้ว เขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตามให้ความรักใคร่สนิทสนม ซึ่งก็ย่อมอาจจะเพิ่มความรักใคร่นับถืออย่างจริงจังของบริวารที่มีต่อผู้นำมากขึ้น

4) ความน่าเชื่อถือ คือผู้นำต้องเป็นผู้ที่ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจผู้นำของตน และเชื่อมั่นว่าผลประโยชน์ของพวกเขา จะปลอดภัยภายใต้การดำเนินการของผู้นำ ซึ่งผู้ตามจะมีความรู้สึกว่าคุณผู้นำนั้นไว้วางใจได้ และเป็นคนที่สัญญาอะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จ

5) ความกล้าตัดสินใจ ผู้นำจะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ มิฉะนั้นปัญหาต่างๆก็จะไม่มีวันได้รับการแก้ไข ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา มีความเชื่อมั่นและไม่หวาดกลัวปัญหาที่จะเกิดขึ้นด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น และต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ

6) ศรัทธาและความเชื่อมั่น ผู้นำจะต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตามของเขาจนยอมใช้พลังงานที่พวกเขามีอยู่ กระทำการใดๆ โดยเชื่อว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นย่อมจะเป็นผลประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวพวกเขาเอง

กล่าวคือ การที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายและประสาทที่เข้มแข็งพร้อมรับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ ต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นมิตรให้ความช่วยเหลือสังคมและให้ความรักสนิทสนมกับทุกคน เป็นผู้ที่มีความน่านับถือปฏิบัติตามคำพูดที่เคยกล่าวไว้กับชุมชน มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง ไม่แสดงความลังเลให้ผู้ตามเห็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าว มักจะเป็นผู้นำที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ศรัทธาของผู้ตามเปรียบเสมือนผู้นำชุมชนกับสมาชิกชุมชนนั่นเอง

3.3 ลักษณะและประเภทของผู้นำ

ลักษณะของผู้นำ ได้มีผู้ศึกษาไว้มากมายส่วนใหญ่มักจะเป็นหลักกว้างๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เน้นถึงคุณสมบัติอันเป็นเลิศของผู้นำ ซึ่งการศึกษาลักษณะของผู้นำจะเป็นการช่วยชี้ให้เห็นพฤติกรรมของผู้นำและการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ผู้นำนั้น พึงมีต่อองค์กรนั้นๆ เป็นอย่างใดซึ่ง ชุบ กาญจนประกร ได้จำแนกลักษณะของผู้นำโดยพิจารณาจากลักษณะวิธีการใช้อำนาจเป็น 3 แบบ กล่าวคือ

1) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic leaders) ถือว่าเป็นแบบผู้นำที่ดีที่สุดและอำนวยผลในการบริหารงานมากที่สุด เป็นการบริหาร โดยยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญจะดำเนินการในสิ่งใดก็มักจะกระทำไปในนามกลุ่ม เพราะต้องการความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารเน้นหนักในรูปการสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ในการปฏิบัติจะเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือ ประสานงานกันอย่างจริงจัง

2) ผู้นำแบบเสรีนิยม (laissez-faire leaders) เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารแต่น้อย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีที่จะวินิจฉัยสั่งการ มาตรฐานการปฏิบัติงานหรือระบบการจัดงานไม่คำนึงถึงหลักการหรือกฎเกณฑ์เท่าใด การกำหนดนโยบายไม่มีความแน่นอนขาดความคิดริเริ่มและไม่มีการประเมินผลงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขแต่อย่างใด

3) ผู้นำแบบอัตตานิยม (autocratic leaders) เป็นผู้นำที่ถืออำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัว เชื้อมั่น ในตัวเองมาการบริหารงานและกำหนดนโยบายโดยใช้อารมณ์และอำนาจ วางท่าใหญ่โตไม่ให้เกียรติคนอื่น ใช้อำนาจเป็นที่ตั้งเน้นสมรรถภาพของการทำงานของตนเองและต้องการขยายอำนาจของตนเองออกไปในทุกวิถีทาง

สมพงษ์ เกษมสิน ได้ศึกษาลักษณะของผู้นำ จากวิธีการทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบด้วยกัน (สมพงษ์ เกษมสิน 2524:362) คือ

1) ผู้นำแบบจงใจ (persuasive leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้นิยมให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมพิจารณา เพื่อแสดงความคิดเห็น และเป็นการบรรเทาการต่อต้านไปด้วย การติดต่อสั่งงานเป็นแบบสองทิศทาง (two -way communication)

2) ผู้นำแบบร่วมใจ (participative leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้นิยมการปรึกษาหารือ และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชายึดหลักการประนีประนอมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในฐานะผู้ร่วมงานอาศัยศิลปะ

การจูงใจเพื่อประสงค์ให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้ความร่วมมือร่วมใจในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน

3) ผู้นำแบบบงการ (directive leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้ ชอบปฏิบัติงานแบบใช้อำนาจ ขาดหลักมนุษยสัมพันธ์ ทำงานแบบสั่งการ เพื่อแสดงถึงการมีอำนาจความสัมพันธ์ในการทำงานเป็นแบบนายกับบ่าว

4) ผู้นำแบบเจ้าระเบียบ (regulative leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้ มักถือระเบียบแบบแผนเป็นสำคัญ ไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลง การสั่งการมักใช้กฎระเบียบเป็นเครื่องมือ โดยยกเหตุผลในระเบียบมาใช้ ในการปฏิบัติงานมากกว่าการยกตัวเองแบบผู้นำอัตตนิยมการติดต่อสื่อสารสั่งงานมักเป็นในรูปทิศทางเดียว (one –way communication)

Fred E .Fiedler ได้กล่าวว่า ลักษณะของผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์สภาพแวดล้อมทัศนคติและแนวความคิดของบุคคล รวมทั้งความคาดหวังและการสนองตอบของผู้ตามตลอดจนขึ้นอยู่กับเวลาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากตำแหน่งที่อยู่ในอำนาจของผู้นำ (position power) โครงสร้างของงาน (task structure) กลุ่มคนในองค์กรที่มีภาษาและวัฒนธรรมเดียวกันและความสัมพันธ์ของผู้อยู่ได้บังคับบัญชาด้วย (อ้างในสุนทร โตรอด 2536:11)

Bernard M. Bass ได้พิจารณาความเป็นผู้นำ โดยแยกลักษณะของการเป็นผู้นำเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) สถานภาพ (status) คือ ลักษณะการเป็นผู้นำเหมือนกับความสำเร็จของตำแหน่งของคน ๆ นั้น

2) การยกย่องนับถือ (esteem) ถือว่าลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นที่รวมของความสนใจผู้ที่ได้รับการยกย่องนับถือ มักจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้บังคับบัญชาด้วย

3) พฤติกรรม (behavior) คือ ผู้ที่แสดงพฤติกรรมในการนำ เนื่องจากที่มีตำแหน่งต่างกัน พฤติกรรมในการนำก็ต่างกันออกไปด้วย

4) อิทธิพล (influence) การเป็นผู้นำก็คือ การมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและชักนำให้คนอื่นปฏิบัติตาม เพื่อพบและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

Murry G. Ross and Charles E. Hendry ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำไว้ 3 ประการ (อ้างในสุนทร โตรอด) คือ

1) ความเป็นผู้นำ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในของผู้นำแต่ละคน (leadership as trait within individual leader) มีความเชื่อกันว่าความเป็นผู้นำ เป็นผลมาจากพันธุกรรมหรือ

สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (leaders were born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำนั้นเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายใต้ตัวของแต่ละคน

2) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (leadership as a function of the group) และขึ้นอยู่กับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคลความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของทัศนคติความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำกลุ่มนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้าได้ การเป็นผู้นำเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งในการนำและการบริหาร

3) ลักษณะการเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆ

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะของผู้นำที่สามารถนำมาใช้ในกรณีของการศึกษาวิจัยอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามความเห็นของ Bernard M. Bass ซึ่งได้แยกลักษณะเป็น 4 ลักษณะ คือ สถานภาพ การยกย่องนับถือ พฤติกรรมและอิทธิพล ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นปัจจัยให้ผู้นำ สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ด้านต่าง ๆ ได้สำเร็จ

3.4 ภาวะการเป็นผู้นำ

ความสำเร็จของความเป็นผู้นำ ขึ้นอยู่กับภาวะการเป็นผู้นำซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของภาวะการเป็นผู้นำไว้หลายท่านด้วยกัน จะได้นำมากล่าวในที่นี้ คือ

Solomon Ben ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำว่า เป็นคุณสมบัติของการที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นและสามารถทำให้บุคคลอื่นรับฟัง และเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ยอมทำตามคำแนะนำของเขาทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ (อ้างในสุนทร โตรอด)

Ordway Tead ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ คือ การใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายหรือความมุ่งหมาย กล่าวโดยสรุปแล้วผู้นำก็คือ ลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่แสดงออกมาเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม ในระหว่างทำงานหรือผู้ร่วมงานในสถานการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ (Ordway Tead 1935: 36)

Keith Davis เห็นว่าภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญ ในการรวมกลุ่มคนและจูงใจคนไปยังเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง ภาวะผู้นำทำให้ศักยภาพ (potential) เป็นจริงขึ้นมาเพราะถือว่าเป็นภาวะแห่งการปฏิบัติ การที่ทำให้ศักยภาพในตัวคนบังเกิดความสำเร็จ ภาวะผู้นำจึงเป็น

ปัจจัยสำคัญในการเป็นผู้นำก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เสริมสร้างองค์กรหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อังในบษกร เทียมศักดิ์)

ปรัชญา เวสารัชช ได้ให้คำนิยามของภาวะผู้นำว่า ภาวะผู้นำเป็นลักษณะความสัมพันธ์รูปหนึ่งระหว่างคนในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งหรือหลายบุคคลซึ่งเราเรียกว่าผู้นำสามารถทำให้คนอื่นส่วนมาก ซึ่งเป็นผู้ตามดำเนินกรไปในทิศทางและวิธีการที่ผู้นำกำหนดหรือต้องการ (ปรัชญา เวสารัชช 2526:333)

La Pierre and Framsworth กล่าวว่าภาวะผู้นำได้แก่ พฤติกรรมซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมคนอื่นยอมคล้อยตามแทนที่จะยอมคล้อยตามคนอื่น ผู้นำจึงเป็นตัวหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรหรือหน่วยงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผลงานส่วนรวม คุณภาพและลักษณะหัวหน้างานจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพขององค์กร หรือหน่วยงาน รวมทั้งต่อวิธีการปฏิบัติงานและผลงาน (อังในสุนทร โตรอด)

จึงอาจสรุปความหมายจากคำจำกัดความข้างต้นนี้ได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นลักษณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้นำในการที่จะทำใ้บุคคลอื่นคล้อยตามไปในทิศทางและวิธีการซึ่งผู้นำกำหนดขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ผู้นำชุมชนใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ซึ่งคุณสมบัติเฉพาะตัวนี้ จะเป็นปัจจัยให้ผู้นำสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ได้

3.5 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นผู้นำของผู้นำชุมชน

ในการที่จะเป็นผู้นำของบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนนั้น จะต้องมียปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมใ้บุคคลก้าวขึ้นเป็นผู้นำของบุคคลกลุ่มคนหรือชุมชนนั้นมีปัจจัยหลายด้านด้วยกัน คือ

1) ทางด้านเศรษฐกิจ คือเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควรมีอาชีพหรือประกอบธุรกิจที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป

2) ทางด้านสังคม คือ เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุน จากพรรคพวกเพื่อนฝูงญาติพี่น้องหรือแม้แต่ทางราชการและต้องเป็นคนกว้างขวางในสังคม จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การเป็นผู้นำนั้นพรรคพวกก็มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของผู้นำ

3) ทางด้านความคล่องตัว คือ เป็นผู้นำที่มีความคล่องตัว สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน แม้กระทั่งบุคคล กลุ่มคนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกภายในกลุ่มจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลในกลุ่มนั้น

4) ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และเป็นกลไกของทางราชการเนื่องจากมีความใกล้ชิดกับทางราชการ เมื่อมีการติดต่อประสานงานจนเกิดความคุ้นเคยกัน เป็นอย่างดีและอาจจะเป็นคนคอยช่วยเหลือดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน และให้ความสนับสนุนทางราชการมาโดยตลอด

5) เป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทของสมาชิกในชุมชน เมื่อสมาชิกมีปัญหาพิพาทกัน ในชุมชนที่ไม่ใช่เรื่องใหญ่โต ก็จะช่วยไกล่เกลี่ยให้ยุติต่อกัน จนเป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิกและจะให้ความเชื่อถือต่อไป

6) นำชุมชนพัฒนา บทบาทด้านนี้เป็นบทบาทที่เห็นเด่นชัด โดยจะใช้ความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา และนำความเจริญมาสู่กลุ่มชนของตนเอง และเป็นผู้นำที่มองการณ์ไกลหรือวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลหวังผลการพัฒนาในอนาคต

จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ขณะเดียวกันต้องเป็นคนกว้างขวางในสังคม ได้รับการสนับสนุนจากทุกๆฝ่ายซึ่งจะมีผลให้ผู้นำมีความคล่องตัว สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้สะดวกเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทในชุมชนได้ปัจจัยดังกล่าวนี้ จะมีผลให้ผู้นำเป็นผู้ที่สามารถนำความเจริญและความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มาสู่ชุมชนได้โดยการประสานงานและขอความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6 บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการนำให้กลุ่มบุคคลหน่วยงานหรือองค์การประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ซึ่งเกรียงไกร จงเจริญ ได้พิจารณากำหนดหน้าที่ที่สำคัญของผู้นำไว้ (เกรียงไกร จงเจริญ 2536:20-21) ดังนี้

1) ทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวทาง (guide) ผู้นำต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำผู้ตาม ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยจะต้องเป็นผู้คอยช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและความต้องการ ซึ่งบุคคลบางคนในกลุ่มอาจจะพอใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และอาจต้องการสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ บ้าง ผู้นำจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึง ความต้องการของเขา และนำทางให้เขารู้จักเลือกความต้องการ

เหล่านี้ และจะเป็นผู้คอยให้ข่าวสารและแนะนำผู้ตาม คำแนะนำของผู้นำจะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อในความสามารถของผู้นำ ในการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2) ทำหน้าที่เป็นนักหนุนนำสิ่งใหม่ (initiator) กล่าวคือผู้นำต้องมีบทบาทในการริเริ่มทำสิ่งใหม่ซึ่งจะช่วยให้อุปสรรคที่วางไว้ ผู้นำต้องเป็นคนแรกที่มองเห็นความต้องการของประชาชนรวมทั้งต้องตระหนักถึงความต้องการ และความริเริ่มกิจกรรมในกลุ่มภายหลังที่ได้ก่อตั้งกลุ่มแล้ว ผู้นำจะต้องคอยกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนิน ไปสู่เป้าหมายซึ่งจะต้องทำด้วยความรอบคอบด้วยความรู้ที่มีอยู่และมองเห็นการณ์ไกล หน้าที่ของผู้นำในลักษณะนี้ อาจจะวัดได้ด้วยการสังเกตการปฏิบัติของเขา ในการริเริ่มความคิดใหม่มีมากน้อยครั้งเท่าใด

3) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมของกลุ่ม ผู้นำจะมีหน้าที่ในการก่อตั้ง สนับสนุนและรักษาให้กลุ่มคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม เช่น เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของสมาชิก เป็นตัวกลางในการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิก เป็นผู้ให้รางวัลหรือลงโทษแก่สมาชิกและเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกเพื่อทำให้งานดำเนินไปด้วยความราบรื่น หน้าที่ของผู้นำในลักษณะนี้จะช่วยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการคงไว้ ซึ่งความมั่นคงของกลุ่มและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

4) ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตามและอุทิศตนในการทำงานกับกลุ่ม เมื่อผู้นำได้กระทำดังนี้ ก็จะเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาผู้ตาม และถือว่าผู้นำเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม และพยายามกระทำตนให้เหมือนผู้นำ โดยผู้นำก็จะเพิ่มความกระตือรือร้นและกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตามแผนงาน ผู้นำจะต้องทำตัวให้เป็นที่สนใจของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อผู้นำปล่อยปละละเลยความสนใจของกลุ่ม และหันไปสนใจตัวเองมากกว่าผู้ตามก็จะเสื่อมความนิยมในตัวของผู้นำ และไม่ได้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มอีกต่อไป

สุนทร โตรอด กล่าวว่า หน้าที่ของผู้นำเป็นความสัมพันธ์ของการกระทำระหว่างผู้นำและผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำมีหน้าที่ที่จะต้องใช้กรรมวิธีต่างๆ สร้างความสนใจ จูงใจให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นกรรมวิธีต่างๆของผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายลักษณะการใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่น เช่น กฎข้อบังคับ ความเคารพยำเกรง บารมีและการมีทรัพยากรทางการเมืองที่เหนือกว่า จะเป็นปัจจัยต่อการใช้กรรมวิธีต่างๆ ของผู้นำ (สุนทร โตรอด 2536:16)

กล่าวโดยสรุป บทบาทหน้าที่ของผู้นำเป็นการทำหน้าที่ให้กลุ่มบรรลุตามวัตถุประสงค์อันพึงปรารถนาของกลุ่มที่วางไว้ ก็เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม ซึ่งทำหน้าที่อันสำคัญที่สุด

ของผู้นำคือ (Ordway Tead 1935:14-15) การใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นซึ่งนอกจากจะใช้อิทธิพลจูงใจที่ต้องปฏิบัติด้วยตัวเองแล้วงานบางอย่างผู้นำไม่จำเป็นต้องลงมือทำเอง แต่ใช้การมอบอำนาจหน้าที่ (delegation of authority) งานนั้นก็สามารถสำเร็จสมประสงค์ ฉะนั้นการมอบอำนาจหน้าที่จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำ

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ระบบการเมืองไทยได้ยึดหลักความคิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหน้าที่และบทบาทหลักของพลเมืองก็คือ ส่วนที่ป้อนเข้าสู่ตัวระบบ ด้วยการเรียกร้องสิ่งที่มีคุณค่า และการให้ความสนับสนุนแก่อำนาจหน้าที่ของระบบการเมืองไทย ในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่านั้น บทบาทและหน้าที่หลักดังกล่าวนี้ โดยสรุปได้แก่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีโครงสร้างเน้นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ในกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะ การเสนอข้อเรียกร้อง (demand) และการสนับสนุน (support) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสถานะสมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 3) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner 1971:164) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการ

เลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะ เป็นในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติก็ตาม

ไนย์และเวอร์บา (Norman H. Nie and Sidney Verba 1975:102) นิยามว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายของพลเมืองที่มีจุดหมายที่จะมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหาร หรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้น หรือกลุ่มนั้นต้องการ

Aristotle บิดาแห่งรัฐศาสตร์ (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2538 :151) ได้กล่าวไว้ว่า “คนก็คือสัตว์การเมือง” คนจำเป็นที่จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าทางใดทางหนึ่งไม่ว่าเขาจะปรารถนาหรือไม่ก็ตาม ถ้าเรามองว่าการเมืองก็คือเรื่องของอำนาจในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมของระบบการเมือง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของนโยบาย กฎ ระเบียบ ฯลฯ ย่อมที่จะต้องกระทบต่อบุคคลแต่ละคนในสังคมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

ฉะนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองเกือบทุกระบบ เนื่องจากเป็นเครื่องสนับสนุนความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้ามาครองอำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐและการรักษาอำนาจรัฐ อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นการเสนอถึงความต้องการและการสนับสนุน เพื่อการดำรงอยู่ของระบบการเมืองหรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในภาวะดุลยภาพได้ หากกระบวนการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (Easton, 1965: 112- 117)

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ กล่าวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองกล่าวคือเป้าหมายสำคัญของพัฒนาการเมืองให้ประชาชนไปโดยคือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงเพื่อเป็นการแสดงออกในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง และในฐานะกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมทางการเมืองทั้งปวงของประชาชน ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิในเลือกตั้ง และการรณรงค์ทางการเมืองต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวง กระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการอบรมหล่อหลอม การบ่มเพาะและการปลูกฝังทางการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นในระบบการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในที่สุด ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (สมบัติธำรงธัญวงศ์ 2545: 419)

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และต่อการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางอำนาจ จะสำเร็จหรือไม่ก็ได้ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การยอมรับความเป็นพลเมืองของประชาชนที่สามารถตัดสินใจอนาคตของตนเองได้อย่างมีความชอบธรรม

2.รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แอลมอนด์และเพาเวล (Almond and Powell 1966:145-148) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. แบบที่ทำกันทั่วไป (Conventional) ดังนี้

- 1.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 1.2 การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง
- 1.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 1.4 การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 1.5 การติดต่อเป็นส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่

2. แบบที่แตกต่างจากที่ทำกันทั่วไป (Unconventional) ดังนี้

- 2.1 การยื่นข้อเรียกร้อง
- 2.2 การเดินขบวนประท้วง
- 2.3 การเผชิญหน้าต่อสื่อ
- 2.4 การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
- 2.5 การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
 - 2.5.1 การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
 - 2.5.2 การประทุษร้ายต่อบุคคล
- 2.6 สงครามกองโจรและปฏิวัติรัฐประหาร

ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington & Nelson 1982,pp.12-13) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง

2. การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3. กิจกรรมเชิงองค์การ (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใดองค์การหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรือผลประโยชน์ของส่วนรวม

4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ (Contacting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการส่วนตัวโดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวเฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน

5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อ การตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การกระทำรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง

มิลเบรทและโกเอล Milbrath and Goel (อังในริริชซ์ โอสถานนท์) ได้แยกประเภทหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบ

1. การเลือกตั้ง (election) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติ (patriotic acts) เช่น การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย และการสนับสนุนประเทศให้ทำสงครามแม้ตนเองจะไม่เห็นด้วย แต่สำหรับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตนเอง กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไป โดยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการไปลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องอาศัยการสื่อข่าวสารและการจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (party and campaigning workers) หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียงการบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนการเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (community activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับพฤติกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม

4. การติดต่อกับทางราชการ (contacting officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อราชการในเรื่องการเสียภาษี การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ เป็นต้น

5. การเป็นผู้ประท้วง (protestors) ได้แก่ การร่วมเดินขบวนตามถนน การประท้วงในกรณีที่รัฐบาลกระทำผิดศีลธรรม การปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง (communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนหรือคัดค้านให้แก่ผู้นำทางการเมือง การร่วมอภิปรายทางการเมือง

ไบรอันและไวท์ ได้กำหนดแบบการมีส่วนร่วม เป็น 3 ประเภท

1. การมีส่วนร่วมในแนวระดับ (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม ที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองเช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์ การล๊อบบี้ การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะมีส่วนร่วมในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายต่างๆ ซึ่งมีมากมายในช่วงทศวรรษที่ 1950-1960

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่เพื่อได้รับประโยชน์จากกันและกัน เช่น โครงการของนาย-บ่าว และกลไกทางการเมืองต่างๆ ซึ่งมีมากในช่วงทศวรรษที่ 1970 (การมีส่วนร่วมสองแบบข้างต้น ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจกับการมีอิทธิพลต่อรัฐบาล แต่จะสนใจที่จะสร้างความสัมพันธ์เป็นการเฉพาะ และการได้รับผลประโยชน์ต่างๆ จากรัฐบาลซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องของกระบวนการทางการเมือง)

3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง อาจจะเป็นแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือการแลกเปลี่ยนระหว่างนายกับบ่าวอย่างใดอย่างหนึ่งแต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังการร่วมกัน การวางแผนตลาดและการเข้าร่วมการฝึกอบรม เป็นต้น (ชินรัตน์ สมสืบ 2548 : 252-253)

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนทุกชั้นตอน ซึ่งทำให้ประชาชนเรียนรู้ ได้รับการพัฒนา

เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและผลลัพธ์จากการพัฒนาจะดีขึ้น อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐใกล้ชิดกับประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาจากล่างขึ้นบน และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ชินรัตน์ สมสืบ 2548 : 251) และความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ประชาชนได้เรียนรู้ เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชน ได้รับข่าวสาร และกระบวนการจะให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วม ทำให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์มองภาพปัญหาของชุมชนได้กว้างขึ้น รัฐสามารถอธิบายเหตุผลแก่ประชาชน และขณะเดียวกันรับฟังเหตุผลจากประชาชนได้ ทำให้ผลของการตัดสินใจนโยบายดีกว่าเดิม การมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์และเข้าใจการทำงานภาครัฐ

2. ประชาชนได้รับการพัฒนา การเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับสิ่งที่ตามมาคือการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมจะช่วยให้คนมีความรู้สึกรับผิดชอบ และตระหนักในความสามารถของตนเอง และริเริ่มการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ด้วยตนเอง ระบบการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เลือกเป้าหมาย การระดมทรัพยากร การดำเนิน โครงการจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเอง

3. ให้ความสำคัญกับคนในการเป็นศูนย์กลางพัฒนา การพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโต ไม่ให้ความสำคัญกับคนและผลที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน แต่ในการพัฒนาคนจะเป็นผู้ควบคุมทรัพยากร ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องเน้นที่การพัฒนาคน คนเท่านั้นที่จะรับผิดชอบต่อการพัฒนาและชุมชน

นอกจากนี้ สุจิต บุญบงการ ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า มีความสำคัญ (สุจิต บุญบงการ 2548 : 200) ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการยอมรับความสามารถของประชาชน ว่าสามารถกำหนดตัดสินใจอนาคตตนเองได้ การแสดงออกด้วยการกดดันหรือสนับสนุนรัฐยอมเป็นการกำหนดอนาคตตนเอง ว่ารัฐควรทำอะไรที่เป็นผลต่อการดำรงชีวิตของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการยอมรับความเป็นพลเมือง (Citizenship) ของประชาชน แตกต่างจากความเป็นราษฎรแบบไพร่ฟ้า เพราะการยอมรับอำนาจของผู้ปกครองประเทศแบบไพร่ฟ้าเป็นการถือว่าประชาชนเป็น “ข้า” ไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็น แต่ความเป็นพลเมืองถือว่ายอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และมีสิทธิเข้าไปร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) แก่รัฐบาล รัฐบาลจะมีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใดขึ้นกับการยอมรับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล การมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนยอมรับในรัฐบาล รวมทั้งการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของ
 อำนาจการเมือง หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม กลุ่มที่ต้องการปฏิรูป
 หรือการเปลี่ยนแปลงในตอนแรก มักมีอิทธิพลหรืออำนาจน้อยกว่ากลุ่มที่ควบคุมรัฐบาล ซึ่งเป็น
 กลุ่มที่รักษาสภาพคงเดิม ดังนั้น กลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนแปลงมักจะดึงกลุ่มทางสังคมใหม่ๆที่เกิดขึ้น
 เข้ามาร่วมกันต่อสู้

3.1 ปัจจัยที่มีผลหรือสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การที่บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (สิทธิพันธ์ พุทธหุน 2544:163) ได้สรุปไว้ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการเชื่อมโยง
 ระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้เป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไป เช่น
 Urbanization , Industrialization นอกจากนี้ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น ความคาดหวัง ความ
 ทะเยอทะยานของคนเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจาก Social Mobilization ในขณะเดียวกันสังคมที่
 ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราต่ำกว่ากระบวนการ Social Mobilization แล้วความคับข้อง
 ใจในประชาชนจะเกิดขึ้น เมื่อความคับข้องใจไม่ถูกขจัดออกไป ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. การเปลี่ยนแปลงใน โครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลโดยตรง
 จากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และมีส่วนเชื่อมโยงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง
 เพิ่มขึ้น

สำหรับ สุจิต บุญบงการ ได้แบ่งปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยที่หนึ่ง คือ สถานภาพของบุคคลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Social
 Economic) โดยกล่าวว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีรายได้สูง มีอาชีพมั่นคงชัดเจน มีความสนใจสูง
 (สุจิต บุญบงการ 2541:51-54)

2. ปัจจัยที่สอง คือ ความสำนึกทางการเมือง (Political Awareness) ซึ่งความสำนึก
 ทางการเมืองจะมีมากขึ้นขึ้นอยู่กับระดับหรือฐานะทางเศรษฐกิจสังคม อาจจะมีเหตุการณ์ทาง
 การเมืองบางอย่างกระตุ้นความสำนึกทางการเมือง ที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

3. ปัจจัยที่สาม คือ เรื่องของผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น เรื่อง
 วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) อันเป็นเรื่องจิตวิทยา ประชาชนจะมีวัฒนธรรมทาง

ทางการเมืองแบบใด ขึ้นอยู่กับการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) วัฒนธรรมแบบประชาชนมีความสนใจทางการเมือง ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

ในการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจะสรุปได้ว่า เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของประชาชนธรรมดา มีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ผลลัพธ์อาจจะสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ ประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การยอมรับในความคิดของประชาชนว่าสามารถที่จะตัดสินใจในอนาคตของตนเองได้ เป็นการสร้างความชอบธรรม และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอำนาจของระบบการเมืองไทย นอกจากนี้สถานภาพของบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคม ความสำคัญทางการเมือง นับเป็นปัจจัยสำคัญต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการขัดเคลาทางสังคมการเมือง (Political Socialization) และวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญและเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ ทั้งแบบสมัครใจและเรียกกระดม แบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย แบบสันติและรุนแรง และมีทั้งแบบปรกติและไม่ปรกติ

5. แนวความคิดการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5.1 ความหมายการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ (รศคณธ์ รัตนเสริมพงศ์ 2547: 6)

การปกครองท้องถิ่นนี้ รองศาสตราจารย์ประยัต หงษ์ทองคำ ได้แปลเรียบเรียงความหมายจาก Professor William A. Robson ว่า เป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (legal right) และมีองค์การที่จำเป็น (necessary organizations) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง (ประยัต หงษ์ทองคำ 2526:10)

แฮร์ริส จี มองตาตู ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองซึ่งมีการเลือกตั้งผู้บริหาร โดยอิสระเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารหน่วยการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครอง

ท้องถิ่นต้องมีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นต้องอยู่ภายใต้บทบังคับของอำนาจสูงสุดของประเทศ มิได้เป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างไร (Montagu 1984: 574)

อุทัย หิรัญโต กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดการเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น (อุทัย หิรัญโต 2526:2)

ปธาน สุวรรณมงคล กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง “รูปแบบการปกครองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามอาณัติที่กฎหมายกำหนด ” (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 3)

เทอร์รี่ คริสเตนเซน (Terry Christensen) เห็นว่า องค์การปกครองท้องถิ่นมิได้เป็นองค์กรอิสระ อำนาจที่องค์กรมีในอันที่จะออกกฎหมาย ควบคุมความประพฤติ ตกลงใจในการใช้ที่ดิน การใช้จ่ายภาษีหรือทำสิ่งใดก็ตามได้มาจากองค์กรของรัฐในระดับสูงขึ้นไป (Christensen 1995: 26)

สติฟ ลีช (Steve Leach) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นและทำหน้าที่เป็นผู้จัดให้มีสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นทั้งสถาบันการเมืองและเป็นองค์กรทางปกครอง (Steve Leach 1994: 1)

จอห์น เจ คล๊าก (John J. Clark) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า “ การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง ” (Clark 1957: 1)

วิลเลียม เอ โรบสัน (William A. Robson) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า “ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้มีอำนาจปกครองตนเอง (autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็น

ในการปกครอง (necessary organization) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ” (Robson 1953: 574)

5.2 หลักการและลักษณะการปกครองท้องถิ่น

5.2.1 หลักการปกครองท้องถิ่น (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2519:41-45) มีดังนี้

1. เป็นการปกครองชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่

2. อำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และท้องถิ่นสมดังเจตนารมณ์ ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการปกครองตนเองของประชาชน ความใจกว้างของรัฐบาลกลาง

3. มีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) ซึ่งมีลักษณะ 2 ประการ คือ สิทธิในการตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของตนเอง และสิทธิในการกำหนดงบประมาณอันถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานบริหารหรือกิจการขององค์การปกครองท้องถิ่น

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการปกครองตนเอง (necessary organization) ซึ่งโดยทั่วไปจะแยกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร แต่ประเด็นที่สำคัญอยู่ที่ต้องมาจากการได้รับเลือกจากประชาชน ตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้

5. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ในการปกครองตนเอง ทั้งในแง่ที่สามารถจะสนใจติดตามความเป็นไปในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองท้องถิ่น สามารถรับเลือกตั้งได้ รวมทั้งสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจการปกครองตนเอง อย่างมีสำนึก

5.2.2 ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น (อุทัย หิรัญโต 2523: 4) คือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ และผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยตรง การบริหารงานของท้องถิ่นมีองค์กรของท้องถิ่นประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ โดยลักษณะทั่วไปจะมีอยู่ 4 ประการ คือ

1) มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน

2) มีอิสระในการบริหารงาน และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัย และ การกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ

3) มีงบประมาณของตนเอง โดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมาย กำหนด

4. คณะผู้บริหารท้องถิ่น ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือ บางส่วน

5.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร 2539: 26-27)

5.3.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ในการบริหารประเทศจะต้องใช้งบประมาณ เป็นหลัก หากเงินงบประมาณมีจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริหารให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มี งบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการ แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางได้เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ใน การดำเนินการ

5.3.2 เพื่อสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ความต้องการของประชาชน ในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่ตรงกับ ความต้องการที่แท้จริงและมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร เหนืออื่น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

5.3.3 เพื่อความประหยัด ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนก็แตกต่างกันไปด้วย การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็น โดยให้อำนาจ ท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของ ท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก

5.3.4 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเอง

5.4 รูปแบบการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีหลายรูปแบบ ศาสตราจารย์ติน ประชัญญฤทธิ์ ได้เสนอไว้ซึ่งนำศึกษา เพื่อนำเอามาปรับใช้ในอนาคตให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการท้องถิ่นแต่ละแห่ง (ติ่น ประชัญญฤทธิ์ 2538:232-235) ดังต่อไปนี้

5.4.1 City – county Consolidation เป็นรัฐบาลท้องถิ่นรูปแบบผนึกกำลัง คือ การบูรณาการหน่วยการปกครองท้องถิ่นเข้ามาไว้ในเกณฑ์เดียวกัน การมีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นอยู่กระจัดกระจายในนครหลวง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเอาหน่วยงานเหล่านี้มารวมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของภารกิจและอำนาจหน้าที่ ตัดทอนรายจ่ายและปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น การจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบนี้กระทำสำเร็จมาแล้วประมาณ 20 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา เช่น เมือง บาดองจุง รัฐหลุยเซียน่า เมืองแนชวิลล์ รัฐเทนเนสซี การจัดการปกครองหรือบริหารแบบนี้ มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดค่าใช้จ่าย การใช้ทรัพยากรให้ตรงกับความต้องการของแผนงาน และมีผลดีทางด้านจิตวิทยาและทัศนคติ เนื่องจากมีการแข่งขันกันน้อยและมีความผูกพันร่วมกัน ส่วนผลเสียคือ มีพื้นที่บางแห่งได้รับการบริการน้อยลง ทำให้ระบบราชการมีขนาดใหญ่โตขึ้น ขาดความยืดหยุ่น และทำให้ท้องถิ่นต้องพึ่งพาเกณฑ์มากเกินไป

5.4.2 Commission Form เป็นรัฐบาลท้องถิ่นรูปแบบคณะเทศมนตรี มีคณะเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และด้านบริหาร รูปแบบการปกครองแบบนี้ บางทีเรียกว่าแผนกัลเวสตัน (Galveston Plan เมืองกัลเวสตันอยู่ในรัฐเท็กซัส) ซึ่งมีอยู่ 220 แห่ง ในปี ค. ศ. 1974 (ปี ค. ศ. 1917 มีอยู่ทั้งหมด 500 แห่ง) ลักษณะทั่วไปของการปกครองแบบนี้ คือ

- 1) มีคณะเทศมนตรีประมาณ 5 คน ที่มีอำนาจเหนือรัฐบาลท้องถิ่น
- 2) เทศมนตรีคนหนึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกเทศมนตรี ส่วนคนอื่นๆจะเป็นหัวหน้าหน่วยบริหารต่างๆ ของเมือง
- 3) คณะเทศมนตรีจะเป็นทั้งผู้กำหนดนโยบายและการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ
- 4) คณะเทศมนตรีต้องไม่ฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง
- 5) คณะเทศมนตรีเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งเมือง มิใช่เป็นตัวแทนของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง และ

6) คณะเทศมนตรีรับผิดชอบร่วมกัน

การบริหารการปกครองแบบนี้ มีทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อดีคือทำให้การปกครองท้องถิ่นมีการเมืองเข้ามาแทรกแซงน้อยลง ทำให้การบริหารงานง่ายขึ้นและประหยัด ส่วนข้อเสียคือทำให้

ขาดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจากแหล่งเดียว คือไม่มีใครมีอำนาจอย่างเด็ดขาด ขาดการตรวจสอบซึ่งกันและกัน ขาดความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง สำหรับเมืองใหญ่ๆ การบริหารงานอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะคณะกรรมการส่วนหนึ่งเป็นนักธุรกิจ ฉะนั้นการนำเอาการจัดการแบบธุรกิจมาใช้กับหน่วยงานรัฐบาล อาจจะไม่ไ้ผลเท่าที่ควร และคณะกรรมการอาจจะไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มเวลา

5.4.3 Council- Manager Form เป็นรูปแบบสภาเทศบาลกับผู้จัดการ คือมีการปกครองแบบที่มีผู้จัดการเมืองมืออาชีพ รับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ที่ได้รับเลือกตั้งขึ้นมา ผู้จัดการมืออาชีพนี้ จะเป็นผู้มีอำนาจทางการบริหารสูงสุดและรับผิดชอบต่อสภาเทศบาล ซึ่งมีนายกเทศมนตรีเป็นประธาน นายกเทศมนตรีจะไม่แทรกแซงการบริหารงานของผู้จัดการเมือง จะทำหน้าที่เฉพาะเป็นประธานสภาเทศบาลและเป็นผู้มีบทบาททางด้านพิธีการและการประชาสัมพันธ์ของเมืองเท่านั้น

5.4.4 County-Manager Plan เป็นรูปแบบการปกครองเคาน์ตีกับผู้จัดการรูปแบบนี้ ประชาชนจะเลือกตั้งคณะกรรมการเคาน์ตีขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบทางด้านนิติบัญญัติ และจ้างนักบริหารมืออาชีพให้เป็นผู้จัดการเมืองหรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร ในขณะที่คณะกรรมการเคาน์ตีเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลการนำเอากฎหมายและข้อบังคับของมลรัฐมาปฏิบัติ ผู้จัดการเมืองจะมีอำนาจทางการบริหารงานบุคคลควบคุมดูแลการบริหารงานของเคาน์ตี นำเอางบประมาณมาใช้ และรายงานต่อคณะกรรมการเคาน์ตีอย่างสม่ำเสมอ ผู้จัดการเมืองต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการเคาน์ตี และอาจจะถูกปลดได้หากปฏิบัติงานไม่ดีหรือบกพร่อง

5.4.5 Functional Consolidation เป็นรูปแบบผนึกเอาภารกิจเข้าด้วยกัน เป็นการจัดการปกครองแบบการร่วมมือกันระหว่างหน่วยการปกครองท้องถิ่นต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน การจัดรูปแบบการปกครองนี้มีสองลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการจัดตั้งเขตอำนาจพิเศษ (special district) ซึ่งจัดเก็บภาษีและให้บริการแก่ประชาชนที่ข้ามเขตทางการเมือง ซึ่งเขตทางการเมืองเดิมมิได้จัดทำบริการบางประเภทให้กับประชาชน ลักษณะหลังเป็นการทำสัญญาจ้างเหมาเพื่อจัดหาบริการให้แก่ประชาชน

5.4.6 Mayor – Administrator Plan เป็นรูปแบบนายกเทศมนตรีกับผู้จัดการเมือง คือ มีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และเป็นผู้แต่งตั้งผู้จัดการเมืองเพื่อดูแลควบคุมการบริหารงานของเมือง

5.4.7 Strong –Mayor Council Form เป็นรูปแบบการปกครองแบบสภาเทศบาล และมีนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง คือเป็นรูปแบบการปกครองแบบที่พยายามเพิ่มอำนาจให้แก่ นายกเทศมนตรี ในการแต่งตั้งถอดถอนพนักงาน ให้โอกาสแก่นายกเทศมนตรีในการริเริ่มนโยบาย

และนายกเทศมนตรีสามารถยับยั้งกฎหมายที่ผ่านมาโดยสภาเทศบาล นอกจากนี้นายกเทศมนตรียังเป็นคณะกรรมการที่สำคัญๆ โดยตำแหน่ง ลักษณะนี้นายกเทศมนตรีเป็นทั้งผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.4.8 Weak-Mayor Council Form เป็นรูปแบบการปกครองแบบสภาเทศบาล และมีนายกเทศมนตรีอ่อนแอ คือเป็นรูปแบบการปกครองแบบนายกเทศมนตรี ไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ เพราะมาจากการคัดเลือกของสภาเทศบาลไม่ใช่การเลือกตั้งจากประชาชน ส่วนเทศมนตรีและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ล้วนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เหตุนี้ทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองของนายกเทศมนตรีอ่อนแอไม่มั่นคง

5.5 ปัญหาการปกครองท้องถิ่นไทย

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทย ประสบกับปัญหาการปกครองท้องถิ่นมาโดยตลอด จะเห็นได้จากรูปแบบและระบบการปกครองท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมาของกรุงเทพมหานคร หรือการใช้ระบบเทศบาลในจังหวัดต่างๆ หรือสภาตำบล หรือการใช้รูปแบบตัวอย่างของเมืองพัทยา ผลของการใช้ระบบการบริหารงานท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่นแบบต่างๆ อยู่ในลักษณะที่ประสบความสำเร็จน้อย โกวิทย์ พวงงาม เห็นว่า ความอ่อนแอขององค์กรปกครองท้องถิ่นไทย เกิดจากระบบบริหารราชการไทยเป็นตัวเหี่ยวรั้งการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น เพราะ (1) ส่วนกลางเป็นหน่วยควบคุมรวมศูนย์อำนาจบริหารราชการไว้ (2) โครงสร้างและกลไกของระบบราชการ เช่น การบริหารงานบุคคลตลอดจนระบบงบประมาณแผ่นดิน ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานท้องถิ่น (3) ตัวยกกฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆ เกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบและเปลี่ยนแปลงส่วนราชการ เพื่อให้การบริหารท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ยาก ขาดการกระจายอำนาจทางการบริหาร (4) การบริหารงานส่วนภูมิภาคอ่อนแอ งานระดับจังหวัดยังไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารการพัฒนา เป็นเพียงแค่ประสานงานเท่านั้น ไม่มีอิสระดังเช่นกระทรวง ทบวง กรม (5) การบริหารส่วนท้องถิ่นเดิมยังขาดประสิทธิภาพ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ความหลากหลายรูปแบบ ก่อความสับสนมีผลเสียมากกว่าผลดี (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 256-263)

สำหรับประชาชน สุวรรณมงคล เห็นว่าปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นเรื่องผู้มีอำนาจรัฐในส่วนกลางสั่งการลงมา การเปลี่ยนแปลงหรือการยกเลิกล้วนมาจากคนมีอำนาจทางการเมืองส่วนกลาง มิติของความเป็นรัฐเดี่ยว มิติด้านความ

มั่นคงและการรวมศูนย์อำนาจ ตลอดจนมิติเรื่องการกระจายอำนาจของรัฐธรรมนูญใหม่ปี 2540 เป็นมิติใหม่ที่แปลกแยก และยังไม่สามารถประสานกันให้สนิทกับสองมิติแรก การกำหนดนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นความพยายามของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะต้องรอกันต่อไป และเป็น การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติที่เชิงซ้ำ ภาพรวมปัญหาที่ปธานสรุป (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 51-55) คือ

1. ขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง
2. ขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติของรัฐบาลต่อการปกครองท้องถิ่น
3. ความหลากหลายและสับสนของรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่น
4. ความอ่อนแอขององค์กรปกครองท้องถิ่น
5. ผู้มีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนท้องถิ่นยังมีในขอบเขตจำกัด

5.6 แนวทางใหม่ของการปกครองท้องถิ่นไทย

นับแต่ประเทศไทยเริ่มใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ที่มีความเป็นประชาธิปไตยและทันสมัยอย่างมาก (สุรสิทธิ์ วัชรินทร์ 2547: 143-144) ได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นเอาไว้ถึง 10 มาตรา คือมาตรา 78 ซึ่งอยู่ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และมาตรา 282-290 ซึ่งอยู่ในหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 6 ประการ คือ

1. รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองโดยประชาชน ในท้องถิ่นอย่างแท้จริง สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนส่วนผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นก็ได้

2. รัฐธรรมนูญต้องการให้มีการปรับปรุง องค์กรบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เดิมที่อยู่แยกกันมา เป็นระบบการบริหารงานบุคคลที่มีจุดเชื่อมโยงกัน โดยมี คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ต.) เป็นจุดศูนย์กลาง

3. รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยให้ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น ออกจากตำแหน่งได้

4.รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ โดยบัญญัติให้รัฐบาลมีอำนาจในการกำกับดูแลท้องถิ่น ภายในขอบเขตที่ไม่ขัดแย้งกับการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

5.รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนให้มากขึ้น

6.รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะรองรับภารกิจในการกระจายอำนาจที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ. ศ. 2542 เป็นตัวกำหนดแนวทางการกำหนดรายได้

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว เทศบาล ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ. ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12 พ. ศ. 2546) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักการปกครองแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้กลายเป็นมิติใหม่ของการปกครองท้องถิ่นไทย และได้มีการจัดระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นไทยเพื่อเตรียมถ่ายโอนอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองไทยครั้งสำคัญ ซึ่งกำหนดถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาล

6. ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาลนครปากเกร็ด

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้ง สุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ทำฉลอม ร. ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยๆ มาจนถึงปี พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ. ศ. 2476 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ. ศ. 2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้งจนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ. ศ. 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม ทั้งหมดขณะนี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติ ฉบับที่ 12 พ. ศ. 2546 จนในที่สุด ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่น

ในรูปแบบสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ทำให้มีเทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน 1,129 แห่ง แต่การปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ยังไม่เข้มแข็งพอ ที่พอจะเป็นหลักได้บ้างก็คือการปกครองท้องถิ่นรูปแบบของ กรุงเทพมหานครและเทศบาล เท่านั้น

1. เทศบาลนครปากเกร็ด

1.1 ความเป็นมา

เดิมปากเกร็ดฝั่งตะวันออกมีฐานะเป็นสุขาภิบาลปากเกร็ด ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลปากเกร็ด เมื่อปี พ.ศ. 2535 และเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลนครปากเกร็ดในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่ 36.04 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 5 ตำบล 34 หมู่บ้าน คือ ตำบลปากเกร็ด ตำบลบางพูด ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางตลาด และตำบลคลองเกลือ

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ เทศบาลนครนนทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา

1.3 ประชากร

167,464 คน 91,119 หลังคาเรือน (ณ. เดือนธันวาคม พ.ศ.2549)

1.4 สภาพภูมิอากาศ

ร้อนชื้น มักเกิดอุทกภัย ฤดูแล้งไม่แห้งแล้ง อุณหภูมิเฉลี่ย 20-30 องศาเซลเซียส

1.5 เส้นทางคมนาคม

ถนนแจ้งวัฒนะ ถนนติวานนท์ และถนนศรีสมาน

1.6 ที่ตั้ง

สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด ตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ 5 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.7 การเมืองการปกครอง

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยกำหนดให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนโดยองค์การเทศบาลประกอบด้วย สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี

สภาเทศบาลนครปากเกร็ด มีสมาชิก 24 คน อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง มีหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ในการตรวจสอบข้อกฎหมาย และการทำงานของเทศบาล

นายกเทศมนตรีนครปากเกร็ด คือ ผู้บริหารสูงสุดของเทศบาล มี 1 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ทำหน้าที่ในการบริหารงานในเทศบาลตามอำนาจหน้าที่

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรีตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (เทศบาลนครปากเกร็ดมีรองนายกฯ 4 คน และที่ปรึกษา 4 คน เลขานุการ 1 คน)

1.8 กำหนดส่วนราชการออกเป็น 9 ส่วน

1.สำนักปลัดเทศบาล	2.กองวิชาการและแผนงาน	3.กองการคลัง
4.สำนักการช่าง	5.กองการศึกษา	6.สถานขนานูบาล
7.กองสวัสดิการสังคม	8.กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	
9.หน่วยงานตรวจสอบภายใน		

1.9 วิสัยทัศน์

เทศบาลนครปากเกร็ด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมในการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน ภายใต้การถ่ายโอนภารกิจตามรัฐธรรมนูญ เน้นการให้บริการที่โปร่งใส ทันสมัย มุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สืบสานวัฒนธรรม เสริมสร้างงานการศึกษา มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อบริการที่ดีสู่ประชาชน

1.10 อำนาจหน้าที่และภารกิจของเทศบาล

เทศบาลนครปากเกร็ดมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่สำคัญ 2 ฉบับคือพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

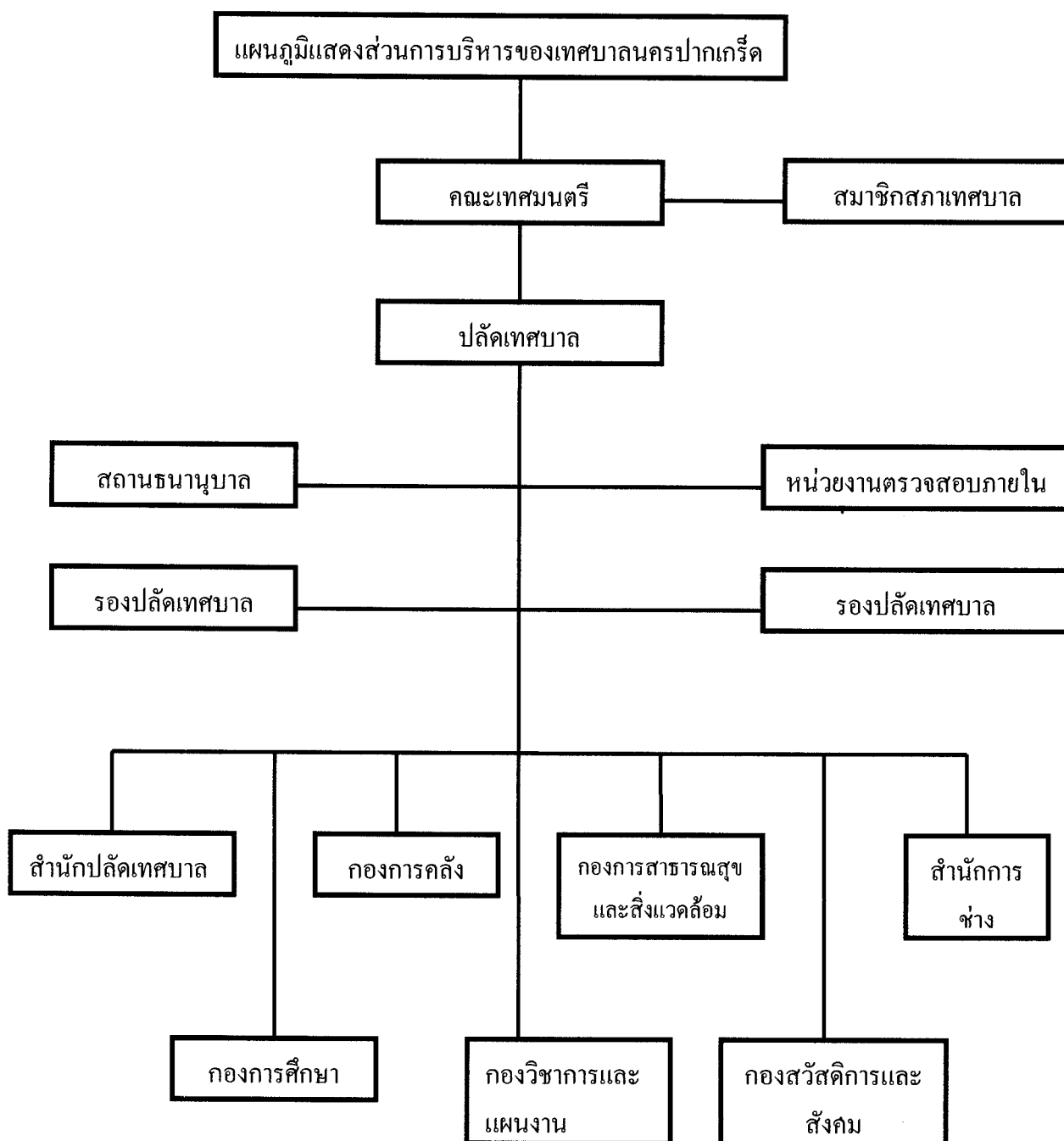
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

8. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
9. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
10. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
11. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
12. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
13. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
14. ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น
15. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
16. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

1.11 การเลือกตั้งเทศบาลนครปากเกร็ด แบ่งออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง (จำนวน 173 หน่วยเลือกตั้ง)

เขตเลือกตั้งที่ 1	-	จำนวน 44 หน่วยเลือกตั้ง
เขตเลือกตั้งที่ 2	-	จำนวน 41 หน่วยเลือกตั้ง
เขตเลือกตั้งที่ 3	-	จำนวน 48 หน่วยเลือกตั้ง
เขตเลือกตั้งที่ 4	-	จำนวน 40 หน่วยเลือกตั้ง

ตารางที่ 1.1 แผนภูมิแสดงส่วนการบริหารของเทศบาลนครปากเกร็ด

ที่มา : สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2.การจัดตั้งชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด

ด้วยกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดให้เทศบาลดำเนินการจัดตั้งชุมชนย่อยขึ้น เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้มีบทบาท พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาชุมชนของตนเอง ตลอดจนเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเทศบาล ชุมชนต่อชุมชนด้วยตนเอง และหน่วยงานอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางการปฏิบัติเดียวกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 4 ประการดังนี้ (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. 0413/ว 1553 ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2530 เรื่อง การจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล)

1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลได้มีการรวมตัวกัน เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง
2. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วม และมีบทบาทในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนของตนเอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
3. เพื่อลดภาระในการปฏิบัติงานของเทศบาล
4. เพื่อประสานและส่งเสริม ความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นกับเทศบาล

2.1 ปัญหาขององค์กรชุมชนที่มีอยู่

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา องค์กรชุมชนเมืองในที่ต่างๆ ประสบปัญหาที่สำคัญและคล้ายกันดังต่อไปนี้ คือ

1. ขาดการประสานงานที่ดี มีความสับสนในบทบาทหน้าที่ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน
2. ในชุมชนมีกลุ่มต่างๆ มากพอสมควร แต่บุคคลที่ทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องมีจำนวนน้อย
3. ระบบและวิธีการคัดเลือกผู้บริหารองค์กรชุมชนรวบรัด และไม่กระจาย ทำให้ไม่ได้ตัวแทนของประชาชนที่แท้จริง และทั่วถึง
4. ผู้นำหรือกรรมการองค์กรชุมชน ในบางครั้งตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ โดยไม่สอดคล้องกับความต้องการ และความคิดเห็นจากชาวบ้าน
5. องค์กรชุมชนไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ และขาดความสัมพันธ์ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

6. ขาดระบบการประสานงานระหว่างองค์กรชุมชน และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน เป็นต้น ในด้านการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ชุมชน บางครั้งก่อให้เกิดความแตกแยกและความไม่เท่าเทียมในชุมชนหรือระหว่างชุมชน

7. องค์กรชุมชนส่วนมากยังขาดความรู้ ทักษะในการบริหารชุมชนเช่น การดำเนินการ ประชุมและการจัดทำโครงการพัฒนาชุมชน

8. สถาบันการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติบ่อยครั้งทำให้เกิดความแตกแยก และสร้างความหวังในทางที่ไม่ถูกต้องต่อองค์กรชุมชน

2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

1. เป็นผู้เสริมสร้าง จิตสำนึก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัย ในชุมชนและของสังคม

2. เป็นผู้นำ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อาทิเช่น กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมสาธารณสุข กิจกรรมพัฒนาอาชีพ และการปรับปรุงชุมชน

3. เป็นสื่อกลาง ในการรับฟัง รวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน รวมทั้ง สะท้อนความต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบ

4. เป็นหน่วยงาน ในการประสาน โครงการกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายใน ชุมชนและระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่างๆ ภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่น ๆ ด้วย

2.3 การจัดตั้งชุมชนของเทศบาลนครปากเกร็ด

เทศบาลนครปากเกร็ดได้ดำเนินการจัดตั้งชุมชนขึ้น ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการ วิเคราะห์วางแผน และการดำเนินงานพัฒนาอย่างมีระบบ และเพื่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ในการจัดและระดมใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

การจัดตั้งชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด มีการพัฒนาและปรับแนวทางอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2538 โดยมีการจัดตั้งชุมชนดังนี้

- ปี 2538 มีการจัดตั้งชุมชนจำนวน 5 ชุมชน ตามจำนวนของตำบล
- ปี 2540 มีการจัดตั้งและปรับขอบเขตของชุมชน โดยพิจารณาจัดตั้งตามตำบลและขนาดของชุมชน มีจำนวน 12 ชุมชน
- ปี 2543 มีการจัดตั้งชุมชนแยกตามขนาดชุมชน รวมทั้งสิ้น 37 ชุมชน
- ปี 2546 มีการจัดตั้งชุมชนเพิ่มในส่วนของตำบลบางพูด ตามแนวทางของการเคหะ อีก 1 ชุมชน รวมเป็น 38 ชุมชน
- ปี 2549 มีการจัดตั้งชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาล ครอบคลุมพื้นที่ได้มากที่สุด ประชาชนได้มีโอกาสรับบริการต่าง ๆ จากเทศบาลอย่างทั่วถึง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสิ้น 63 ชุมชน

1.ชุมชนตำบลปากเกร็ด

- 1.1 ปากเกร็ดร่วมใจ 1
- 1.2 ปากเกร็ดร่วมใจ 2
- 1.3 ปากเกร็ดร่วมใจ 3
- 1.4 ปากเกร็ดร่วมใจ 4
- 1.5 ปากเกร็ดร่วมใจ 5
- 1.6 ปากเกร็ดร่วมใจ 6
- 1.7 ปากเกร็ดร่วมใจ 7
- 1.8 ปากเกร็ดร่วมใจ 8
- 1.9 ปากเกร็ดร่วมใจ 9
- 1.10 ปากเกร็ดร่วมใจ 10
- 1.11 สีไชยทอง
- 1.12 สรณนที
- 1.13 สายลม
- 1.14 การเคหะ

2.ชุมชนตำบลบางตลาด

- 2.1 บางตลาดพัฒนา 1
- 2.2 บางตลาดพัฒนา 2
- 2.3 บางตลาดพัฒนา 3
- 2.4 บางตลาดพัฒนา 4
- 2.5 บางตลาดพัฒนา 5
- 2.6 บางตลาดพัฒนา 6
- 2.7 บางตลาดพัฒนา 7
- 2.8 บางตลาดพัฒนา 8
- 2.9 บางตลาดพัฒนา 9
- 2.10 บางตลาดพัฒนา 10
- 2.11 บางตลาดพัฒนา 11
- 2.12 นิชคาธานี
- 2.13 พบสุข
- 2.14 กฤษदानคร
- 2.15 สวัสดิการ กทม.
- 2.16 ประชานิเวศ 2 ระยะ
- 2.17 ประชาชน

3.ชุมชนตำบลบ้านใหม่

- 3.1 บ้านใหม่สมานฉันท์ 1
- 3.2 บ้านใหม่สมานฉันท์ 2
- 3.3 บ้านใหม่สมานฉันท์ 3
- 3.4 บ้านใหม่สมานฉันท์ 4
- 3.5 บ้านใหม่สมานฉันท์ 5
- 3.6 บ้านใหม่สมานฉันท์ 6
- 3.7 บ้านใหม่สมานฉันท์ 7
- 3.8 บ้านใหม่สมานฉันท์ 8
- 3.9 ดวงแก้ว
- 3.10 มิตรประชา

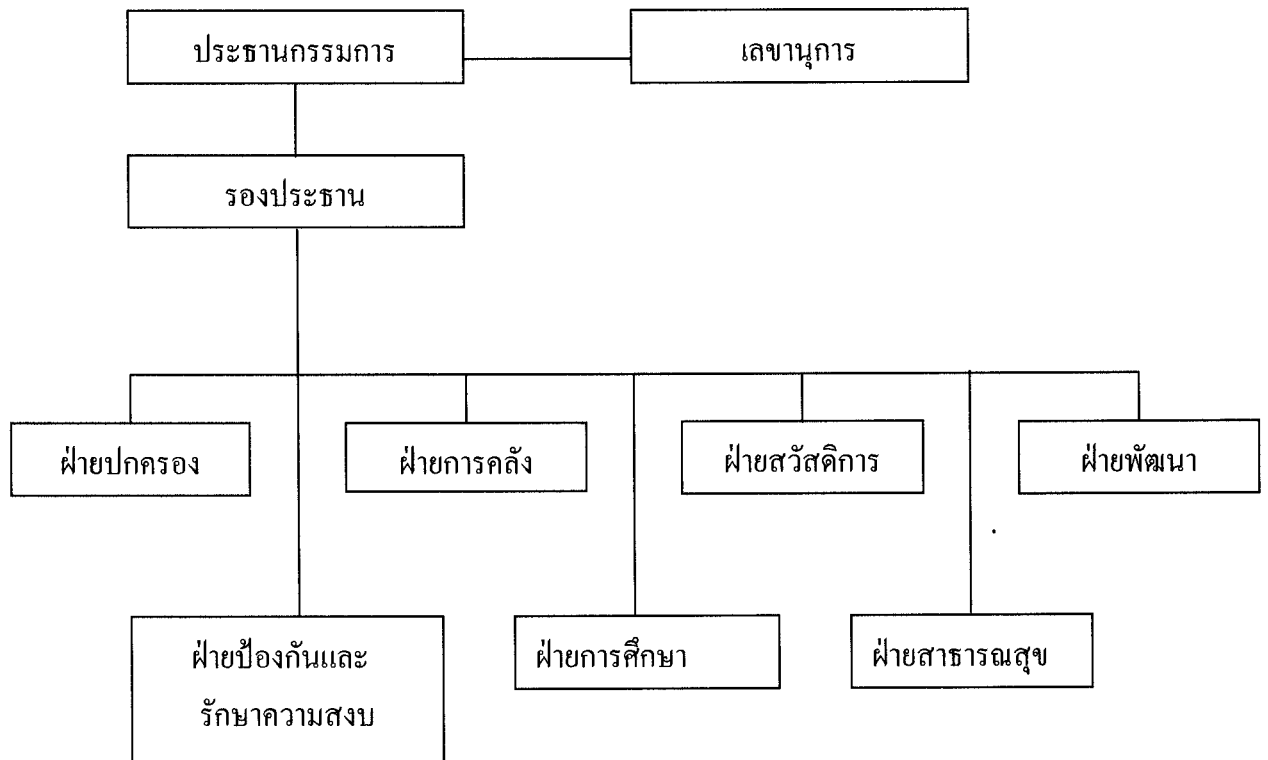
4.ชุมชนตำบลบางพูด

- 4.1 บางพูดสามัคคี 1
- 4.2 บางพูดสามัคคี 2
- 4.3 บางพูดสามัคคี 3
- 4.4 บางพูดสามัคคี 4
- 4.5 บางพูดสามัคคี 5
- 4.6 บางพูดสามัคคี 6
- 4.7 บางพูดสามัคคี 7
- 4.8 บางพูดสามัคคี 8
- 4.9 บางพูดสามัคคี 9
- 4.10 บางพูดสามัคคี10
- 4.11 บางพูดสามัคคี11
- 4.12 บางพูดสามัคคี12
- 4.13 เสริมสุขนคร
- 4.14 ลานทอง
- 4.15 ปากเกร็ดวิลเลจ
- 4.16 ไทยสมุทร
- 4.17 สหกรณ์ 3

5.ชุมชนตำบลคลองเกลือ

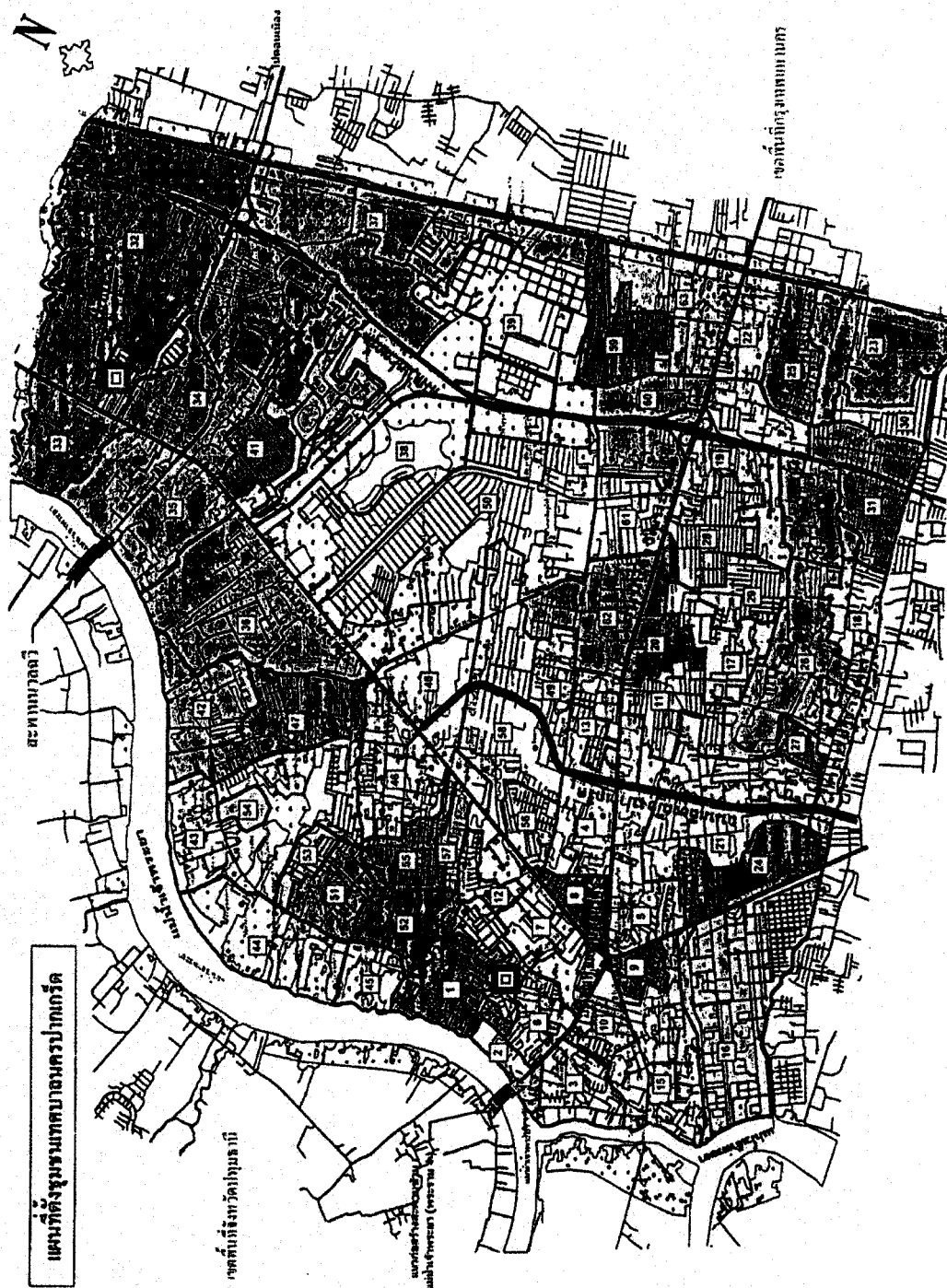
- 5.1 คลองเกลือเอื้ออารี 1
- 5.2 คลองเกลือเอื้ออารี 2
- 5.3 คลองเกลือเอื้ออารี 3
- 5.4 คลองเกลือเอื้ออารี 4
- 5.5 คลองเกลือเอื้ออารี 5

ตารางที่ 2.1 รูปแบบและโครงสร้างหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

หมายเหตุ : คณะกรรมการชุมชน 1 คน อาจทำหน้าที่หลายฝ่ายได้

ที่มา : ตามระเบียบเทศบาลนครปากเกร็ด ว่าด้วยการดำเนินงานชุมชน พ.ศ. 2549

14 ชุมชนการเคหะ

40 ชุมชนดวงแก้ว

ภาพที่ 1.2 แผนที่ตั้งชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดว่าด้วยการดำเนินงานชุมชน พ. ศ. 2549

จากการที่กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้สั่งให้เทศบาลนครปากเกร็ดดำเนินการจัดตั้งชุมชนเพื่อพัฒนาเทศบาล ประกอบกับเทศบาลนครปากเกร็ดได้มีการพัฒนาพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เทศบาลนครปากเกร็ด เริ่มประสบปัญหาเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ

1. ปัญหาประชาชนขาดความร่วมมือกับทางราชการ และขาดการประสานงานหรือขาดการมีส่วนร่วมกับทางราชการ
2. ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย เนื่องจากที่ดินในเขตเทศบาลมีราคาแพงขึ้น ประชาชนที่อพยพมาอาศัยอยู่ไม่สามารถที่จะซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองได้
3. ปัญหาการศึกษา ส่วนใหญ่ผู้อพยพเข้ามาอยู่ในเขตเมือง ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอยู่ด้วย ทำให้บุตรที่เกิดไม่สามารถเข้ารับการศึกษาตามสถานที่ศึกษาได้
4. ปัญหาด้านการสาธารณสุข เนื่องจากชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะชุมชนแออัด ที่อยู่อาศัยมีสภาพแออัด บางแห่งมีน้ำท่วมขังทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น สุขอนามัยไม่ดี ปัญหาความสะอาด ปัญหาโรคทางเดินอาหาร ปัญหาน้ำเน่าเสีย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
5. ปัญหาอาชญากรรม จะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
6. ปัญหาความยากจน เนื่องจากการขาดทักษะในการประกอบอาชีพ
7. ปัญหาหาเสพติดให้โทษที่เข้าไปประบาดในชุมชน
8. ปัญหาการขนส่งมวลชนและปัญหาการจราจรคับคั่ง ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกความปลอดภัยทั้งบนถนน บนทางเท้าเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เทศบาลได้ประสบอยู่นั้น เทศบาลนครปากเกร็ด จึงได้จัดตั้งชุมชนขึ้นในเขตเทศบาล ตั้งแต่ปี พ. ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน ทั้งสิ้นรวม 63 ชุมชน

ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาชุมชนตามที่เทศบาลนครปากเกร็ด ได้จัดแบ่งออกเป็นชุมชนทั้งหมด 63 ชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลที่มี 5 ตำบลด้วยกัน โดยจัดแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ ชุมชนที่มีลักษณะความเมือง และ ชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท โดยแยกได้ดังนี้คือ

ชุมชนที่มีลักษณะของความเมือง จำนวน 14 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 1 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 3 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 4 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 5 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 6 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 7 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 8 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 9 ชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 10 ชุมชนสี่ไชยทอง ชุมชนสรานนท์ ชุมชนสายลม และชุมชนการเคหะ

ชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบท จำนวน 10 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 1 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 2 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 3 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 4 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 5 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 6 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 7 ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันทน์ 8 ชุมชนดวงแก้ว และชุมชนมิตรประชา

ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมืองและชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบทโดยวิธีการจับสลากมาอย่างละ 1 ชุมชน ได้ดังนี้คือ

1. ชุมชนการเคหะ เป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมือง
2. ชุมชนดวงแก้ว เป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบท

ชุมชนการเคหะ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางความเจริญของปากเกร็ด คือ ใกล้กับบริเวณสถานีราชการ เทศบาลนครปากเกร็ด ที่ว่าการอำเภอปากเกร็ด โรงพยาบาล ธนาคาร ตลาดสดเทศบาล ตลาดเอกชน โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า โรงเรียนของรัฐและเอกชน วัดวาอาราม การคมนาคมมีรถโดยสารประจำทางต้นสายจำนวนมาก บริการตลอดทั้งวัน ถนนเป็นคอนกรีตตลอดทั้งชุมชน มีประชากรอาศัยหนาแน่นพอสมควร จำนวน 1,782 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 5,201 คน ประชากรส่วนใหญ่จะมาจากหลายพื้นที่อาชีพ และความเป็นอยู่ชนบทธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมหลากหลาย เป็นชุมชนที่มีความเจริญเข้าถึงพร้อมในทุกด้านมี สาธารณูปโภค สาธารณูปการทั่วทั้งชุมชน

ชุมชนดวงแก้ว เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของความเจริญของปากเกร็ดคือ ติดต่อสะพานนนทบุรี (นวลฉวี) พื้นที่ใกล้กับจังหวัดปทุมธานี มีประชากรอยู่อาศัยไม่หนาแน่น จำนวน 1,798 คนและมี 553 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ เป็นชุมชนที่ความเจริญยังเข้าไม่ถึงทุกด้าน เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีราชการ ในบริเวณชุมชน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการยังไม่ครบทั่วทั้งชุมชน การคมนาคมมีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่าน ไม่มีตลาดสดของรัฐหรือเอกชน ไม่มีห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ ประชาชนในชุมชนจะอยู่รวมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

โดยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของสมาชิกในชุมชนทั้งสอง โดยเน้นอิทธิพลของผู้นำชุมชนในการกระตุ้นเตือน ชี้นำ ชักนำ หรือโน้มน้าวให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาทบทวนกระบวนการวิจัย กรอบแนวคิด เพื่อนำมาเป็นกรอบพื้นฐานของการศึกษาวิจัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ชัยสิทธิ์ ภูวภิรมย์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการชุมชนในการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารราชการกรุงเทพมหานครเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2 ข้อ ได้แก่ ระดับการศึกษา และระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการชุมชน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้

วิลาส โลहितกุล (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบจำลององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลกระทบ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กล่าวคือ รูปแบบจำลองขององค์การบริหารส่วนตำบลเยาวชน สามารถช่วยสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในท้องถิ่นได้ และมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยให้ดำเนินกิจกรรมองค์การบริหารส่วนตำบลเยาวชนต่อไป โดยควรเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความเข้าใจให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นมีการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตยเพิ่มเติม อีกทั้งควรเผยแพร่ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ให้แก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเยาวชนเป็นกลยุทธ์หนึ่ง ที่ช่วยสนับสนุนนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

บุญเลิศ ชีระตระกูล (2528:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย โดยมีตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยทางภูมิหลังเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกภาพ และปัจจัยด้านจิตสำนึกของบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า

1.กรรมกรการท่าเรือโดยส่วนใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ โดยมีกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุดตามลำดับ คือ การเลือกตั้ง การประท้วง การสื่อข่าวสารทางการเมือง

การมีบทบาทในชุมชน และการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง

2.เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิหลัง หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม พบว่า การมีรายได้ที่แตกต่างกัน การเป็นสมาชิกภาพมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.เมื่อพิจารณาด้านความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองของกรรมการท่าเรืออยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการท่าเรือ นั้น มีรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบคือ การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสื่อสารข่าวสารทางการเมือง และการเลือกตั้งซึ่งการกระทำดังกล่าวสามารถมีผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมือง และสามารถให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีพฤติกรรมดังที่พวกตนปรารถนาได้ รวมทั้งความรู้สึกว่า ตนสามารถนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงได้

รังสิมันต์ ปุณยปรณานนท์ (2537:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะกรรมการชุมชนกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งส่วนใหญ่ ทั้งคณะกรรมการชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน แต่มีบางเรื่องที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การไปฟังคำปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง สำหรับในเรื่องนี้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการชุมชน แต่ในส่วนที่คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชน ได้แก่ การเป็นตัวแทนผู้สมัครในการให้เงินและสิ่งของแก่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การทำหน้าที่สังเกตการณ์การเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้งให้กับผู้สมัครและการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการไปลงคะแนนให้กับผู้สมัครและการชักชวนบุคคลในครอบครัวให้ไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สิทธิ ซึ่ง เป็นพฤติกรรมที่อาศัยการรู้จักคุ้นเคยเป็นส่วนตัว พบว่าคณะกรรมการชุมชนเข้าไปมีบทบาทมากกว่าประชาชนทุกเรื่อง ได้แก่การขอให้สมาชิกสภาเทศบาลสั่งให้เจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติงานในเรื่องส่วนตัว การขอให้เทศมนตรีจัดทำโครงการพัฒนาในละแวกบ้าน การขอให้นายกเทศมนตรีจัดทำโครงการพัฒนาในละแวกบ้าน การขอให้สมาชิกสภาเทศบาลสั่งเจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติงานในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน เช่น การกำจัดขยะ

กำจัดขุง เป็นต้น การขอให้สั่งเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในสำนักงาน และการขอให้สมาชิกสภาเทศบาลเสนอ โครงการพัฒนาในละแวกบ้าน

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สิทธิพิเศษ พบว่าคณะกรรมการชุมชนเข้ามามีบทบาทในด้านการได้รับขเว้นหรือลดหย่อนค่าบริการบางเรื่อง ที่จะต้องจ่ายให้กับเทศบาลตามกฎหมายเช่น ค่าธรรมเนียมและภาษีต่างๆ ตลอดจนการนำวัสดุอุปกรณ์ของเทศบาลไปใช้จัดงานส่วนตัว เป็นต้น

ดังนั้น การที่คณะกรรมการชุมชนโดยส่วนใหญ่ มีส่วนเข้าไปสนับสนุนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าประชาชน ก็เพื่อหวังที่จะใช้สิทธิและสิทธิพิเศษของตน จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้ตกเป็นกลไกทางการเมือง ของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งใช้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนให้กับคณะกรรมการชุมชน เพื่อหวังผลในการหาคะแนนเสียงเลือกตั้ง ฉะนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองในบางเรื่อง จึงควรดำเนินการให้หน่วยงานระดับจังหวัดควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย ทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้งเพื่อป้องกันมิให้นักการเมืองใช้สิทธิและสิทธิพิเศษโดยผ่านกลไกของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพื่อแสวงหาคะแนนเสียงให้กับพรรคพวกของตน

ไพฑูรย์ โปธิสว่าง (2532 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องผู้นำชุมชนชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาเฉพาะกรณีปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ และการสร้างอำนาจให้กับตน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ของการศึกษา 2 ประการคือ

1. เพื่อวิจัยให้ทราบถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบทและเพื่อให้ทราบว่า ผู้นำนั้นได้ใช้ปัจจัยเหล่านั้นอย่างไรบ้าง เพื่อสร้างอำนาจให้กับตน
2. เพื่อวิจัยให้ทราบถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำในชุมชนชนบท 3 ประเภทว่ามีความแตกต่างกัน (หรือเหมือนกัน) หรือไม่ อย่างไร

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า

1. ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบท ได้แก่ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญและอายุ โดยผู้นำเหล่านั้น ได้ใช้ปัจจัยหลายอย่างผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือใช้ปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสร้างอำนาจให้กับตน

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำในชุมชนชนบท 3 ประเภทมีความแตกต่างกัน โดยผู้นำในชุมชนชนบทดั้งเดิม มีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทางสาธารณะน้อยกว่า ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทางสาธารณะมากกว่าผู้นำชุมชนชนบทดั้งเดิม มีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้ต่ำกว่า ส่วนผู้นำชุมชนชนบทกึ่งเมือง

มีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้มากกว่า ผู้นำชุมชนชนบทดั้งเดิมมีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ความชำนาญค่อนข้างมาก ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทกิ่งเมืองมีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ความชำนาญค่อนข้างน้อยและสุดท้ายคือ ผู้นำชุมชนชนบทดั้งเดิมมีอายุสูงกว่าผู้นำชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงชุมชนชนบทกิ่งเมือง ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงมีอายุอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันกับผู้นำในชุมชนชนบทกิ่งเมืองซึ่งถือได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างแท้จริง

เผด็จ โสมจะบก (2521:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของข้าราชการฝ่ายปกครองในฐานะผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำแหน่งนายอำเภอ ซึ่งตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้นายอำเภอมีอิทธิพลคืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การเข้าถึงข้อมูลความชอบธรรม สถานภาพทางการเมือง ความมั่งคั่งบุคลิกภาพ และความรู้ความสามารถแล้วทำการศึกษาโดยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรกเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้นายอำเภอโดยทั่วไปมีอิทธิพลในฐานะผู้นำท้องถิ่นโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารรวมทั้งส่งแบบสอบถามไปให้นายอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 288 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของนายอำเภอทั้งหมด ส่วนตอนที่ 2 เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ 4 อำเภอ เพื่อที่จะทราบว่า นายอำเภอทั้ง 4 คน ใช้ปัจจัยในด้านใดบ้างเพื่อตนมีอิทธิพล ผลการศึกษาพบว่า นอกจากนายอำเภอจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว นายอำเภอยังมีอิทธิพลในฐานะผู้นำท้องถิ่นอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากอิทธิพลของนายอำเภอในการจัดงานประเพณีหรืองานประจำปี การพัฒนาท้องถิ่น การจัดหาทุนเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง การต้อนรับและงานสังคมต่าง ๆ

ส่วนผลการศึกษาอิทธิพลของนายอำเภอใน 4 อำเภอ ด้วยการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรทางการเมืองหรือปัจจัยส่งเสริมอิทธิพลในด้านต่างๆ ของนายอำเภอปรากฏว่านอกจากนายอำเภอจะใช้ปัจจัยในอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว นายอำเภอยังจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในด้านอื่นๆ สนับสนุนด้วย เช่น ปัจจัยในด้านความมั่นคง การเข้าถึงข้อมูลบุคลิกภาพ เป็นต้น เพราะถ้าหากนายอำเภอใช้ปัจจัยในด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีปัจจัยในด้านอื่นๆ เช่น ปัจจัยในด้านความมั่นคงสนับสนุนแล้ว นายอำเภอจะไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และไม่สามารถกระทำสิ่งใดตามที่นายอำเภอต้องการได้ การศึกษาเรื่องนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อกรมการปกครองในอันที่จะปรับปรุง ให้นายอำเภอมีปัจจัยในด้านอื่นๆอย่างเพียงพอ เพื่อให้ นายอำเภอมีอิทธิพลในฐานะผู้นำของอำเภอ และสามารถปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประเทศอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า อิทธิพลของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ

อิทธิพล เป็นเรื่องของบุคคลที่เข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม หรือในชุมชน โดยการเข้าไปชักนำ ชักจูง โน้มน้าวเสนอข้อแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ ซึ่งใช้เวลา ติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งได้รับการยอมรับ เชื่อถือ ไว้วางใจ คล้อยตาม จนเกิดความ เกรงกลัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตามความต้องการของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะความต้องการของบุคคลนั้น จะเป็นสิ่งถูกต้องดีงามหรือไม่ก็ตาม อิทธิพลของบุคคลนั้นจะมีขึ้นได้ ส่วนใหญ่จะมีแหล่งที่มาดังที่ “ซูเกียรติ มุทธากาญจน์” ได้กล่าวไว้คือ บุคคลนั้นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทำให้คนอื่นยอมรับ และเชื่อถือ มีความมั่งคั่ง ฐานะทางเศรษฐกิจดี มีบุคลิกที่เด่นเหนือคนธรรมดาทั่วไป เป็นผู้มึบวิวาร เพื่อนฝูงมาก เป็นผู้มึบอิทธิพลในสังคม เป็นผู้มึบตำแหน่งที่ให้คนอื่นให้โทษคนอื่นได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ บุคคลนั้น มีอิทธิพลขึ้นมาในสังคมนั้นได้

ผู้นำชุมชน เป็นเรื่องของบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากคนอื่น ๆ ในกลุ่มหรือชุมชนให้ ขึ้นมาเป็นผู้ดูแล บริหารงานภายในกลุ่มหรือชุมชน ซึ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถช่วยเหลือ ผู้อื่นในสิ่งที่ร้องขอ จะต้องมีความมุ่งหมายแนวทางในการทำงาน ต้องมีความเป็นมิตรและให้ความ รักกับคนในชุมชน มีความน่าเชื่อถือ กล้าตัดสินใจ และสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นสามารถ ปกครองบังคับบัญชาคนในกลุ่มหรือชุมชนได้ ซึ่งในสังคมหรือชุมชนจะต้องมีปัจจัย เอื้ออำนวย หรือส่งเสริมให้ผู้นำมีอิทธิพล ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน มีหลายประการด้วยกันดังที่ “สุนทร โตรอด” ได้กล่าวไว้คือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจคือเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี พอสมควร เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทางด้านสังคม คือ เป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในสังคมมีความ คล่องตัวสามารถติดต่อบริการงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เพื่อ ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นผู้ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ เนื่องจากเป็น กลไกของทางราชการและมีความใกล้ชิดกับทางราชการ เป็นผู้ใกล้ชิดกรณีเกิดพิพาทของสมาชิก ในชุมชน เป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่ชุมชนหรือสังคมเป็นผู้มองการณ์ไกล สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำ ได้รับการยอมรับและมีอิทธิพลขึ้นมาได้

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจของ สมาชิกในชุมชนหรือสังคม เพื่อเลือกผู้นำของตนและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและ ทางอ้อมเช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง การติดตามข่าวสาร ทางการเมือง การติดต่อกับทางราชการ การชุมนุมประท้วง การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนที่เกี่ยวกับ กิจกรรมสาธารณะ ซึ่งจะมีหลายรูปแบบแตกต่างกัน ตามภูมิหลัง ปัจจัยทางสถานะของเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับผู้นำว่าจะมีความสามารถชักจูง ชักนำ โน้มน้าวให้เข้ามา

มีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด และระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็แตกต่างกันออกไป ตามแต่ละบุคคล ดังที่ Campbell ได้กล่าวไว้มี 2 ระดับด้วยกัน คือ ระดับสูง ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ระดับต่ำได้แก่ ไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งแต่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ บ้าง

จากการที่ผู้นำ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและลักษณะที่เด่นเหนือกว่าบุคคลธรรมดาในชุมชนหรือสังคม และได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคมแล้ว ผู้นำก็ย่อมจะใช้ความเป็นผู้นำให้บุคคลในชุมชนหรือสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกรูปแบบ ซึ่งในชุมชนหรือสังคมจะมีประชาชนให้การยอมรับในตัวผู้นำของตนแล้ว ผู้นำของตนซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลจากการยอมรับของสมาชิกในชุมชนแล้วก็อาจจะใช้วิธีการชักนำ ชักชวน โน้มน้าวให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ซึ่งจะเป็นผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น โดยมีสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมความเชื่อถือไว้วางใจในตัวผู้นำทำให้เห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้นำ อิทธิพล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแน่นอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนการเคหะซึ่งเป็นชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมืองกับผู้นำชุมชนดงแก้วซึ่งเป็นชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ว่าผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเปรียบเทียบถึงภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด สำหรับบทนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

3.1 ประชากร (Population)

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุมชนในเขตตำบลปากเกร็ดจำนวน 14 ชุมชนและชุมชนในเขตตำบลบ้านใหม่จำนวน 10 ชุมชน และได้แบ่งกลุ่มประชากรในการศึกษา จำแนกตามรายชุมชน ตามรูปแบบการวิจัย คือ

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนสมาชิกของชุมชนทั้งสองชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ จำนวนผู้นำชุมชนของชุมชนทั้งสองชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ตัวอย่างที่จะคัดเลือกมาทำการศึกษาวิจัย โดยถือเป็นตัวแทนของประชากรของชุมชนทั้งหมด ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเทศบาลนครปากเกร็ด ได้จัดแบ่งชุมชนทั้งหมด ออกเป็นสองลักษณะ คือ

ชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมืองทั้งหมด 14 ชุมชน และชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบทจำนวน 10 ชุมชน โดยได้คัดเลือกชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมืองและชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท (ดังรายละเอียดจากบทที่ 1) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาอย่างละ 1 ชุมชนได้ดังนี้ คือ

1. ชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมือง คือ ชุมชนการเคหะ
2. ชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท คือ ชุมชนดวงแก้ว

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ชุมชนจำนวน 2 ชุมชน โดยแบ่งออกเป็น ชุมชนในเขตตำบลปากเกร็ดจำนวน 1 ชุมชน คือชุมชนการเคหะซึ่งมีสมาชิกในชุมชน จำนวน 5,201 คน

ชุมชนในเขตตำบลบ้านใหม่ จำนวน 1 ชุมชน คือชุมชนดวงแก้ว ซึ่งมีสมาชิกในชุมชน จำนวน 1,798 คน

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของชุมชน จำแนกตามเขตตำบล

-	ตำบล	จำนวนประชากร (ชุมชน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ชุมชน)
	ปากเกร็ด	14	1
	บ้านใหม่	10	1
	รวมทั้งสิ้น	24	2

3.2.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณของแต่ละชุมชน นิยมใช้หลักการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ Taro Yamane โดยมีความเชื่อมั่น 95 % และมีความคลาดเคลื่อน 0.05 หรือ $\pm 5\%$ ได้แก่ ชุมชนการเคหะจำนวน 371 คน และชุมชนดวงแก้ว จำนวน 327 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 698 คน

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายชุมชน

ชุมชน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
การเคหะ	5,201	371
ดวงแก้ว	1,798	327
รวมทั้งสิ้น	6,999	698

3.2.3 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างคือ ชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว ได้แก่ ผู้นำชุมชนละ 4 คน ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนของผู้นำชุมชน

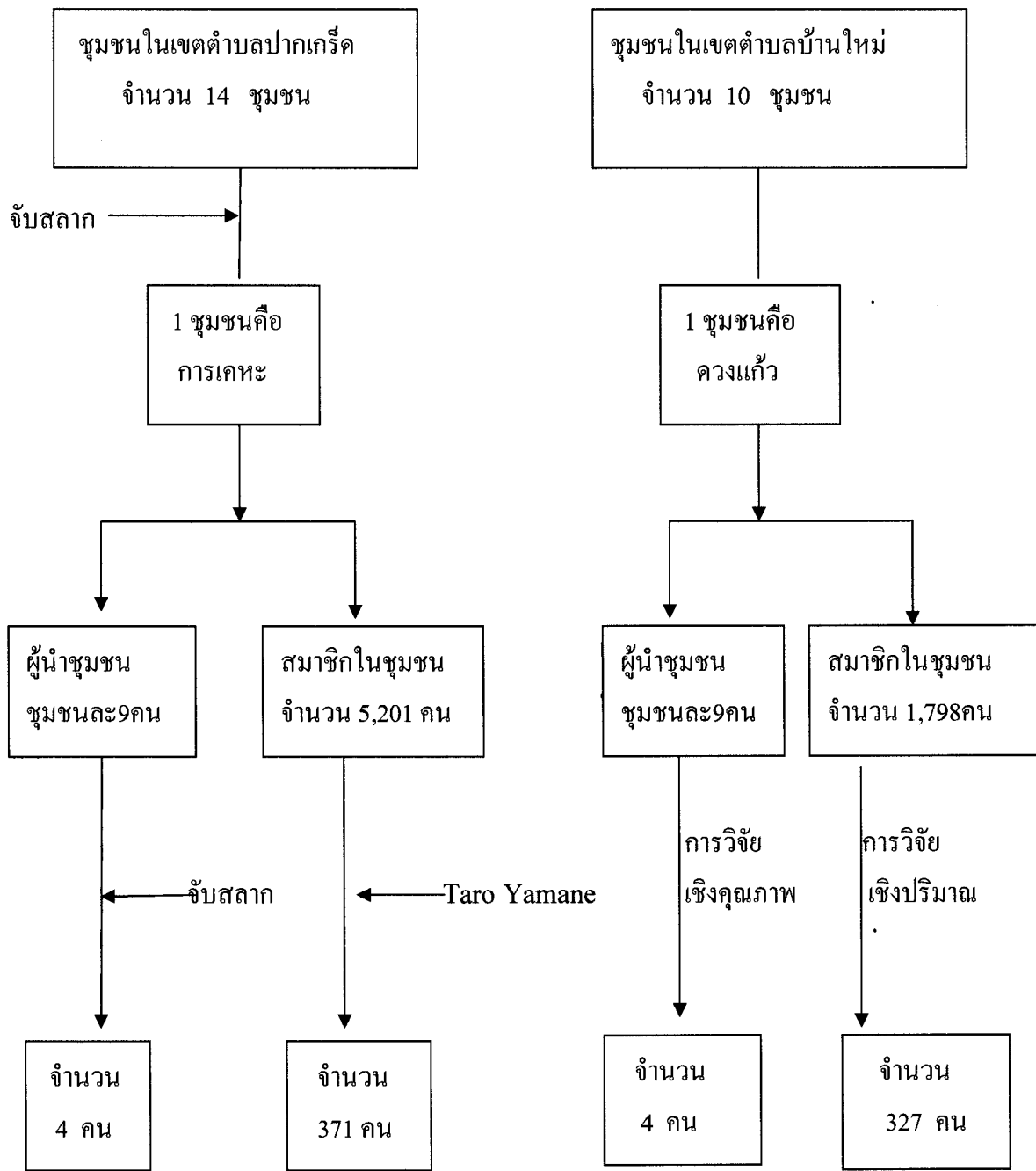
ชุมชน	ประชากร(ผู้นำชุมชน)	กลุ่มตัวอย่าง(ผู้นำชุมชน)
การเคหะ	9	4
ดวงแก้ว	9	4
รวมทั้งสิ้น	18	8

3.3 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งนี้ ใช้หลักการความน่าจะเป็น (Probability Sampling) แบ่งออกเป็น

3.3.1 การศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่วิธีการจับสลากชุมชนในเขตตำบลปากเกร็ด จำนวน 14 ชุมชน และชุมชนในเขตตำบลบ้านใหม่จำนวน 10 ชุมชนจับได้ชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว

3.3.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่วิธีการจับสลากผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชน ในชุมชนละ 9 คน จับได้ชุมชนละ 4 คน โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชน ปราบกฏรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของชุมชน
จำแนกตามเขตตำบล

ภาพที่ 1.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของชุมชน
จำแนกตามรายชุมชน

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ที่มา : ตามระเบียบเทศบาลนครปากเกร็ด ว่าด้วยการดำเนินงานชุมชน พ.ศ. 2549

3.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนของชุมชนการเคหะกับชุมชนดวงแก้ว ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดผู้ศึกษาจึงได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกชุมชนและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน

2. ตัวแปรอิสระ (independent variable) แบ่งออกเป็น 6 ตัวแปร ดังนี้

2.1 เพศ แบ่งออกเป็น เพศชายและเพศหญิง

2.2 ระดับอายุ แบ่งออกเป็น

-18 -30 ปี

-31- 40 ปี

-41- 50 ปี

-51- 60 ปี

-61 ปีขึ้นไป

2.3 ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น

-ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า

-มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

-มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

-อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

-ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.4 อาชีพ แบ่งออกเป็น

-เกษตรกร

-รับจ้าง

-ค้าขาย / ประกอบอาชีพส่วนตัว

-รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

-อื่น ๆ

2.5 รายได้ แบ่งออกเป็น

- ไม่มีรายได้
- ไม่เกิน 6,000 บาท
- 6,001-9,000 บาท
- 9,001-12,000 บาท
- สูงกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

2.6 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน แบ่งออกเป็น

- ไม่ถึง 1 ปี
- 1-2 ปี
- 2-3 ปี
- 3-4 ปี
- 4 ปีขึ้นไป

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) แบบที่ผู้ตอบตอบเอง (self administered) เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อมูลพฤติกรรมทางสังคมมาประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คำถาม 3 ส่วน ดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน จำนวน 6 คำถาม

2. คำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน ได้แก่ การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะผู้บริหารเทศบาลนครปากเกร็ด การโน้มน้าวของผู้นำชุมชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอิทธิพลของข่าวสารความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและการเมืองมีผลต่อการเลือกตั้งการยอมรับเชื้อฟิงผู้นำชุมชน ผลประโยชน์จากการเลือกตั้ง การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของผู้นำชุมชนการพัฒนาชุมชนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชนมีคำถามจำนวน 25 คำถาม ดังรายละเอียดในแบบสอบถาม

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับอิทธิพลของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (รายละเอียดตามภาคผนวก ก)

ในการวัดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน และการยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับจากการสำรวจในการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนของคำตอบในแต่ละคำถาม แบ่งออกเป็น คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
มาก	ระดับคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
ปานกลาง	ระดับคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
น้อย	ระดับคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการอิงเกณฑ์ซึ่งแบ่งระดับออกเป็นระดับ โดยใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้นดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(5 - 1)}{5} = 0.8$$

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้ คือ

4.20 -5.00	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.40 -4.19	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก
2.60 -3.39	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.80 -2.59	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 -1.79	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย นำแบบสอบถามส่งให้ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนนำไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนตามที่กำหนด และนัดหมายวันจัดเก็บแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามจากประธานชุมชนและกรรมการชุมชน รวบรวมแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมด

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไปจำนวน 698 ชุด ได้รับกลับคืนมาจำนวน 698 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนที่ส่งออก แสดงได้ ดังตารางนี้

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนที่ส่งออก	ได้รับกลับคืน	คิดเป็นร้อยละ
ชุมชนการเคหะ	371	371	100.00
ชุมชนดวงแก้ว	327	327	100.00
รวม	698	698	100.00

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามมาแล้ว จึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปลงรหัสและประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ Statistical Package for the Social Science : SPSS หาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สมมติฐานใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว ที่เป็นอิสระต่อกันด้วยค่า Independent - Sample T -Test

4. ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนของชุมชนการเคหะ และชุมชนดวงแก้ว จำนวนชุมชนละ 4 คน ทั้งสองชุมชนด้วยตนเอง เพื่อให้ทราบข้อมูลพฤติกรรมของผู้นำชุมชน มาประกอบการวิเคราะห์

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับจากสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดไว้

2. สร้างคู่มือลงรหัส

3. นำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามทั้งหมดมาลงรหัส

4. ประมวลผลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS (statistical package for the social science) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและได้กำหนดความมีนัยสำคัญ ที่ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น ระดับความเชื่อมั่นที่จะยอมรับสมมติฐาน ที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 0.95 หรือ 95 %

5. สรุปผลการวิเคราะห์ เเชิงพรรณนา อธิบายและนำเสนอในรูปแบบตารางการวิเคราะห์ และข้อมูลการศึกษาในรูปสถิติ จากแบบสอบถามสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนและจากบทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนสองชุมชน ได้แก่ สมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้วในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัด ในการค้นหาภาวะของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคำตอบจากแบบสอบถามของสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้วตามข้อสมมติฐานในการวิจัย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างอิทธิพลของความเป็นผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

ตอนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ของชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนที่ส่งออก	ได้รับกลับคืน	คิดเป็นร้อยละ
ชุมชนการเคหะ	371	311	83.83
ชุมชนดวงแก้ว	327	307	93.88
รวม	698	618	88.54

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุมชนการเคหะมีจำนวนประชากรในชุมชนจำนวน 5,201 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 371 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 311 คนคิดเป็นร้อยละ 83.83 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และชุมชนดวงแก้วมีจำนวนประชากรในชุมชนจำนวน 1,798 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 327 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 307 คนคิดเป็นร้อยละ 93.88 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนประชากรทั้งสองชุมชนจำนวน 6,999 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 698 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 618 คน คิดเป็นร้อยละ 88.54 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 591)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	234	39.60
หญิง	357	60.40
รวม	591	100

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 607)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-30 ปี	158	26.03
31-40 ปี	160	26.36
41-50 ปี	160	26.36
51-60 ปี	85	14.00
61 ปีขึ้นไป	44	7.25
รวม	607	100

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 594)

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	93	15.7
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	133	22.4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	162	27.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	80	13.5
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	126	21.2
รวม	594	100

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 598)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	4	0.7
ค้าขาย	118	19.7
รับจ้าง	234	39.1
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	141	23.6
อาชีพอื่นๆ เช่น แม่บ้าน,ข้าราชการ บ้านญาติ	101	16.9
รวม	598	100

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 609)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	65	10.7
ไม่เกิน 6,000 บาท	101	16.6
6,001-9,000 บาท	166	27.3
9,001-12,000 บาท	137	22.5
12,000 บาทขึ้นไป	140	23.0
รวม	609	100

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาอาศัยในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม (N= 612)

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	16	2.6
1-2 ปี	52	8.5
2-3 ปี	76	12.4
3-4 ปี	89	14.5
4 ปีขึ้นไป	379	61.9
รวม	612	100

จากตารางที่ 2 - 7 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากสมาชิกในชุมชนการเคหะจำนวน 311 คนและชุมชนดงแก้วจำนวน 307 คน พบว่า

เพศ สมาชิกชุมชนการเคหะ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายคือ เพศหญิงจำนวน 207 คน (ร้อยละ 68.5) รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 95 คน (ร้อยละ 31.5) สำหรับสมาชิกชุมชนดงแก้ว เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายคือ เพศหญิงจำนวน 150 คน (ร้อยละ 51.9) รองลงมาเป็นเพศชาย 139 คน (ร้อยละ 48.1)

อายุ สมาชิกชุมชนการเคหะ กลุ่มใหญ่ที่สุดมีอายุ 41-50 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 27.7) รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี จำนวน 81 คน (ร้อยละ 26.4) และน้อยที่สุดคืออายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน (ร้อยละ 6.9) สำหรับสมาชิกชุมชนดงแก้ว กลุ่มใหญ่ที่สุดมีอายุ 18-30 ปี จำนวน 96 คน (ร้อยละ 31.9) รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี จำนวน 79 คน (ร้อยละ 26.2) และน้อยที่สุดคืออายุ 61 ปีขึ้นไปจำนวน 23 คน (ร้อยละ 7.6)

การศึกษา สมาชิกชุมชนการเคหะกลุ่มใหญ่ที่สุดจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 77 คน (ร้อยละ 25.8) รองลงมาคือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 67 คน (ร้อยละ 22.4) ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวน 61 คน (ร้อยละ 20.4) ระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 57 คน (ร้อยละ 19.1) การศึกษาที่มีผู้จบน้อยที่สุดคืออนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 37 คน (ร้อยละ 12.4) ตามลำดับ

สำหรับสมาชิกชุมชนดวงแก้วกลุ่มใหญ่ที่สุดจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 95 คน (ร้อยละ 32.2) รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 65 คน (ร้อยละ 22) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 56 คน (ร้อยละ 19) ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.6) การศึกษาที่มีผู้จบน้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 36 คน (ร้อยละ 12.2) ตามลำดับ

อาชีพ สมาชิกชุมชนการเคหะ กลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 101 คน (ร้อยละ 33.3) รองลงมาคืออาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 79 คน (ร้อยละ 26.1) อาชีพค้าขายจำนวน 73 คน (ร้อยละ 24.1) อาชีพอื่นๆ (นักศึกษา,แม่บ้าน ฯลฯ) จำนวน 48 คน (ร้อยละ 15.8) และน้อยที่สุดคืออาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.7) สำหรับสมาชิกชุมชนดวงแก้วกลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 133 คน (ร้อยละ 45.1) รองลงมาอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 62 คน (ร้อยละ 21) อาชีพอื่นๆ (นักศึกษา,แม่บ้าน ฯลฯ) จำนวน 53 คน (ร้อยละ 18) อาชีพค้าขายจำนวน 45 คน (ร้อยละ 15.3) และน้อยที่สุดอาชีพเกษตรกรรวมจำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.7) ตามลำดับ

รายได้ สมาชิกชุมชนการเคหะ กลุ่มใหญ่ที่สุดมีรายได้ 6,001- 9,000 บาท จำนวน 112 คน (ร้อยละ 36.5) รองลงมามีรายได้ 9,001 -12,000 บาท จำนวน 75 คน (ร้อยละ 24.4) มีรายได้ 12,000 บาทขึ้นไปจำนวน 59 คน (ร้อยละ 19.2) รายได้ไม่เกิน 6,000 บาท จำนวน 38 คน (ร้อยละ 12.4) และน้อยที่สุดคือไม่มีรายได้จำนวน 23 คน (ร้อยละ 7.5) สำหรับสมาชิกชุมชนดวงแก้วกลุ่มใหญ่ที่สุดมีรายได้ 12,000 บาทขึ้นไป จำนวน 81 คน (ร้อยละ 26.8) รองลงมามีรายได้ไม่เกิน 6,000 บาทจำนวน 63 คน (ร้อยละ 20.9) มีรายได้ 9,001-12,000 บาทจำนวน 62 คน (ร้อยละ 20.5) มีรายได้ 6,001-9,000 บาทจำนวน 54 คน (ร้อยละ 17.9) และน้อยที่สุดคือไม่มีรายได้ จำนวน 42 คน (ร้อยละ 13.9) ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สมาชิกชุมชนการเคหะ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ 4 ปีขึ้นไป จำนวน 201 คน (ร้อยละ 65) รองลงมาคืออยู่อาศัย 3-4 ปี จำนวน 48 คน (ร้อยละ 15.5) อยู่อาศัย 2-3 ปี จำนวน 37 คน (ร้อยละ 12) อยู่อาศัย 1-2 ปี จำนวน 20 คน (ร้อยละ 6.5) และน้อยที่สุดอยู่อาศัยไม่ถึง 1 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1) สำหรับสมาชิกชุมชนดวงแก้ว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ 4 ปีขึ้นไป จำนวน 178 คน (ร้อยละ 58.7) รองลงมาอยู่อาศัย 3-4 ปี จำนวน 41 คน (ร้อยละ 13.5) อยู่อาศัย 2-3 ปี จำนวน 39 คน (ร้อยละ 12.9) อยู่อาศัย 1-2 ปี จำนวน 32 คน (ร้อยละ 10.6) และน้อยที่สุดอยู่อาศัยไม่ถึง 1 ปี จำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.3) ตามลำดับ

ดังนั้น ในด้านของข้อมูลทั่วไปด้านสถานภาพส่วนบุคคลที่ได้รับจากสมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน จะเห็นว่า เพศ ชุมชนการเคหะ มีเพศหญิง (ร้อยละ 68.5) มากกว่าเพศชายซึ่งมี (ร้อยละ 31.5) ในขณะที่ชุมชนดวงแก้ว เพศหญิง (ร้อยละ 51.9) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 48.1) จะเห็นว่าเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งสองชุมชน จะมีจำนวนมากที่สุดเหมือนกันคือเพศหญิงมากกว่าเพศชายทั้งสองชุมชน สำหรับ อายุ ทั้งสองชุมชนจำนวนมากที่สุดจะมีความแตกต่างกัน คือชุมชนการเคหะ อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 27.6) และชุมชนดวงแก้ว อายุ 18-30 ปี (ร้อยละ 20.2) เกี่ยวกับ การศึกษา ชุมชนทั้งสองชุมชนจะมีผู้จบการศึกษาจำนวนมากที่สุดแตกต่างกันคือ ชุมชนการเคหะ จบมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 25.8) และชุมชนดวงแก้วจบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 32.2) ด้าน อาชีพ ชุมชนทั้งสองชุมชนจะมีผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นจำนวนมากที่สุดเหมือนกันคือ ชุมชนการเคหะ (ร้อยละ 33.3) และชุมชนดวงแก้ว (ร้อยละ 45.1) ส่วน รายได้ ชุมชนทั้งสองชุมชนจะมีผู้มีรายได้จำนวนมากที่สุดแตกต่างกันคือ ชุมชนการเคหะ (ร้อยละ 36.5) และชุมชนดวงแก้ว (ร้อยละ 26.8) และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทั้งสองชุมชนจะมีผู้อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป เป็นจำนวนมากที่สุดเหมือนกัน คือ ชุมชนการเคหะ (ร้อยละ 65) และชุมชนดวงแก้ว (ร้อยละ 58.7) เพราะส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานแล้ว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของชุมชนการเคหะ และชุมชนดวงแก้ว ส่วนใหญ่ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบอาชีพรับจ้าง และอยู่อาศัยในชุมชนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป เหมือนกันทั้งสองชุมชน

ตารางที่ 4. 8 แสดงค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D	แปลผล
ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำชุมชน					
1.	ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่ทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในระดับต่างๆ	617	4.0	1.017	มาก
2.	ท่านเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้นำชุมชนในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด	611	3.47	1.045	มาก
3.	ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการไปใช้สิทธิทางการเมืองอื่นๆท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง	598	3.74	1.090	มาก
4.	ท่านทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและชุมชนของท่าน โดยได้รับทราบจากผู้นำชุมชน	603	3.15	1.039	ปานกลาง
5.	ท่านคิดว่าข่าวสารทางการเมืองต่างๆที่ได้รับจาก ผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของท่าน	605	3.03	1.057	ปานกลาง
6.	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)และการเลือกตั้งอื่นๆผู้นำชุมชนของท่านมีการชักจูงโน้มน้าวท่านให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ	605	2.73	1.153	ปานกลาง
7.	ท่านยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชนในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)หรือการเลือกตั้งอื่นให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ	611	2.68	1.130	ปานกลาง
8.	การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเป็นผลมาจากการชี้แนะชักจูงและโน้มน้าวของผู้นำชุมชน	615	2.99	1.107	ปานกลาง
9.	ในกรณีที่ชุมชนของท่านประสบปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆผู้นำชุมชน ได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือภาคเอกชน	612	3.25	1.000	ปานกลาง
10	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาท่านได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนจากการที่ท่านได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน	588	2.36	1.247	น้อย
รวม		536	3.1328	.63125	ปานกลาง

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน					
11.	ผู้นำชุมชนของท่านพบปะชาวบ้านและชักชวนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาชุมชน	604	3.25	1.091	ปานกลาง
12.	ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบันในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรมสมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	608	3.07	1.027	ปานกลาง
13.	เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นภายในชุมชนผู้นำชุมชนสามารถ แก้ไขปัญหากรณีพิพาทให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้	304	2.94	1.112	ปานกลาง
14.	ผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	608	3.28	1.016	ปานกลาง
15.	ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนของท่านหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการดำเนินการ	609	3.41	1.051	มาก
16.	การที่ท้องถิ่นและชุมชนของท่านได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน	587	3.43	1.082	มาก
17.	ผลจากการที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นผลให้ผู้สมัครนั้น ได้รับการเลือกตั้ง	603	3.13	1.037	ปานกลาง
18.	ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนของท่านได้ไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการได้รับการตอบสนอง	606	3.03	1.001	ปานกลาง
รวม		552	3.2047	.79185	ปานกลาง

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมี					
ส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน					
19.	คณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบันท่านคิดว่าเป็นผลมาจากที่ผู้นำชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือสนับสนุน	602	3.32	1.065	ปานกลาง
20.	เมื่อในชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้นผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้	598	3.10	1.025	ปานกลาง
21.	ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของท่านจะมีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง	592	3.04	1.192	ปานกลาง
22.	ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมทางการเมืองของชุมชน ผู้นำชุมชนร่วมกิจกรรม	590	3.63	1.082	มาก
23.	เมื่อทางราชการจัดให้มีประชุมสมาชิกภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการให้สมาชิกได้ทราบ ผู้นำชุมชนของท่านเข้าร่วมและชักชวนให้ท่านเข้าร่วมประชุม	599	3.38	.976	มาก
24.	เมื่อผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ท่านเข้าร่วมประชุม	596	3.15	.973	ปานกลาง
25.	ท่านให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟัง และยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของท่าน	595	3.22	1.113	ปานกลาง
รวม		555	3.2584	.76566	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		497	3.2139	.64765	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.21 ซึ่งหมายความว่า หากพิจารณาโดยรวมภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านรูปแบบอิทธิพลการยอมรับผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.21) รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20) และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.13) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคำตอบจากแบบสอบถามตามสมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 25 ข้อ ที่ได้รับจากสมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน จะทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน รูปแบบอิทธิพล การยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของสมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำชุมชน							
1.	ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่ทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในระดับต่าง ๆ	4.16	.953	3.99	1.074	2.088	.037*
2.	ท่านเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของ ผู้นำชุมชน ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด	3.41	1.040	3.53	1.018	-1.441	.150
3.	ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการไปใช้สิทธิทางการเมืองอื่นๆท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.03	.986	3.43	1.110	7.049	.000*
4.	ท่านทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและชุมชนของท่าน โดยได้รับทราบจากผู้นำชุมชน	3.27	1.012	3.02	1.053	2.950	.003*
5.	ท่านคิดว่าข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ที่ได้รับจากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของท่าน	2.93	1.036	3.13	1.070	-2.370	.018*
6.	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)และการเลือกตั้งอื่นๆผู้นำชุมชนของท่านมีการชักจูงโน้มน้าวท่านให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ	3.49	1.108	2.98	1.147	-5.409	.000*
7.	ท่านยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชนในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)หรือการเลือกตั้งอื่นๆให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ	2.59	1.043	2.77	1.208	-2.057	.040*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
8.	การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเป็นผลมาจากการชี้นำชักจูงและโน้มน้าวของผู้นำชุมชน	2.81	1.017	3.17	1.165	-4.125	.000*
9.	ในกรณีที่ชุมชนของท่านประสบปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ผู้นำชุมชนได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือภาคเอกชน	3.16	.988	3.33	1.007	-2.045	.041*
10.	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาท่านได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนจากการที่ท่านได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน	1.76	1.030	2.95	1.157	-13.202	.000*
รวม		3.0816	.58832	3.1901	.67261	-1.977	.049*
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน							
11.	ผู้นำชุมชนของท่านพบปะชาวบ้านและชักชวนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาชุมชน	3.52	1.096	2.97	1.015	6.324	.000*
12.	ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบันในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรมสมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.33	1.058	2.81	.924	6.383	.000*
13.	เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นภายในชุมชนผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขปัญหกรณีพิพาทให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้	3.21	1.041	2.67	1.120	6.140	.000*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
14	ผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.30	.944	3.26	1.087	.503	.615
15	ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนของท่านหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการดำเนินการ	3.60	1.043	3.21	1.022	4.729	.000*
16	การที่ท้องถิ่นและชุมชนของท่านได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน	3.75	1.065	3.08	.988	7.903	.000*
17	ผลจากการที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นผลให้ผู้สมัครผู้นั้นได้รับการเลือกตั้ง	3.05	.992	3.20	1.079	-1.774	.077
18	ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนของท่านได้ไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการได้รับการตอบสนอง	2.99	1.022	3.08	.978	-1.111	.267
รวม		3.3651	.83345	3.0095	.69104	5.480	.000*
รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน							
19	คณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบันท่านคิดว่าเป็นผลมาจากที่ผู้นำชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือสนับสนุน	3.51	1.042	3.13	1.056	4.478	.000*
20	เมื่อในชุมชนมีปัญหาล้วนรวมเกิดขึ้นผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้	3.29	.962	2.89	1.051	4.918	.000*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
21	ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของท่านจะมีส่วนทำให้ การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง	3.30	1.078	2.76	1.248	5.620	.000*
22	ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรม ทางการเมืองของชุมชนผู้นำชุมชนร่วม กิจกรรม	3.83	1.061	3.42	1.066	4.624	.000*
23	เมื่อทางราชการจัดให้มีการประชุมสมาชิก ภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการให้ สมาชิกได้ทราบผู้นำ ชุมชนของท่านเข้าร่วม และชักชวนให้ท่านเข้าร่วมประชุม	3.40	.918	3.36	1.035	.501	.617
24	เมื่อผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิกในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในชุมชนท่านเข้าร่วมประชุม	3.16	.907	3.15	1.042	.109	.913
25	ท่านให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟัง ยอมรับ	3.34	.948	3.08	1.255	2.788	.005*
	รวม	3.4145	.76208	3.0680	.72733	5.440	.000*
	เฉลี่ยรวม	3.3068	.65429	3.0989	.62179	3.600	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชนการเคหะกับชุมชนดวงแก้ว พบว่า

ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนโดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (P = .000 ดังนั้น P < .05) สำหรับรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 19 ข้อ ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ทางราชการจัดให้มีขึ้นในระดับต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและชุมชน โดยได้รับจากผู้นำชุมชน ข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ที่ได้รับจากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) และการเลือกตั้งอื่นๆ ผู้นำชุมชนชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ การยอมรับเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชนในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งอื่นๆ ให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ และการตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้นำชักจูง ชี้นำ ผู้นำชุมชนได้

นำปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการ หรือภาคเอกชน ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาผู้นำชุมชนได้ให้ผลประโยชน์ตอบแทนกับสมาชิก ในชุมชนจากการที่สมาชิกได้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน

ผู้นำชุมชนพบปะชาวบ้านและชักชวนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนา ชุมชนและผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนในชุดปัจจุบันในชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ชุมชน ปราศจากอาชญากรรม สมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และผู้นำชุมชนได้แก้ไขปัญหาพิพาทให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้ ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนหรือการเปลี่ยนแปลง ใดๆ ในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการดำเนินการ ทำให้ท้องถิ่นและชุมชนได้รับการพัฒนา เจริญ ขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน และคณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบันเป็นผลมาจากการที่ผู้นำชุมชนได้ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เมื่อในชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้น ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและ เข้าแก้ไขปัญหาได้ ผู้นำชุมชนมีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง และผู้นำ ชุมชนร่วมกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมทางการเมือง

ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายข้อ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ความ เข้าใจของสมาชิกในชุมชนในเรื่องของบทบาทและหน้าที่ของผู้นำชุมชน และผลจากการที่ผู้นำ ชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งในแต่ละครั้งเป็นผลให้ผู้สมัครผู้นั้น ได้รับการเลือกตั้ง ผู้นำชุมชนมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหา ความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนได้ไปติดต่อ ขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการและได้รับ การตอบสนองด้วยดี เมื่อทางราชการจัดให้มีการประชุมสมาชิกภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการ ให้สมาชิกได้ทราบ ผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมและชักชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมประชุม และผู้นำ ชุมชนเรียกประชุมสมาชิกภายในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

ดังนั้น ในส่วนของข้อมูลแบบสอบถามสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวง แก้วทั้งสองชุมชนจะให้ความเห็นว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่างๆ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการไปใช้สิทธิการเมืองอื่นๆ การรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหว ของท้องถิ่นจากผู้นำชุมชน ข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ที่ได้รับจากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้นำ ชุมชนชักจูงโน้มน้าวให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ การยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำ ของผู้นำชุมชน ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับการเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ การตื่นตัวทาง

การเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลเพราะผู้นำชุมชน กรณีชุมชนประสบปัญหาความเดือดร้อน ผู้นำชุมชนได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงาน ขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือเอกชน การได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชน ในการลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน ผู้นำชุมชนพบปะและชักชวนให้สมาชิกให้ความร่วมมือกับทางราชการ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมทำให้สมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้ ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนมีส่วนเกิดจากการดำเนินการของผู้นำชุมชน การที่ท้องถิ่นและชุมชน ได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน การที่ผู้นำชุมชนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนคณะผู้บริหารท้องถิ่นในชุดปัจจุบัน เมื่อชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้น ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้ ผู้นำชุมชนจะมีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง ผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมทางการเมืองของชุมชน เหตุผลในการให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟังและยอมรับในตัวผู้นำชุมชน พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

แต่บทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน การทำให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผู้นำชุมชน ผลจากการสนับสนุนที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้นำชุมชนได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงาน ขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือภาคเอกชน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมและชักชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมประชุมที่ทางราชการจัดขึ้น ผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในชุมชนและสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมประชุม พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นอยู่ในระดับที่สูงเหมือนกัน

สรุปได้ว่า คำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับจากชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ ความแตกต่างในการใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของสมาชิกในชุมชน พบว่า การใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนของผู้นำชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้วโดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายข้อ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 19 ข้อ และไม่แตกต่างกันจำนวน 6 ข้อ ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ลักษณะรูปแบบอิทธิพลในตัวผู้นำชุมชนของสมาชิกชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว ผลการศึกษามี ดังนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นผู้ทำคุณความดีให้กับชุมชน

เป็นผู้ทำคุณความดีให้กับ	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็น	211	67.8	152	49.5	363	58.7
ไม่เป็น	100	32.2	155	50.5	255	41.3
รวม	311	100	307	100	618	100

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นผู้มีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง

มีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	26	8.4	47	15.3	73	11.8
ไม่มี	285	91.6	260	84.7	545	88.2
รวม	311	100	307	100	618	100

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นผู้มีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น

ผู้มีบริวารมาก กว้างขวางมี ผลประโยชน์อำนาจและอิทธิพล ในท้องถิ่น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	19	6.1	41	13.4	60	9.7
ไม่มี	292	93.9	266	86.6	558	90.3
รวม	311	100	307	100	618	100

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีการศึกษาคือ มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้มีการศึกษาคือมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	191	61.4	87	28.3	278	45.0
ไม่มี	120	38.6	220	71.1	340	55.0
รวม	311	100	307	100	618	100

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนและร้อยละการเสนอความคิดเห็นอื่น ๆ

ความคิดเห็นอื่น ๆ	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระบุ	34	10.9	14	4.6	48	7.8
ไม่ระบุ	277	89.1	293	95.4	570	92.2
รวม	311	100	307	100	618	100

จากตารางที่ 4.10 ถึงตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบและจำนวนร้อยละของภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ทั้งสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว พบว่า

1. เป็นผู้ทำคุณความดีให้กับชุมชน พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับ การที่ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้ที่ทำคุณความดีให้กับชุมชน อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน คือสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 211 คน (ร้อยละ 67.8) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 155 คน (ร้อยละ 50.5)

2. มีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่ผู้นำชุมชนไม่ต้องเป็นผู้มีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง อยู่ในระดับที่สูงเหมือนกัน คือสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 285 คน (ร้อยละ 91.6) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 260 คน (ร้อยละ 84.7)

3. ผู้มีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ จะให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่ผู้นำชุมชนไม่ต้องเป็นผู้มีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่นอยู่ในระดับที่สูงเหมือนกัน คือสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 292 คน (ร้อยละ 93.9) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 266 คน (ร้อยละ 86.6)

4. ผู้มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่ จะให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่ผู้นำชุมชนไม่ต้องเป็นผู้มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับที่สูงเหมือนกัน คือสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 120 คน (ร้อยละ 38.6) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 220 คน (ร้อยละ 71.7)

5. ความคิดเห็นอื่นๆที่ระบุ อาทิเช่น ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับชุมชน โปร่งใสไม่เอาแต่พวก มีความคิดสร้างสรรค์ กระจือรีหรือรับต่อชุมชน ทำงานด้วยใจ มีประชาธิปไตย แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม มีศีลห้ามีคุณธรรม ไม่เห็นแก่ได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คือสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 34 คน (ร้อยละ 10.9) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 14 คน (ร้อยละ 4.6)

ดังนั้น ในส่วนของข้อมูลตอบจากแบบสอบถาม สมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้วทั้งสองชุมชนจะให้ความเห็นว่า ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ทำคุณความดีให้กับชุมชนอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

แต่ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนไม่จำเป็นต้องมีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง เป็นผู้มีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่จะให้ความเห็นอยู่ในระดับที่สูงเหมือนกัน

ตอนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ออกสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชน เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิธีการที่ผู้นำชุมชน สามารถเข้าไปชี้แนะ ชักชวนหรือโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน โดยทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (บันทึกเทปสัมภาษณ์) ผู้นำชุมชนของชุมชนการเคหะจำนวน 4 คนและผู้นำชุมชนของชุมชนดวงแก้ว จำนวน 4 คน ผลการสัมภาษณ์มีดังนี้

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนการเคหะ

วันที่ 17 กันยายน 2550

นายอุดมศักดิ์ หารษาจักรตรี อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ อายุ 54 ปี ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการชุมชน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 12 ปี

“ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนจะมีส่วนในการทำให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ต้องบอกกล่าวให้ลูกบ้านรับทราบว่าการเลือกตั้งจะเป็นแบบใด รวมทั้งการแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถ้าไม่ไปจะเสียสิทธิหมดโอกาส สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านอื่นยังไม่ค่อยมีเนื่องจากมารับตำแหน่งใหม่เมื่อประมาณปี 2549 การแจ้งข่าวสารทางการเมืองเนื่องจากในขณะนี้ยังไม่มียกตามสาย (หอกระจายข่าว) จะใช้วิธีเดินไปพูดคุยกับลูกบ้าน หากนัดประชุมไม่บ่อยครั้งเพราะสมาชิกในชุมชนมีอาชีพ มีภาระกิจแตกต่างกัน เวลาคงหมายไม่ตรงกัน การแจ้งข่าวสารมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองเช่น การไปลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ วิธีการชักจูงสมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง คือจะบอกให้สมาชิกทราบว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องไกลตัว บอกผลดีผลเสียในการเลือกตั้งว่าเป็นอย่างไร ปลูกเร้าให้ลูกบ้านตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปฏิบัติตนของผู้นำชุมชน จะต้องเสียสละซื้อสตั้มมองเห็นความสำคัญของชุมชนช่วยเหลือพัฒนาชุมชนแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเสมอ บทบาทผู้นำชุมชนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณีแต่ยังมีปัญหาในการดำเนินงานคือ งบประมาณที่เทศบาลจัดให้ยังไม่เพียงพอ ”

นางศิริวรรณ ศรีโรจน์ อาชีพค้าขาย อายุ 55 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายสาธารณสุข) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปี

“ ในฐานะผู้นำชุมชนการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ เข้าไปพูดคุยกับสมาชิกในชุมชนว่า ในเรื่องทางการเมืองมีความเห็นอย่างไร ชอบคนไหนก็เลือกคนนั้นใช้วิธีการพูดคุยแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สำหรับข่าวสารทางการเมืองจะทำทุกวิธี เดินไปบอก โทรศัพทหรือฉบับที่จักรยานยนต์ไปบอกจะไม่ประชุมเนื่องจากมีปัญหาเวลาคงหมาย จะมีการแบ่งงานกันทำระหว่างคณะกรรมการชุมชน รับผิดชอบโซนพื้นที่ สังเกตสมาชิกคนไหนสนใจข่าวสารจะแจ้งให้ทราบ

และมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง การชักจูงให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะว่าอยากให้ชุมชนหรือบ้านเมืองเจริญขึ้น อยากให้ชาวบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเต็มที่ บางครั้งเข้าไปพูดคุยชาวบ้านบอกเรื่องการเมืองไม่ยอมไปใช้สิทธิ แต่ก็ชักจูงให้เขาไปใช้สิทธิจนได้ ไม่เคยได้รับคำตอบแต่อย่างใด สมาชิกในชุมชนก็ให้ความร่วมมือดี หากชุมชนมีกิจกรรม เทศกาลผู้นำจะใช้เวลานี้พูดคุยให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลูกบ้านเข้าใจและจะคล้อยตามที่บอก ผู้นำชุมชนจะช่วยเหลือลูกบ้านทุกอย่าง จะเป็นตัวอย่างที่ดี ลูกบ้านเชื่อถือศรัทธาและจะร่วมพัฒนาชุมชนทุกครั้งที่ย่อร้างไป วางตัวเป็นกลางหากมีความเดือดร้อนจะแก้ปัญหาเอง ถ้าไม่สำเร็จจะรายงานประธานชุมชนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป บทบาทการช่วยเหลือทุกกรณี ทุกเรื่องบางครั้งตนมีอาชีพค้าขายต้องปิดร้าน ทำให้ขาดรายได้เหมือนกัน ”

นายทรงเดช รัตนจันทร์ อาชีพทนายความ อายุ 49 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายปกครอง) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 7 ปี

“ ในการเป็นผู้นำชุมชนการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ในฐานะผู้นำชุมชนจะต้องศึกษากฎหมายและระเบียบก่อน การมีส่วนร่วมคือ การเปิดประกาศแจ้งข่าวสารและก็มี การพบปะพูดคุยสังสรรค์กับลูกบ้าน ชักชวนให้สมาชิกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและแนะนำหากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเสียสิทธิทางกฎหมายหลายประการ ส่วนใหญ่แล้วลูกบ้านเชื่อฟังและไปใช้สิทธิกัน วิธีการชักจูงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมก่อนอื่นผู้นำต้องทำตนเป็นตัวอย่างก่อน ช่วยเหลือสังคมลูกบ้านก็สนองตอบให้ความร่วมมือดี ที่เป็นเช่นนั้นก็จะชี้ให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปช่วยงานศพ งานบวช เทศกาลหรือกิจกรรมชุมชน ลูกบ้านก็ให้ความสนใจอาจเป็นไปได้ว่าชาวบ้านคิดว่ามีผลกระทบหรือส่งผลกระทบต่อส่วนรวมความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนโดยตรง การปฏิบัติตนของผู้นำชุมชน คือสร้างความเชื่อถือก่อนพูดจริงทำจริงใช้ความรู้ทางกฎหมายช่วยเหลือลูกบ้านเท่าที่ทำได้ ไม่ว่าเป็นเรื่องส่วนรวมหรือส่วนตัวจะไม่ได้รับคำตอบแทน เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ สมาชิกในชุมชนต้องการให้ช่วยเหลือทุกคน บทบาทผู้นำในด้านอื่นต้องริเริ่มนำเสนอสิ่งใหม่แก้ไขข้อบกพร่องของชุมชน”

นายชัช ทิวแก้ว อาชีพธุรกิจส่วนตัว อายุ 47 ปี ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการชุมชน ระยะเวลาอาศัยอยู่ 13 ปี

“ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะใช้วิธีการพูดคุยกับกลุ่มเล็กๆ ก่อนและจะบอกกันปากต่อปาก แนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ให้นอนหลับทับสิทธิการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง บางครั้งเคยโดนจับกุมมาแล้ว 2 ครั้ง โดยข้อหาเป็นหัวคะแนน แต่ผลปรากฏว่าไม่มีหลักฐาน บางที

อันตรายนแต่ผู้นำคิดว่าอยากทำอะไรให้ประเทศชาติบ้าง ลูกบ้านเข้าใจว่า ผู้นำชุมชนช่วยเหลือชุมชน มาโดยตลอด เนื่องจากชุมชนการเคหะยังไม่มีเสียงตามสาย ก็ใช้วิธีการพูดคุยให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ข่าวสารทางการเมืองที่นำไปคิดว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน การบอกข่าวจะไม่ขึ้นแต่ลูกบ้านเชื่อผู้นำชุมชน เข้าใจว่าผู้นำชุมชนสามารถปกป้องลูกบ้านได้ วิธีการชักจูงให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนจะปฏิบัติตนให้ลูกบ้านเห็นก่อน ถ้าดีลูกบ้านเขาจะทำ เขาจะเลือก สมาชิกส่วนใหญ่ตอบสนองมีส่วนร่วมดี การทำงานจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ไม่เรียกค่าตอบแทน ร่วมงานกับชุมชนทุกครั้ง จะทำเพื่อส่วนรวมไม่เช่นนั้นก็จะไม่เชื่อถือกัน การปฏิบัติตนจะใช้ความรู้สอนคนตรี สอนภาษาอังกฤษ ให้ได้กๆในชุมชนฟรี พัฒนาชุมชน เรื่องอาวุธ ไม่จำเป็น บทบาทผู้นำชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณี ทุกเรื่องทั้งหมด ”

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนดวงแก้ว

วันที่ 22 กันยายน 2550

นายพินิจ บุญเสพันธ์ อาชีพรับจ้าง อายุ 44 ปี ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการชุมชน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 10 ปี

“ ในฐานะเป็นผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ ถ้าหากมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะประสานงานกับเทศบาลนำเอกสารประชาสัมพันธ์ จัดหน่วยเลือกตั้ง ประสานงานกับผู้สมัครแนะนำให้ลูกบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ใช้วิธีการเดินไปบอกพูดคุย ลูกบ้านสนองตอบด้วยดี นำเกิดจากชาวบ้านมีการศึกษามากขึ้นให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น หากผู้สมัครที่เป็นขวัญใจลูกบ้านจะสนใจเป็นพิเศษ การแจ้งข่าวสารทางการเมืองเนื่องจากไม่มีหอกระจายข่าว จะบอกปากเปล่า แจกเอกสารที่ผู้จดหมายตามบ้านและแจ้งข่าวสารทางสถานีวิทยุชุมชน 92.25 F.M (10 KM) เพื่อบริการข่าวสารทางการเมืองให้ประชาชนในหมู่บ้านและใกล้เคียงทราบ แต่ถ้ามีเสียงตามสายจะแจ้งข่าวสารได้มากกว่า เพราะส่วนหนึ่งลูกบ้านจะต้องเปิดคลื่นช่อง 92.25 F.M เท่านั้น วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมจะพูดคุยให้ลูกบ้านทราบส่วนดีไม่ดี และจะได้ประโยชน์อะไร ซึ่งเหตุผลความจำเป็นในเรื่องการปกครอง ไม่ใช่สนับสนุนบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ ปรกติจะพูดคุยกันที่สภากาแพของหมู่บ้าน สนทนาวิพากษ์วิจารณ์การเมืองกัน แต่ไม่ขึ้นนำ การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในงานเทศกาล กิจกรรมชุมชนยังเป็นช่วงฤดูกาลเลือกตั้งก็จะเป็นหัวข้อสนทนา ลูกบ้านจะให้ความสำคัญและสนใจ ผู้นำชุมชนจะไม่เป็นหัวคะแนนให้ใคร การปฏิบัติตนจะทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือหากมีปัญหาเน้นความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเช่นนั้นเพราะจะทำให้สังคมดีขึ้น”

นายเสรี ห่วงสุวรรณ เกษียณอายุราชการ อายุ 69 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายสวัสดิการสังคม) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 3 ปี

“ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนจะรับนโยบายจากทางราชการว่าให้ดำเนินการอย่างไร ตามที่เทศบาลประสานมา จะเข้าไปพูดคุย พบปะลูกบ้านที่สภาภาพของชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น เป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง จะให้ความรู้ความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน ชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่าเป็นหน้าที่ของตน วิธีการแจ้งข่าวสารจะพูดคุย ตีประกาศ มีการประชุมกลุ่มต่างๆ พูดผ่านสถานีวิทยุชุมชน บางครั้งเขียนบทความ ออกอากาศสถานีวิทยุชุมชนเชิญชวนไปเลือกตั้ง การชักจูงคิดว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกในชุมชน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชนมีความเสียสละ ทำเพื่อส่วนร่วมช่วยเหลือจริงใจ และมีความตั้งใจจริงเพราะว่าประเทศชาติเป็นของทุกคนรวมถึงผู้นำชุมชนด้วยการช่วยเหลือชุมชนได้รับการตอบสนองดีมาก วิธีการปฏิบัติตนของผู้นำชุมชนจะมีความเป็นธรรม ทำตัวอย่างให้ชุมชนเห็น ไม่จำเป็นต้องเหมือนผู้ใหญ่บ้านแต่คิดว่าทำเพื่อส่วนรวมอย่างเดียวยุบบทบาทผู้นำอย่างอื่นคือ ทำตัวให้ดีที่สุดช่วยเหลือตลอดและเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณี ”

นางจิราภรณ์ ทองประสม อาชีพแม่บ้าน อายุ 47 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายการคลัง) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 16 ปี

“ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนจะพูดคุยแนะนำลูกบ้าน ชักชวนให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แจกเอกสารส่วนใหญ่ตอบสนองดี วิธีการแจ้งข่าวสารทางการเมืองจะไปหาที่มีกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากไม่มีเสียงตามสาย อาศัยแม่บ้านพูดคุยกัน สังเกตว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกบ้าน และมีการตื่นตัวทางการเมืองด้วย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า เป็นคณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบช่วยเหลือสมาชิกทุกเรื่อง ลูกบ้านจะมีความเกรงใจทำตามที่เสนอหรือคล้อยตาม การชักจูงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง จะไม่รอว่าเป็นฤดูกาลเลือกตั้งหรือไม่ จะทำตลอดทั้งปี การปฏิบัติตนวางตัวเป็นกลาง จะไม่มีการแจกเงินและทางกลับกันจะไม่ได้รับค่าตอบแทนเช่นกัน ไม่เลือกปฏิบัติต่อสมาชิกในชุมชน บทบาทผู้นำชุมชนในด้านอื่นไม่ค่อยมีเนื่องจากอยู่ฝ่ายการคลังไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณี ”

นายสมบัติ เนืองสุนัย อาชีพรับจ้าง อายุ 48 ปี ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการชุมชน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 8 ปี

“ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบปะพูดคุยให้ความเป็นกันเอง การปิดประกาศให้สมาชิกทราบ คิดว่าเป็นเรื่อง

จำเป็นให้ลูกบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เลือกกลุ่มปฏิบัติสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือดี วิธีการแจ้งข่าวสารผู้นำชุมชน จะเดินบอกด้วยตนเองจะดีกว่า เชื่อได้ว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของลูกบ้านในชุมชน ลูกบ้านมีความมั่นใจในตัวผู้นำชุมชน การชักจูงโน้มน้าว แนะนำให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การออกหน่วยเคลื่อนที่ก็จะชักจูงสมาชิกให้เข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องผลกระทบต่อลูกบ้าน ว่าเรื่องการเมืองไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะทำให้ได้รับประโยชน์ต่อตัวสมาชิกในชุมชน การปฏิบัติตนต้องเป็นผู้นำที่ดีให้ความช่วยเหลือลูกบ้านเต็มที่ ลูกบ้านเกรงใจ มีความนับถือตัวผู้นำชุมชน หากลูกบ้านเดือดร้อนก็ช่วยเหลือทันทีไม่ปิดกั้นเวลา บทบาทผู้นำชุมชนจะช่วยเหลือทั้งส่วนรวม ส่วนตัว ทุกกรณี ”

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ชุมชนการเคหะ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ อยู่อาศัยมานานให้ความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติมาโดยตลอด สำหรับข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับจะแจ้งผ่านด้วยวิธีการเดินไปบอก พบปะพูดคุยกับสมาชิกในชุมชนด้วยตนเองเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ ก็จะชักชวนแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอดในด้านกิจกรรมชุมชนจะร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนช่วยกันพัฒนาชุมชน และเมื่อชุมชนมีปัญหาเดือดร้อนก็จะนำปัญหาของชุมชนไปขอความช่วยเหลือจากเทศบาลและก็ได้รับความร่วมมือดีจากเทศบาล กรณีเกิดพิพาทในชุมชนเป็นเรื่องทั่วไปก็จะเข้าช่วยแก้ปัญหา ส่วนใหญ่จะแก้ไขปัญหาก็เป็นอย่างดี สมาชิกชุมชนให้ความร่วมมือดี ในเรื่องการปฏิบัติตนของผู้นำชุมชน จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับชุมชนและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในทุกๆ เรื่องของชุมชนผู้นำชุมชนต้องทำตัวเป็นตัวอย่างเสียสละ รับผิดชอบชุมชนพัฒนาให้น่าอยู่ และช่วยเหลือสมาชิกได้ตลอดเวลา ไม่หวังผลตอบแทนแต่อย่างใด สมาชิกจึงจะให้การยอมรับในตัวผู้นำชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชน ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ทุกกรณี

ชุมชนดวงแก้ว พบว่า มีลักษณะคล้ายกันกล่าวคือ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน ไม่จำเป็นต้องมีความอาวุโสให้ความสนใจทางการเมืองเช่นเดียวกัน และมีการแจ้งข่าวสารให้สมาชิกในชุมชนทราบข่าว ด้วยวิธีการเดินไปบอกพบปะ พูดคุย และแจ้งข่าวสารทางสถานีวิทยุชุมชน 92.25 FM (10 KM) เพื่อให้บริการภายในหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียง โดยผู้นำชุมชนจะแจ้งข่าวสารทางการเมืองให้สมาชิกในชุมชนทราบ การประชุมก็มีการแจ้งให้ทราบ ในช่วงเลือกตั้งก็มีการชักชวนให้สมาชิกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งในด้านการพัฒนาชุมชนก็ร่วมกับสมาชิกในชุมชนช่วยกันพัฒนาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน มีการประสานงาน

เทศบาลบ้างเป็นครั้งคราวซึ่งได้รับความร่วมมือดี โดยทางเทศบาลออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ สำหรับวิธีการชักจูง ซึ่งทำให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้นำชุมชนใช้วิธีการเดินไปบอก พูดคุยกับแม่บ้าน และในช่วงกิจกรรมเดินแอโรบิกของหมู่บ้าน และวิธีการประกาศทางสถานีวิทยุ ชุมชนของหมู่บ้านเป็นหลัก ในเรื่องการปฏิบัติตนของผู้นำชุมชน จะทำงานเป็นทีม ซื่อสัตย์ ไม่หวังผลตอบแทน เป็นกลาง จะไม่แจกเงิน ในทางกลับกันก็ไม่หวังผลตอบแทนเช่นกัน และทำงานเป็น แขนงเป็นขาให้เทศบาล ช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนตลอด ที่ทำเช่นนั้น เพราะในฐานะอาสาเป็นผู้นำ ชุมชนและจะทำให้สังคมดีขึ้น สมาชิกในชุมชนเกรงใจและให้ความยอมรับ นับถือในตัวผู้นำชุมชน สำหรับบทบาทในด้านอื่นๆ ส่วนใหญ่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในทุกกรณี แต่จะดูเรื่องส่วนรวม เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ขอดังดับเพลิงหมู่บ้าน จัดระเบียบการจราจร ให้ความ ช่วยเหลือเวลาเกิดเหตุอัคคีภัย อุทกภัย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกชุมชนการเคหะและ สมาชิกชุมชนดวงแก้ว ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศ ชาย และเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานกล่าวคือมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาในระดับปานกลางคือ จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ในด้านการประกอบอาชีพ จะเป็นผู้ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง คือ ประมาณ 6,001 -9,000 บาท และ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมาเป็นเวลานานเหมือนกัน

ในส่วนของอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกใน ชุมชน จะเห็นได้ว่า การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชน ไม่ได้เกิดจาก ผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ แต่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากผู้นำชุมชน การยอมรับในตัวผู้นำ ชุมชนอยู่ในระดับความเห็นที่แตกต่างกัน เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชุมชนเสมอ เมื่อชุมชนประสบ ปัญหาก็จะเป็นผู้ประสานงานและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ให้ข่าวสาร ต่างๆ เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และเป็น ผู้ให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง

ลักษณะของผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะเห็นว่า ผู้นำชุมชนได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน โดยการให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิก ในชุมชน และการพัฒนาชุมชนทั้งจากความร่วมมือของตัวผู้นำเอง ความร่วมมือจากสมาชิก ในชุมชน และความร่วมมือจากส่วนราชการ ได้แก่ เทศบาล เป็นต้น ในด้านตัวผู้นำชุมชนเองก็ได้ ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ว่าจะ เป็นในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ มาโดยตลอด ผู้นำชุมชนมีการแจ้งข่าวสารต่างๆ ด้วยการเดินไปบอกพบปะพูดคุยกับสมาชิก โทษศัพท์ และแจ้งข่าวสารทางสถานีวิทยุชุมชนในหมู่บ้าน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

ก็จะชักชวนแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด จะเห็นได้ว่า ผู้นำชุมชนได้ใช้ความยอมรับในการเป็นผู้นำชุมชนจากสมาชิกในชุมชน เข้าไปชักจูง ชี้นำ ให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งการเข้าไปมีอิทธิพล ให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษากรณี ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบถึงการที่ผู้นำชุมชนเข้าไปชี้แนะ ชักจูงและเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกชุมชนการเคหะ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นเมืองและสมาชิกชุมชนดวงแก้วซึ่งเป็นชุมชนที่มีลักษณะของความเป็นชนบทตามที่เทศบาลนครปากเกร็ด ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบสอบถามส่งไปให้สมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 371 ฉบับได้รับกลับคืนมา 311 ฉบับ (ร้อยละ 83.83) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 327 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 307 ฉบับ (ร้อยละ 93.88) นอกจากนั้นยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนดังกล่าวด้วย จากนั้นจึงได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล นำข้อมูลมาลงรหัสและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ดังต่อไปนี้

1.สรุปผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1.1 สถานภาพส่วนบุคคล

1.1 เพศ สมาชิกชุมชนการเคหะ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 207 คน (ร้อยละ 68.5) และสมาชิกชุมชนดวงแก้ว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน (ร้อยละ 51.9)

1.2 อายุ สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน กลุ่มใหญ่ที่สุดมีอายุอยู่ในระดับสูงที่แตกต่างกัน คือ สมาชิกชุมชนการเคหะ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 27.6)และสมาชิกชุมชนดวงแก้ว อายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 96 คน (ร้อยละ 31.9)

1.3 ระดับการศึกษา สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน กลุ่มใหญ่ที่สุดเป็นผู้จบการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงแตกต่างกันคือ สมาชิกชุมชนการเคหะจบการศึกษามัธยมต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 77 คน (ร้อยละ 25.8) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจบการศึกษามัธยมปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 95 คน (ร้อยละ 32.2)

1.4 อาชีพ สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน กลุ่มใหญ่ที่สุดมีอาชีพรับจ้าง โดยสมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 101 คน (ร้อยละ 33.3)และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 133 คน (ร้อยละ 45.1)

1.5 รายได้ สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน กลุ่มใหญ่ที่สุดมีรายได้อยู่ในระดับสูงที่แตกต่างกันคือ สมาชิกชุมชนการเคหะอยู่ในระดับเดือนละ 6,001 – 9,000 บาท จำนวน 112 คน (ร้อยละ 36.5) และสมาชิกชุมชนควงแก้วอยู่ในระดับเดือนละ 12,000 บาทขึ้นไป จำนวน 81 คน (ร้อยละ 26.8)

1.6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป โดยสมาชิกชุมชนการเคหะ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 65) และสมาชิกชุมชนควงแก้ว จำนวน 178 คน (ร้อยละ 58.7)

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ทั้งชุมชนการเคหะและชุมชนควงแก้ว พบว่า

2.1 สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากการแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวของท้องถิ่น ซึ่งข่าวสารที่ได้รับมีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่ผู้นำชุมชนชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ และเชื่อฟังคำแนะนำในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ผู้นำชุมชนชี้แนะ การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงผลการสนับสนุนที่ผู้นำชุมชน ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีผลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชน การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชนได้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องของการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนในการลงคะแนนเสียงให้กับผู้ที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน มีอยู่ในระดับน้อย

2.2 ผู้นำชุมชนมีการชักชวน และมีส่วนร่วมให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกับหน่วยราชการในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาของท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมาก ผู้นำชุมชนพบปะ พูดคุยชาวบ้าน ชักชวนให้มีส่วนร่วมให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรม สมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาข้อพิพาทให้เสร็จภายในชุมชนได้ และผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และกิจกรรมทางการเมืองของชุมชนและผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมชุมชน และชักชวนให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมที่ทางราชการจัดขึ้นให้มีการประชุมภายในชุมชน เพื่อแนะนำข้อราชการให้สมาชิกได้ทราบ อยู่ในระดับมาก ผู้นำชุมชนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนคณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบัน และแก้ไขปัญหาส่วนรวมของชุมชนได้

มีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง สมาชิกในชุมชนให้ความยอมรับนับถือ เชื้อพัง ในตัวผู้นำชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของสมาชิกในชุมชน และรูปแบบอิทธิพลในตัวผู้นำชุมชน ทั้งชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว พบว่า

3.1 ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้ที่ทำคุณความดีให้กับชุมชน สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนมีความเห็นอยู่ในระดับสูงที่แตกต่างกันกล่าวคือ สมาชิกชุมชนการเคหะ จำนวน 211 คน (ร้อยละ 67.8) และสมาชิกชุมชนดวงแก้ว จำนวน 155 คน (ร้อยละ 50.5)

3.2 ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องมีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนมีความเห็นอยู่ในระดับสูงเหมือนกัน กล่าวคือสมาชิกชุมชนการเคหะ จำนวน 285 คน (ร้อยละ 91.6) และสมาชิกชุมชนดวงแก้ว จำนวน 260 คน (84.7)

3.3 ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องมีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนมีความเห็นอยู่ในระดับสูงเหมือนกัน กล่าวคือสมาชิกชุมชนการเคหะ จำนวน 292 คน (ร้อยละ 93.9) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 266 คน (ร้อยละ 86.6)

3.4 ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีการศึกษาดี มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชน มีความเห็นอยู่ในระดับสูงเหมือนกันกล่าวคือ สมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 120 คน (ร้อยละ 38.6) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 220 คน (ร้อยละ 71.7)

3.5 ความคิดเห็นในด้านอื่นๆ ที่ระบุ อาทิเช่น เป็นผู้นำชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อชุมชน โปร่งใส ไม่เอาพวกพ้อง ไม่ลำเอียง ความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น มีศีลห้ามีคุณธรรม อุทิศตน เป็นผู้ที่มีประชาธิปไตย แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น สมาชิกชุมชนทั้งสองชุมชนมีความเห็นอยู่ในระดับต่ำเหมือนกันกล่าวคือ สมาชิกชุมชนการเคหะจำนวน 34 คน (ร้อยละ 10.9) และสมาชิกชุมชนดวงแก้วจำนวน 14 คน (ร้อยละ 4.6)

1.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ชุมชนการเคหะ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนการเคหะจำนวน 4 คน ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยในพื้นที่มานาน ให้ความสนใจทางการเมือง และมีการแจ้งข่าวสารให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบข่าว โดยการพบปะพูดคุยกับสมาชิกด้วยตนเอง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเป็นการใช้ความสัมพันธ์ที่สนิทสนมเป็นกันเอง และเมื่อมีการประชุมก็มีการแจ้งข่าวสารทางการเมือง

ให้ทราบในช่วงที่มีการเลือกตั้งก็มีการชักชวนให้สมาชิกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในด้านการพัฒนาชุมชนก็ร่วมกับสมาชิกในชุมชนช่วยกันพัฒนาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน มีการประสานงานกับเทศบาลเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือด้วยดี ผู้นำชุมชนออกช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน สำหรับวิธีการชักจูง ชี้นำให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้นำชุมชนใช้วิธีการเดินพบปะพูดคุยด้วยตนเอง ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไปแล้ว การปลุกเร้าให้สมาชิกในชุมชนตื่นตัวทางการเมืองให้คำนึงถึงผลดีผลเสียในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง การชักจูงโน้มน้าวไม่มีค่าตอบแทนให้ในทางกลับกันก็จะไม่เรียกผลประโยชน์ตอบแทนเช่นกัน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าผู้นำชุมชนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ อยากเห็นชุมชนเจริญขึ้น ให้สังคมดีขึ้น ในเรื่องการปฏิบัติตนของผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชุมชนและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในทุกๆ เรื่องของชุมชน ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้อาวุโส แต่จะต้องซื่อสัตย์ เสียสละ วางตัวเป็นกลาง พุดจริง ทำจริงสร้างความน่าเชื่อถือให้สมาชิกยอมรับ นำเสนอสิ่งใหม่ใช้ความรู้ที่มีบริหารงาน บทบาทผู้นำชุมชนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนรวมและส่วนตัว

ชุมชนดวงแก้ว ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนจำนวน 4 คน ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ อยู่อาศัยมานาน ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติมาโดยตลอดเช่นเดียวกัน สำหรับข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับจะแจ้งโดยวิธีการพบปะพูดคุยด้วยตนเองและใช้สถานีวิทยุชุมชนของหมู่บ้าน 92.25 FM เพื่อให้บริการภายในหมู่บ้านและสถานที่ใกล้เคียง ในการแจ้งข่าวสารทางการเมืองให้ทราบ แต่ถ้ามีเสียงตามสาย (หอกระจายข่าว) สมาชิกในชุมชนจะได้รับข่าวสารที่มากกว่า เพราะว่าการูกบ้านจะต้องเปิดเฉพาะคลื่น 92.25 F.M. และรับฟังในบางช่วงเวลาเท่านั้น เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ ก็จะแนะนำชักชวนให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด ในด้านการพัฒนาชุมชนจะร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกชุมชน ช่วยกันพัฒนาชุมชน เมื่อชุมชนมีปัญหาความเดือดร้อนก็จะนำปัญหาของชุมชนไปขอความช่วยเหลือจากเทศบาล และได้รับความร่วมมือดีจากเทศบาล ในกรณีเกิดข้อพิพาทในชุมชนที่เป็นเรื่องทั่วไป ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่แก้ไขได้เป็นอย่างดี สำหรับการขอความร่วมมือจากสมาชิกก็ได้รับความร่วมมือด้วยดีในเรื่องการปฏิบัติตนจะช่วยเหลือชุมชนเสมอ ไม่ปิดกั้นเวลา เน้นความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่มีการแจกเงินและไม่รับผลประโยชน์ตอบแทนเช่นกัน เรื่องอาวุโสไม่จำเป็น ทำงานเป็นงานเป็นงานให้เทศบาล ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า

ผู้นำชุมชนในฐานะเป็นผู้อาสา จะทำให้สังคมดีขึ้น จึงเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และอาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน รู้จักชุมชนเป็นที่รู้จักของสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนและรูปแบบอิทธิพลในตัวผู้นำชุมชนของสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนควงแก้ว มีความแตกต่างกันแต่ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะสมาชิกในชุมชนกับตัวผู้นำชุมชนเท่านั้นมิได้ศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความพร้อมของชุมชนในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนทรัพยากรทั้งทางด้านการบริหาร ด้านบุคลากรรวมทั้งสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งอำนวยความสะดวก ในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ การคมนาคม เทคโนโลยีความสะดวกในด้านต่างๆ ซึ่งปัจจัยอื่นๆ ดังกล่าว อาจจะมีผลต่ออิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนได้ ควรที่จะได้มีผู้ทำการศึกษาต่อไป

สำหรับในเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ผู้นำชุมชนมีอิทธิพลอย่างมากในการชักจูง หรือ โน้มน้าว ให้สมาชิกในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการไปลงคะแนนเสียง ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ ดังรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ Nie and Verba ได้ให้ความหมายไว้ และการที่สมาชิกในชุมชน ไปร่วมดำเนินกิจกรรมทุกอย่างในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การร่วมออกหน่วยกับเทศบาล การประชุมของชุมชน การประชุมร่วมกับเทศบาลประจำเดือน มีกิจกรรมในชุมชน และร่วมกิจกรรมกับทางราชการนั้น นับได้ว่าเป็นอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้นำชุมชนโดยแท้จริง

2. การอภิปรายผล

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การปกครองท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้ความเจริญก้าวหน้า ในฐานะที่เป็นสถาบันฝึกสอนประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่การปกครองท้องถิ่นจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ ไม่เพียงแต่พัฒนาเฉพาะในด้านของประชาชนเท่านั้นในส่วนของผู้นำท้องถิ่นยังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการดำเนินวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย แต่การดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้นจะมีสถานะเป็นอย่างไร ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ ที่ได้รับการฝึกสอน อบรมกล่อมเกลาเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีการ

เลือกตั้งกันอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนไม่ค่อยได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อสิทธิหน้าที่ในกระบวนการเลือกตั้งเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนไม่เข้าใจหรือเห็นประโยชน์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพวกเขาเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ไกลตัว แต่ในบางพื้นที่หรือบางชุมชนหลายแห่ง ประชาชนในพื้นที่หรือชุมชนเหล่านั้น ได้รับการชักชวนโน้มน้าวจากบุคคลที่เรียกว่า “ผู้นำชุมชน” ให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เนื่องจากผู้นำชุมชน เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชนมากที่สุด และเป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกในชุมชนให้เป็น “ตัวแทนของชุมชน” ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งนี้เป็นการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบอิทธิพลในตัวผู้นำชุมชนของชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะได้อภิปรายผลการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ในแง่ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนจากการศึกษา พบว่า อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนเปรียบเทียบระหว่างชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปผลจากตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของทั้งสองชุมชนและผลการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามรายชื่อพบว่าแตกต่างกันจำนวน 19 ข้อ (แบบสอบถาม 25 ข้อ) ในเรื่องของความเป็นผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนการเคหะและชุมชนดวงแก้ว โดยค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3.30 และ 3.09 ตามลำดับ

2.1.1 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ทางราชการจัดให้มีขึ้นในระดับต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง และผู้นำชุมชนชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะหรือตามที่ผู้นำชุมชนชี้แนะ การตื่นตัวทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการชี้แนะของผู้นำชุมชน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน โดยผู้นำชุมชนติดต่อประสานงานกับทางราชการหรือเอกชน การได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนให้ลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน การพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้นและมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในชุมชนให้เสร็จสิ้นได้ ผู้นำชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในชุมชนท้องถิ่นเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนมีความเห็นในระดับสูงแตกต่างกัน

ผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ 'ไพฑูรย์ โปธิสว่าง (2532 : 29) ซึ่งได้ ทำการศึกษาเรื่อง ผู้นำชุมชนชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาเฉพาะกรณีปัจจัยที่ทำให้ เกิดอำนาจและการสร้างอำนาจให้กับตน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประการคือ 1) เพื่อให้ ทราบถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบทและเพื่อให้ทราบว่าผู้นำนั้นได้ใช้ปัจจัย เหล่านั้นอย่างไรบ้าง เพื่อสร้างอำนาจให้กับตน 2) เพื่อให้ทราบถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำ ในชุมชนชนบท 3 ประเภทว่ามีความแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า 1) ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบทได้แก่ ตำแหน่งในทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญ และอายุ โดยผู้นำเหล่านั้นได้ใช้ปัจจัยหลายอย่างผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือใช้ปัจจัยอย่าง ใดอย่างหนึ่งเพื่อสร้างอำนาจให้แก่ตน 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบท 3 ประเภทมี ความแตกต่างกัน โดยผู้นำในชุมชนชนบทดั้งเดิม มีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทาง สาธารณะน้อยกว่า ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทาง สาธารณะมากกว่าผู้นำชุมชนชนบทดั้งเดิมและมีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้มีน้อยกว่า ส่วนผู้นำ ชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้มากกว่า ผู้นำชุมชนชนบทดั้งเดิมมีแนวโน้มไป ในทางที่มีและใช้ความชำนาญค่อนข้างมาก ส่วนผู้นำชุมชนชนบทกึ่งเมืองมีแนวโน้มไปในทางที่มี และใช้ความชำนาญค่อนข้างน้อย ซึ่งถือได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างแท้จริง

2.1.2 รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนได้แก่ การที่ผู้นำชุมชนให้การยอมรับช่วยเหลือ สนับสนุนคณะผู้บริหารชุดปัจจุบัน บทบาทผู้นำชุมชนเมื่อชุมชนมีปัญหาหรือข้อพิพาทเกิดขึ้น ผู้นำ ชุมชนมีส่วนทำให้การเมืองระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมของ ชุมชน ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้นำชุมชนจะต้องทำคุณความดีให้กับชุมชน ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้อาวุโสในชุมชน ไม่จำเป็นต้องมีชื่อเสียง เกียรติยศและเงินทอง บริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่นความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ทราบได้ว่า ผู้นำชุมชนดังกล่าวจะเป็นผู้มีคุณสมบัติและลักษณะดีเด่นเหนือบุคคลธรรมดาใน ชุมชนหรือในสังคม และได้รับการยอมรับจากชุมชน ย่อมทำให้ผู้นำชุมชนใช้ความเป็นผู้นำให้ สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เมื่อชุมชนใดก็ตามประชาชนให้การยอมรับในตัวผู้นำแล้ว ผู้นำของตนย่อมมีอิทธิพลจากการยอมรับของสมาชิกในชุมชน ที่จะนำไปสู่การใช้ วิธีการชี้แนะ ชักชวน โน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีสิ่งเร้าจาก สภาพแวดล้อม ความเชื่อถือไว้วางใจในตัวผู้นำ ทำให้เห็นได้ว่า รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนมี หลากหลายประการ และมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแน่นอน ซึ่งคุณสมบัติเฉพาะตัวนี้จะเป็นปัจจัยให้ผู้นำชุมชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ผลงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟด็จ โสมจะบก (2521:12) ซึ่งได้ ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของข้าราชการฝ่ายปกครองในฐานะผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการตำแหน่งนายอำเภอ ซึ่งตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยส่งเสริมให้นายอำเภอมีอิทธิพลคือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การเข้าถึงข้อมูล ความชอบธรรม สถานภาพทางการเมืองความมั่งคั่งบุคลิกภาพ และความรู้ความสามารถ โดยทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรกเป็นการ ศึกษาปัจจัยที่ ส่งเสริมให้นายอำเภอโดยทั่วไปมีอิทธิพลในฐานะผู้นำท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารรวมทั้ง แบบสอบถามไปให้นายอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 288 คน ตอนที่สอง เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ 4 อำเภอ เพื่อที่จะทราบว่า นายอำเภอทั้ง 4 คน ใช้ปัจจัยในด้านใดบ้างเพื่อให้ตนเองมีอิทธิพล ผลการศึกษาอิทธิพลของนายอำเภอโดยทั่วไปพบว่า นอกจากนายอำเภอจะมีอำนาจหน้าที่ตาม กฎหมายแล้ว นายอำเภอยังมีอิทธิพลในฐานะผู้นำท้องถิ่นอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากอิทธิพลของ นายอำเภอในการจัดงานประเพณีหรืองานประจำปี การพัฒนาท้องถิ่น การจัดหาทุนเพื่อทำกิจกรรม บางอย่าง การต้อนรับและงานสังคมต่างๆ ส่วนผลการศึกษาอิทธิพลของนายอำเภอ 4 อำเภอ ด้วยการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรทางการเมือง หรือปัจจัยส่งเสริมอิทธิพลในด้านต่าง ๆ ของ นายอำเภอปรากฏว่านอกจากนายอำเภอจะใช้ปัจจัยในด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้วนายอำเภอ ยังจำเป็นต้องใช้ปัจจัยในด้านอื่น ๆ สนับสนุนด้วย เช่น ปัจจัยในด้านความมั่งคั่งการเข้าถึงข้อมูล บุคลิกภาพ เป็นต้น ไม่เช่นนั้นแล้ว นายอำเภอจะไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และไม่สามารถ กระทำในสิ่งใดๆ ตามที่นายอำเภอต้องการได้

2.2 ในแง่ของวิธีการ ที่ผู้นำชุมชนสามารถเข้าไปชักจูง โน้มน้าว ให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสองชุมชน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าไปพูดคุยให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การใช้ ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนในการ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้นำชุมชนใช้วิธีการชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสมาชิกในชุมชนเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชน การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตื่นตัวทางการเมืองอันเป็นผลมาจากผู้นำชุมชนชักจูงหรือโน้มน้าว การแนะนำให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน ซึ่งแบ่งออกเป็น

2.2.1 วิธีการโดยตรง คือ การใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ ในฐานะที่ได้รับแต่งตั้งเป็น คณะกรรมการชุมชนประจำเทศบาลนครปากเกร็ด สามารถเข้าไปชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกใน ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น แนะนำให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง การแจ้งข่าวสาร ทางการเมืองให้สมาชิกในชุมชนทราบ การเข้าไปพูดคุย ประชุม หรือปิดประกาศ การให้ข่าวสาร ทางสถานีวิทยุชุมชน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

2.2.2 วิธีการโดยอ้อม คือ อาจไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ใดๆ แต่มีองค์ประกอบอื่น อาทิเช่น เป็นคนดี มีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนทำตนเป็นตัวอย่าง มีทรัพยากรทางการเมือง (political resources) หรือมีชื่อเสียงเกียรติยศ มีพรรคพวกบริวารมากกว่าในท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้น ผู้นำชุมชนสามารถเข้าไปชี้แนะ ชักจูงหรือโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในประเด็นนี้ น่าจะเกิดจากการชักจูงโดยมีเหตุมีผล และเป็นการชักจูงในลักษณะสภาพแวดล้อมอื่นๆ คงไม่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เป็นการข่มขู่หรือชักจูงแบบมีลูกต่อลูกชน หรือเป็นการสร้างเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม แต่เป็นเรื่องที่ผู้นำชุมชน มุ่งเน้นการใช้อิทธิพลให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติตามความต้องการของตนด้วยความสมัครใจมากกว่า ถือได้ว่า เป็นอิทธิพลของผู้นำชุมชน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนอย่างแท้จริง

2.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

2.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลเรื่อง เพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันผู้ชายและผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ และรายได้ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นชัดเจนว่า เพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ในส่วนของ อาชีพ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพรับจ้าง ต้องหาเช้ากินค่ำ ขยัน ในการประกอบอาชีพจึงไม่มีเวลาว่างมากนัก อีกทั้งจังหวัดนนทบุรีอยู่ในเขตปริมณฑล มีอัตราค่าครองชีพสูง ย่อมมีผลต่อความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.3.2 ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง อายุ การศึกษา และรายได้พบว่ามีความแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลปรากฏว่าประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 30 -50 ปีมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ซึ่งบุคคลเหล่านี้อยู่ในวัยทำงานและมีความสนใจทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุ

ในระดับอื่นๆ สำหรับการศึกษ พบว่า อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าผู้มีการศึกษาในระดับสูงจะมีความรู้ความเข้าใจ ระมัดระวังในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง คิครอบคอบ มีเหตุมีผล ในส่วนผู้มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า จะมีฐานะยากจน มีความซื่อตรง ตกเป็นเครื่องมือของผู้มีฐานะทางสังคมสูง ถูกชักจูง ชี้นำให้เห็นผิดเป็นชอบ รับใช้ผู้นำ ผู้สมัคร หัวคะแนน นักการเมือง โดยไม่รู้ความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำรงค์ ดีสกุล (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีการให้รางวัลในการมาใช้สิทธิเลือกตั้งในส่วนของรายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ในช่วง 6,001 – 9,000 บาทและในช่วง 12,000 บาท ขึ้นไป แต่คนเหล่านี้ก็มีความสนใจทางการเมือง เพราะคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป จะทำให้พวกเขามีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพและส่งเสริมถิ่นที่อยู่อาศัยให้เจริญเติบโตได้ ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัยสิทธิ์ ภูวภิรัชชวัญ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการชุมชนในการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน 2 ข้อ ได้แก่ ระดับการศึกษาและระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการชุมชน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ดังนั้นจึงเห็นว่ารายได้ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแต่อย่างใด

2.3.3 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน รูปแบบและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเกิดจากอิทธิพล ซึ่งเป็นเรื่องของบุคคลที่เข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชน โดยการเข้าไปชี้นำ ชักจูงหรือโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งต้องใช้เวลาติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งได้รับการยอมรับ เชื่อถือไว้วางใจและคล้อยตามจนเกิดความเกรงกลัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตามความต้องการของบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูเกียรติ มุททากาญจน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น สำหรับผู้นำชุมชนแล้ว จะต้องเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปทางสังคม ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน อำนวยความสะดวกติดต่อประสานงานแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนให้บรรลุผลสำเร็จได้และได้รับการสนับสนุนจากทางราชการเนื่องจากเป็นกลไกของทางราชการพัฒนาชุมชนความคิดริเริ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนได้รับการยอมรับและมีอิทธิพลขึ้นมาได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร โตรอด (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นผู้นำทาง

การเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจของสมาชิกในชุมชนหรือสังคม ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับว่า ผู้นำจะมีความสามารถ ชักจูง ชี้นำให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อย เพียงใด และระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็แตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคลและแต่ละชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ ชีระตระกูล (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณี กรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย โดยมีตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยทางภูมิหลังเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกภาพ และปัจจัยด้านจิตสำนึกของบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า 1) กรรมกรทำเรือโดยส่วนใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ โดยมีกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุดตามลำดับคือ การเลือกตั้ง การประท้วง การสื่อสารทางการเมือง การมีบทบาทในชุมชน และการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง 2) เมื่อพิจารณาปัจจัยภูมิหลังหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมพบว่า การมีรายได้ที่แตกต่างกัน การเป็นสมาชิกภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) เมื่อพิจารณาด้วยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองของกรรมกรการทำเรืออยู่ในระดับ ปานกลาง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแน่นอน

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบถึงอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและรูปแบบอิทธิพลในตัวผู้นำชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น จะนำมาซึ่งการปกครองในรูปแบบการกระจายอำนาจเพื่อประชาชนจะได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ มีประเด็นที่จะขอเสนอแนะ ดังนี้

1.จากการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวที่ว่า คนไทยต้องมีผู้นำ หรือการเมืองไทยชอบขาดแคลนผู้นำ เพียงแต่ว่าผู้นำชุมชน ไม่มีอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับ

สมาชิกในชุมชน มีการติดต่อสื่อสารกันไม่ว่าจะเป็นการเดินพบปะพูดคุยตัวต่อตัว ติดป้ายประกาศ หน้าหมู่บ้าน ใช้สถานีวิทยุชุมชน ทางราชการ (เทศบาล) จะติดต่อราชการหรือเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการให้กับสมาชิกในชุมชนต่างๆ ทราบ ก็สามารที่จะติดต่อผ่านผู้นำชุมชนจะเป็นวิธีการที่รวดเร็ว ประหยัดและสะดวกที่สุด ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาก็คือ หน่วยงานราชการหรือเทศบาลที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบชุมชนโดยตรง ควรให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนที่เปรียบเสมือนเป็นแขนเป็นขาให้เทศบาลให้มากขึ้น เพราะว่าในฐานะที่อาสาเป็นผู้รับใช้ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ต้องอุทิศตน พร้อมทั้งจะเสียสละทุกเวลา ทุกกรณี บ่อยครั้งที่ผู้นำชุมชนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้การดำเนินงานหรือบริหารงานในชุมชนของตนเองให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยที่ไม่สามารถเรียกร้องบิค่าใช้จ่ายกับทางราชการได้ สมควรที่จะมีค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์หรือสวัสดิการในด้านต่าง ๆ บ้างตามสมควร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน อีกทั้งควรให้ความรู้ การศึกษาอบรม ทักษะศึกษาดูงาน มอบโล่เกียรติบัตรชุมชนตัวอย่าง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นผลักดัน ส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนสามารถปฏิบัติงานและชักจูงโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยแท้จริง ซึ่งจะมีผลทำให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียงและยกระดับความสำคัญ บทบาทของผู้นำชุมชนให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนดียิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกในชุมชน ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือแม้กระทั่งในระดับชาติ ต่างจับตามอง ให้เป็นแกนนำในชุมชน เป็นเครื่องมือในการหาเสียง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ หัวคะแนน ” เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่สมาชิกในชุมชนให้ความเคารพ เชื่อฟัง นับถือเกรงใจ จึงอาจเป็นผู้นำในการตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกได้ ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาคือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องคือเทศบาลควรดำเนิน ดังนี้

2.1 ควรยกฐานะผู้นำชุมชนให้มีบทบาท อำนาจหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ในลักษณะเป็นทางการเมืองมากขึ้น เพื่อที่จะดึงให้ผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นกลไก อันหนึ่งของเทศบาลอย่างเป็นทางการให้ชัดเจน รวมไปถึงบตลงโทษด้วย

2.2 กำหนดคุณสมบัติให้มีความรู้ทางด้านคุณวุฒิ การศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมปลายหรือเทียบเท่า (ซึ่งตามระเบียบของเทศบาล ไม่ระบุวุฒิในการเข้าเป็นคณะกรรมการชุมชน) อันจะทำให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดียิ่งขึ้น ดังนั้น กระบวนการตามข้อ.2.1 และข้อ.2.2 จะเป็นตะแกรงคัดสรร กลั่นกรอง ผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำชุมชน

ทำให้ชุมชน ไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองดังกล่าวได้ จะทำให้ผู้นำชุมชน วางตัวเป็นกลางทางการเมืองได้มากขึ้น

3. จากการศึกษาวิจัยพบว่า หน่วยงานของรัฐ ที่มีโอกาสพบปะให้ความช่วยเหลือและ ประชุมสมาชิกในชุมชนเป็นประจำนั้น โดยเฉพาะเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสมาชิก ในชุมชน โดยการจัดหน่วยบริการเทศบาลเคลื่อนที่ ให้ความช่วยเหลือ ร่วมพัฒนาชุมชนกับสมาชิก ในชุมชนเป็นประจำทุกเดือน ควรได้ถือโอกาสดำเนินการ

3.1 เผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจ ในระบอบประชาธิปไตยแก่สมาชิกในชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้สมาชิกในชุมชนรู้สึก ว่า ตนเองมีความ เกี่ยวพันกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองและการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น ห่วงแทนต่อประโยชน์ส่วนรวมที่ตนอยู่อาศัยในชุมชน

3.2 เผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง ให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบเป็น ประจำทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายและเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมระหว่างราชการกับชุมชน โดยไม่ต้องอาศัยการชี้แนะ ชักจูงและโน้มน้าวของผู้นำชุมชน อัน จะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส ในระบบราชการและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด

4. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ สมาชิกในชุมชน เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ระหว่างชุมชนสองชุมชนทำ ให้ทราบถึงอิทธิพลของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง บทบาทของผู้นำ รูปแบบอิทธิพล การปฏิบัติตนและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชนเฉพาะสองชุมชน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาประชาชนในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ถือได้ว่าเป็นการพัฒนา การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้แล้วสถานการณ์ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม พ. ศ. 2550 หัวใจที่สำคัญที่สุดของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมป้องกันการซื้อสิทธิ ขายเสียง หลุดพ้นจากรัฐประหารที่ไม่เคยพัฒนาประชาธิปไตย ดังคำว่า “ การเมืองนั้นเป็นเรื่อง จริงจิงเกินกว่าที่เราจะปล่อยให้ พวกนักการเมืองเล่นกันตามลำพัง ”

4. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษาถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการชุมชนในการ ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในชุมชนของตนเอง

2. ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบถึงการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของผู้นำชุมชนที่ เป็นชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท

3. ควรมีการศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองและการบริหารท้องถิ่น โดยสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ ให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน และสืบทอดแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นรวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงท้องถิ่นในส่วนที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรในด้านอื่นๆ อีก ของคณะกรรมการชุมชน เช่น การเข้าเป็นคณะกรรมการชุมชน ขนาดชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน และการบริหารงานในชุมชน หรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลในชุมชนจะมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนหรือไม่ เพื่อสนับสนุนงานวิจัยในเรื่องนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ และเป็นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้นำชุมชนของท้องถิ่นในระดับชาติต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกวิท พวงงาม (2546) *การปกครองท้องถิ่นไทย* คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เกรียงไกร จงเจริญ (2536) “ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จรูญ สุภาพ. สารานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2535
- จรูญ สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. พระนคร :มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2524
- จิระโชค วีระสัย (2542) *รัฐศาสตร์ทั่วไป เอกสารตำรา Ps 103, 4206* พิมพ์ครั้งที่ 12 โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
โอเคียนสโตร์, 2527
- ชัยสิทธิ์ ภูภิรมย์ขวัญ (2547) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการชุมชนในการบริหาร
ราชการกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539
- ชูเกียรติ มุทธากาญจน์(2531) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชุบ กาญจนประกร. *แบบของผู้นำ* วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ พระนคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517
- ชุบ กาญจนประกร. *องค์การอุปถัมภ์* วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับพิเศษ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2509
- ชินรัตน์ สมสืบ (2548) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท* นนทบุรี สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. *จิตวิทยาการเมือง* กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2522
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. *ผู้นำการเมือง:แนวทางวิเคราะห์และกรณีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร:
วัชรินทร์การพิมพ์, 2537
- ดิน ปรัชญพฤทธิ (2546) *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

- ชนสวรรค์ เจริญเมือง. (2543) 100 ปีของการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2 โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- ธีรชัช โอสถานนท์(2524) “บุคคลิกภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บษกร เทียมศักดิ์ (2533) “การยอมรับบทบาทการบังคับบัญชาและรูปแบบพฤติกรรมผู้นำทางการบริหารของข้าราชการทหารหญิง” สารนิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญทัน ดอกไธสง. จิตวิทยาผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2520
- บุญเลิศ ชีระตระกูล (2528) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปธาน สุวรรณมงคล (2547) “การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาการเมืองไทย” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 80203 ปัญหาพัฒนาการเมืองไทย (ฉบับปรับปรุง 2547) หน่วยที่ 8 หน้า 333-354 สาขาวิชารัฐศาสตร์ สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 2
- ปรัชญา เวสารัชช์. พฤติกรรมองค์การ ผู้นำในองค์การ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพาพาส, 2539
- เผด็จ โสมจะบก. (2521) “อิทธิพลของข้าราชการฝ่ายปกครองในฐานะผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำแหน่งนายอำเภอ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- “พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546” (2546, 22 ธันวาคม)
ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก หน้า 1-15
- ไพฑูรย์ โพธิสว่าง(2532) “ผู้นำชุมชนชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2547) “แนวคิดและหลักการบริหารท้องถิ่น” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 33421 การบริหารท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง 2547) หน่วยที่ 1 หน้า 6 สาขาวิชารัฐศาสตร์ สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช

- รังสิมันต์ บุญขบรรณานนท์ (2545) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง คณะกรรมการชุมชนกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (สืบค้นวันที่ 19 ตุลาคม 2550 www. Google .co .th)
- วิลาศ โลหิตกุล (2547) “รูปแบบจำลององค์การบริหารส่วนตำบลเยาวชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการเมืองการปกครอง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2545) *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุนทร ไตรรอด(2536) “ความเป็นผู้นำทางการเมือง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ” วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมพงษ์ เกษมสิน. *การบริหาร* พระนคร: โรงพิมพ์เกษมสุวรรณ. 2524
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2545) *การเมือง :แนวความคิดและการพัฒนา* พิมพ์ครั้งที่ 12 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เสมาธรรม
- สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2544) *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง เอกสารตำรา PS 425-44238* พิมพ์ครั้งที่ 8 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุจิต บุญบงการ (2546) *การวิเคราะห์การเมือง* เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “การวิเคราะห์การเมือง” ให้กับการสัมมนาเข้มประชุมวิชาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการวิเคราะห์การเมืองและระเบียบวิธีวิจัยรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีการศึกษาที่ 1/2546
- หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0413/ว 1553 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2530 เรื่อง การจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด
- อภิชาติ การิกาญจน์ (2534) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Almond, Gabriel A and Powell, Bingham G. (1976). *Comparative Politics Today*. Boston:

Little, Brown

Banfield, Edward C. (1965) *Political Influence*. New York: The Free Press

Bass, Bernard M. (1950) *Leadership Psychology and Organization Behavior* .New York:

Harper and Row

- Ben , Solomon.(1950) *Leadership of Youth*. New York: Youth Service
- Burby, Raymond J.(1972) *Fundamental of Leadership*. Reading, Massachusetts Addison: Wesley Publishing Co
- Dahl, Robert A.(1963) *Modern Political Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall,Inc
- Davis, Keith.(1977) *Human Behavior at Work*. New York: McGraw Hill
- Edgar, Schein.(1965) *Organization Psychology*. New York: Prentice-Hall
- Fiedler, Fred E. (1967) *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York:McGraw Hill Book Co.
- Huntington, Samuel P. and Nelson, Joan M. (1976) *No Easy Choice Political Participation in Developing County*. Cambridge: Harvard University Press
- McClosky, Herbert. (1968) *Political participation*. International Encyclopedia of the Social Science.
- Milbrath, Lester W. and Goel, M.L.(1977) *Political Participation :How and Why do People get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally
- Nie, Norman H. and Verba, Sidney. (1972) *Participation in America Political Democracy and Social Equality*. New York : Harper and Row.
- Nie, Norman H. and Verba, Sidney (1975) *Political Participation in Handbock of Political Science: Non Government Politics* ed. Fred I.Greenstien and Nelson W.Polsby. Reading Mass: Addison Wesley Publishing Co.
- Plano, Jack C. Greenburry,Mitton Otton Ray and Rigg. Robert E.(1973) *Political Science. Dictionary*. Minsdale, Illinois: The Dryden Press.
- Robert, Geoffrey K. (1971) *A. Dictionary of Political Analysis* . London:Longman
- Ross, Murry G. and Hendry. Charles. E.(1958) *Reading in Social Psychology*.New York: Henry Holt
- Tead, Ordway.(1935) *The Art of Leadership*. New York: McGraw Hill.
- Terry , George R. (1977) *Principles of Management*. Illinois :Richard D. Irwin
- Weiner, Myron. (1971) *Crises and Sequences in Political Development*. New Jersey:Princeton University Press
- Whitehead, T.N. (1963) *Leadership in Free Society*. Cambridge: Harvard University Press

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามนี้ใช้ 1 ฉบับ ต่อ 1 คน
2. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลของการศึกษาวิจัยจะนำไปใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้น
3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สิวาพร ชมกรด

ผู้วิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

.....

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ

() 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษา

() 1. ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า () 2. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า () 3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า () 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า () 5.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. อาชีพ

() 1. เกษตรกรรม(ทำนา ทำไร่ ทำสวน) () 2. ค้าขาย () 3. รับจ้าง
() 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 5. อาชีพอื่น ๆ ระบุ.....

5. รายได้เดือนละ

() 1. ไม่มีรายได้ () 2. ไม่เกิน 6,000 บาท () 3. 6,001- 9,000 บาท
() 4. 9,001- 12,000 บาท () 5. 12,000 บาทขึ้นไป

6. ท่านอยู่อาศัยในชุมชนแห่งนี้เป็นระยะเวลา...

() 1. ไม่ถึง 1 ปี () 2. 1-2 ปี () 3. 2-3 ปี
() 4. 3-4 ปี () 5. 4 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ	คำถาม	ระดับ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	(1).ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ความเป็นผู้นำชุมชน” ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่ทางราชการ จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในระดับต่างๆ					
2.	ท่านเข้าใจ บทบาทและหน้าที่ของผู้นำชุมชน ในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด					
3.	ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการไปใช้สิทธิ ทางการเมืองอื่นๆท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง					
4.	ท่านทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของท้องถิ่น และชุมชนของท่าน โดยได้รับทราบจากผู้นำชุมชน					
5.	ท่านคิดว่าข่าวสารทางการเมืองต่างๆที่ได้รับจาก ผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลง คะแนนเสียงเลือกตั้งของท่าน					
6.	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)และ การเลือกตั้งอื่นๆผู้นำชุมชนของท่านมีการชักจูง โน้มน้าวท่าน ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ					
7.	ท่านยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชน ในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิก สภาเทศบาล(ส.ท.)หรือการเลือกตั้งอื่นๆให้กับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ					

ข้อ	คำถาม	ระดับ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเป็นผลมาจากการชี้แนะชักจูงและโน้มน้าวของผู้นำชุมชน					
9.	ในกรณีที่ชุมชนของท่านประสบปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ผู้นำชุมชนได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือภาคเอกชน					
10.	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา ท่านได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนจากการที่ท่านได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน					
11.	(2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชนของท่านพบปะชาวบ้านและชักชวนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาชุมชน					
12.	ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบันในชุมชนของท่าน มีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรม สมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
13.	เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นภายในชุมชน ผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขปัญหกรณีพิพาทให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้					

ข้อ	คำถาม	ระดับ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14.	ผู้นำชุมชนของท่าน มีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง					
15.	ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนของท่านหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการดำเนินการ					
16.	การที่ท้องถิ่นและชุมชนของท่านได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน					
17.	ผลจากการที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เป็นผลให้ผู้สมัครผู้นั้น ได้รับการเลือกตั้ง					
18.	ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนของท่านได้ไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการ ได้รับการตอบสนอง					
	(3) รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน					
19.	คณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบัน ท่านคิดว่าเป็นผลมาจากที่ผู้นำชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือสนับสนุน					
20.	เมื่อในชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้นผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้					
21.	ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของท่านจะมีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง					

ข้อ	คำถาม	ระดับ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22.	ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมทางการเมืองของชุมชนผู้นำชุมชนร่วมกิจกรรม					
23.	เมื่อทางราชการจัดให้มีการประชุมสมาชิกภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการให้สมาชิกได้ทราบ ผู้นำชุมชนของท่านเข้าร่วมและชักชวนให้ท่านเข้าร่วมประชุม					
24.	เมื่อผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ท่านเข้าร่วมประชุม					
25.	ท่านให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟังและยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของท่าน					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

- () 1. เป็นผู้ที่ทำคุณความดีให้กับชุมชน
- () 2. มีชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินทอง
- () 3. มีบริวารมาก กว้างขวาง มีผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น
- () 4. มีการศึกษาคดี มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น
- () 5. อื่น ๆ ระบุ.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

(นายสิวาพร ชมกรด)

คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการเมืองการปกครอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์นี้ใช้ 1 ฉบับ ต่อ 1 คน
2. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลของการศึกษาวิจัยจะนำไปใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และบทบาทที่ผู้นำชุมชนใช้ความเป็นผู้นำ เข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน
 - ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สิวาพร ชมกรด

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบให้สัมภาษณ์**คำชี้แจง :** โปรดเขียนข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.ชื่อ – สกุล
- 2.อาชีพ.....
- 3.อายุ.....ปี
- 4.ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ / กรรมการชุมชน.....
5. ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน.....ปี
6. วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.2550
7. สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 : ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

- 1.การเลือกตั้งท้องถิ่น ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านใดบ้าง
2. ท่านมีวิธีการใดที่จะประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข่าวสารทางการเมืองให้สมาชิกในชุมชนทราบ
3. ท่านมีวิธีการใดบ้างที่สามารถชักจูง โน้มน้าว ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
- 4.ท่านใช้เวลาที่ไปช่วยงานบวช งานศพ งานเทศกาล หรือกิจกรรมของชุมชน พุคคยชักจูงให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไร
5. ท่านมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง ที่ทำให้สมาชิกในชุมชน ให้ความเคารพ เชื่อฟัง ยอมรับนับถือในตัวผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

- บทบาทผู้นำอย่างอื่นมีอีกหรือไม่ ตัวผู้นำเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณีหรือไม่ (อื่นๆ ระบุ)

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นผู้ให้สัมภาษณ์

(นายสิวาพร ชมกรด)

คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก ข

จำนวนและร้อยละของคำตอบแบบสอบถามรายชื่อ
ของสมาชิกชุมชนการเคหะและสมาชิกชุมชนดวงแก้ว

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำชุมชน ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่ทางราชการ จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในระดับต่างๆ	617	4.0	1.017	มาก
2.	ท่านเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้นำชุมชน ในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด	611	3.47	1.045	มาก
3.	ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการไปใช้สิทธิ ทางการเมืองอื่นๆท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง	598	3.74	1.090	มาก
4.	ท่านทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นและ ชุมชนของท่าน โดยได้รับทราบจากผู้นำชุมชน	603	3.15	1.039	ปานกลาง
5.	ท่านคิดว่าข่าวสารทางการเมืองต่างๆที่ได้รับจาก ผู้นำ ชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนน เสียงเลือกตั้งของท่าน	605	3.03	1.057	ปานกลาง
6.	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)และ การเลือกตั้งอื่นๆผู้นำชุมชนของท่านมีการชักจูง โน้มน้าวท่าน ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ	605	2.73	1.153	ปานกลาง
7.	ท่านยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำชุมชน ในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิก สภาเทศบาล(ส.ท.)หรือการเลือกตั้งอื่นให้กับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำชี้แนะ	611	2.68	1.130	ปานกลาง
8.	การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองของท่านเป็นผลมาจากการชี้แนะชักจูง และโน้มน้าวของผู้นำชุมชน	615	2.99	1.107	ปานกลาง
9.	ในกรณีที่ชุมชนของท่านประสบปัญหาความ เดือดร้อนในเรื่องต่างๆผู้นำชุมชนได้นำปัญหา ไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจาก ทางราชการหรือภาคเอกชน	612	3.25	1.000	ปานกลาง
10	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาท่านได้รับ ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนจากการที่ ท่านได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำ ชุมชนให้การสนับสนุน	588	2.36	1.247	น้อย
รวม		536	3.1328	.63125	ปานกลาง

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
11.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชนของท่านพบปะชาวบ้านและชักชวน ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาชุมชน	604	3.25	1.091	ปานกลาง
12.	ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบันใน ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจาก อาชญากรรมสมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน	608	3.07	1.027	ปานกลาง
13.	เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นภายในชุมชนผู้นำชุมชน สามารถ แก้ไขปัญหากรณีพิพาทให้เสร็จสิ้นภายใน ชุมชนได้	304	2.94	1.112	ปานกลาง
14.	ผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้สมาชิกในชุมชนได้ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	608	3.28	1.016	ปานกลาง
15.	ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนของท่านหรือการ เปลี่ยนแปลงใดๆ ในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการ ดำเนินการ	609	3.41	1.051	มาก
16.	การที่ท้องถิ่นและชุมชนของท่านได้รับการพัฒนา และเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน	587	3.43	1.082	มาก
17.	ผลจากการที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัคร รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นผลให้ผู้สมัคร นั้น ได้รับการเลือกตั้ง	603	3.13	1.037	ปานกลาง
18.	ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนของ ท่านได้ไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการ ได้รับการตอบสนอง	606	3.03	1.001	ปานกลาง
	รวม	552	3.2047	.79185	ปานกลาง

ข้อ	ประเด็น	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
19.	รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน คณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบันท่านคิดว่าเป็นผลมาจากที่ผู้นำชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือสนับสนุน	602	3.32	1.065	ปานกลาง
20.	เมื่อในชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้นผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้	598	3.10	1.025	ปานกลาง
21.	ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง	592	3.04	1.192	ปานกลาง
22.	ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมทางการเมืองของชุมชน ผู้นำชุมชนร่วมกิจกรรม	590	3.63	1.082	มาก
23.	เมื่อทางราชการจัดให้มีประชุมสมาชิกภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการให้สมาชิกได้ทราบ ผู้นำชุมชนของท่านเข้าร่วมและชักชวนให้ท่านเข้าร่วมประชุม	599	3.38	.976	มาก
24.	เมื่อผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ท่านเข้าร่วมประชุม	596	3.15	.973	ปานกลาง
25.	ท่านให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟัง และยอมรับในตัวผู้นำชุมชนของท่าน	595	3.22	1.113	ปานกลาง
	รวม	555	3.2584	.76566	ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	497	3.2139	.64765	ปานกลาง

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ความเป็นผู้นำเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.	ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำชุมชน ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่ราชการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในระดับต่าง ๆ	4.16	.953	3.99	1.074	2.088	.037*
2.	ท่านเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของ ผู้นำชุมชน ในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด	3.41	1.040	3.53	1.018	-1.441	.150
3.	ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการ ไปใช้สิทธิทางการเมืองอื่นๆท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.03	.986	3.43	1.110	7.049	.000*
4.	ท่านทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวขององ ถิ่นและชุมชนของท่าน โดยได้รับทราบจาก ผู้นำชุมชน	3.27	1.012	3.02	1.053	2.950	.003*
5.	ท่านคิดว่าข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ที่ได้รับ จากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของท่าน	2.93	1.036	3.13	1.070	-2.370	.018*
6.	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)และ การเลือกตั้งอื่นๆผู้นำชุมชนของท่านมีการชัก จูงโน้มน้าวท่านให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้หนึ่ง ผู้ใดโดยเฉพาะ	3.49	1.108	2.98	1.147	-5.409	.000*
7.	ท่านยอมรับและเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำ ชุมชนในการ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.)หรือการ เลือกตั้งอื่นๆให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำ ชี้นำ	2.59	1.043	2.77	1.208	-2.057	.040*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
8.	การตื่นตัวทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเป็นผลมาจากการชี้นำชักจูงและโน้มน้าวของผู้นำชุมชน	2.81	1.017	3.17	1.165	-4.125	.000*
9.	ในกรณีที่ชุมชนของท่านประสบปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ผู้นำชุมชนได้นำปัญหาไปติดต่อประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการหรือภาคเอกชน	3.16	.988	3.33	1.007	-2.045	.041*
10.	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาท่านได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้นำชุมชนจากการที่ท่านได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน	1.76	1.030	2.95	1.157	-13.202	.000*
รวม		3.0816	.58832	3.1901	.67261	-1.977	.049*
11	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชนของท่านพบปะชาวบ้านและชักชวนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาชุมชน	3.52	1.096	2.97	1.015	6.324	.000*
12	ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบันในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนปราศจากอาชญากรรมสมาชิกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.33	1.058	2.81	.924	6.383	.000*
13	เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นภายในชุมชนผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขปัญหกรณีพิพาทให้เสร็จสิ้นภายในชุมชนได้	3.21	1.041	2.67	1.120	6.140	.000*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
14	ผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.30	.944	3.26	1.087	.503	.615
15	ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนของท่านหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆในชุมชนผู้นำชุมชนมีส่วนในการดำเนินการ	3.60	1.043	3.21	1.022	4.729	.000*
16	การที่ท้องถิ่นและชุมชนของท่านได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นผลมาจากผู้นำชุมชน	3.75	1.065	3.08	.988	7.903	.000*
17	ผลจากการที่ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นผลให้ผู้สมัครผู้นั้น ได้รับการเลือกตั้ง	3.05	.992	3.20	1.079	-1.774	.077
18	ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนที่ผู้นำชุมชนของท่านได้ไปติดต่อขอรับการช่วยเหลือจากทางราชการได้รับการตอบสนอง	2.99	1.022	3.08	.978	-1.111	.267
รวม		3.3651	.83345	3.0095	.69104	5.480	.000*
19	<u>รูปแบบอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน</u> คณะผู้บริหารเทศบาลชุดปัจจุบันท่านคิดว่าเป็นผลมาจากที่ผู้นำชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือสนับสนุน	3.51	1.042	3.13	1.056	4.478	.000*
20	เมื่อในชุมชนมีปัญหาส่วนรวมเกิดขึ้นผู้นำชุมชนแสดงบทบาทและเข้าแก้ไขปัญหาได้	3.29	.962	2.89	1.051	4.918	.000*

ข้อ	ประเด็น	ชุมชนการเคหะ		ชุมชนดวงแก้ว		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
21	ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของท่านจะมีส่วนทำให้ การเมืองในระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง	3.30	1.078	2.76	1.248	5.620	.000*
22	ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรม ทางการเมืองของชุมชนผู้นำชุมชนร่วม กิจกรรม	3.83	1.061	3.42	1.066	4.624	.000*
23	เมื่อทางราชการจัดให้มีการประชุมสมาชิก ภายในชุมชนเพื่อแนะนำข้อราชการให้ สมาชิกได้ทราบผู้นำ ชุมชนของท่านเข้าร่วม และชักชวนให้ท่านเข้าร่วมประชุม	3.40	.918	3.36	1.035	.501	.617
24	เมื่อผู้นำชุมชนเรียกประชุมสมาชิกในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในชุมชนท่านเข้าร่วมประชุม	3.16	.907	3.15	1.042	.109	.913
25	ท่านให้ความเคารพเชื่อถือ เชื่อฟัง ยอมรับ	3.34	.948	3.08	1.255	2.788	.005*
รวม		3.4145	.76208	3.0680	.72733	5.440	.000*
เฉลี่ยรวม		3.3068	.65429	3.0989	.62179	3.600	.000*

*p < .05

ภาคผนวก ก

บทสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนการเคหะและชุมชนควงแก้ว

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ชุมชนการเคหะ

วันที่ 17 กันยายน 2550

นาย ก. อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ อายุ 54 ปี ตำแหน่งรองประธานกรรมการชุมชน อยู่อาศัย 12 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนจะมีส่วนในการทำให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือต้องบอกกล่าวให้ลูกบ้านให้รับทราบในการเลือกตั้ง จะเป็นแบบใด ระดับชาติหรือท้องถิ่น เป็นการแนะนำไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถ้าไม่ไปจะเสียสิทธิหมดโอกาสทางการเมือง สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านอื่นยังไม่มีเนื่องจากผู้นำชุมชนเพิ่งเข้ารับตำแหน่งใหม่เมื่อประมาณปี 2549

วิธีการจะประชาสัมพันธ์หรือแจ้งข่าวสารทางการเมืองให้สมาชิกในชุมชนทราบ ในขณะนี้ชุมชนยังรอเสียงตามสายอยู่ (หอกระจายข่าว) ซึ่งเดิมมีอยู่ 38 ชุมชนมีการแบ่งพื้นที่ใหม่ แบ่งออกเป็น 63 ชุมชน ผู้นำจะใช้วิธีการเดินไปพบปะพูดคุยกับลูกบ้าน นัดประชุมคงไม่ได้ เพราะต่างคนต่างมีภาระกิจ เวลานั้นคหามาไม่ตรงกัน บางคนค้าขาย บางคนรับราชการ บางคนเสาร์อาทิตย์ทำงานพิเศษ จะไม่ใช่โทรศัพท์เพราะว่าไม่ใกล้ชิดกัน ในเรื่องข่าวสารก็มีส่วนต่อการตัดสินใจทางการเมือง เช่นการไปสิทธิเลือกตั้ง เลือกประธานชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล หรือครั้งล่าสุดที่มีการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ก็มีการบอกกล่าวประชาสัมพันธ์ ในกลุ่มช่วยกันพยายามแจ้งข่าวสารให้ลูกบ้านรับทราบ

วิธีการชักจูงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ต้องยอมรับว่าในปัจจุบันการเมืองไม่ใช่เป็นไกลตัวอีกต่อไป เวลานั้นการเมืองเข้ามาในชุมชนก็บอกให้ชาวบ้านทราบให้เข้าใจว่า ในกรณีมาหาเสียงว่าจะทำให้ชุมชนพัฒนาหรือเจริญอย่างไร มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการพร้อมเพรียงหรือไม่ ผู้นำจะนำนโยบายนี้บอกลูกบ้าน ปลูกเร้าให้สมาชิกในชุมชนตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะผู้นำเป็นหนึ่งในกรรมการชุมชนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและต้องการเห็นชุมชนมีความเจริญ แต่การให้ชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็จะบอกผลดีผลเสียในการเลือกตั้งว่าเป็นอย่างไร

การพูดคุยชักจูงให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือจากเดิมชุมชนไม่ค่อยมีความสามัคคี ผู้นำจะพูดคุยทำความเข้าใจผู้อยู่อาศัยในชุมชนว่า คณะกรรมการจะทำงานอย่างไรให้เป็นรูปธรรม จะต้องมีส่วนร่วมด้วยกันในทุก ๆ ด้าน

ผู้นำชุมชนต้องเสียสละ ซื่อสัตย์มองเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ กรณีมีข้อพิพาทก็จะเข้าแก้ไขปัญหาสำหรับเทศบาลก็ประสานไป ได้รับการช่วยเหลือเสมอ ผู้นำใช้ความรู้ความสามารถ กล้าบริหารงานชุมชน บทบาทผู้นำต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกกรณี แต่บางครั้งก็มีอุปสรรค เช่น ปัญหาอาชญากรรมความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน (หน้าที่ตำรวจ) การทำงานไม่หวังผลตอบแทน อีกเรื่องหนึ่งก็คือ งบประมาณที่เทศบาลให้มาก็ยังไม่เพียงพอ

นาง ข. อาชีพค้าขาย อายุ 55 ปี ตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายสาธารณสุข) อยู่อาศัยเวลา 5 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองคือเข้าไปพูดคุยกับสมาชิกในชุมชนว่า ในเรื่องทางการเมืองมีความคิดเห็นอย่างไร ชอบคนไหนก็เลือกคนนั้น การพูดแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ปกติอยู่ในชุมชนก็จะใช้วิธีการเดินไปพูดที่บ้านของสมาชิกในชุมชน

สำหรับการแจ้งข่าวสารทางการเมือง ถ้าได้ข่าวมากก็จะเดินไปบอก โทรศัพท์บอก ลูกบ้าน แวะไปคุยหรือขี่จักรยานยนต์ไปบอก จะไม่ประชุม เนื่องจากมีปัญหาเวลานัดหมาย สถานที่ประชุมไม่พร้อม เนื่องจากตัวผู้นำแบ่งงานกันทำ รับผิดชอบเป็นโซนพื้นที่ สังเกตว่า สมาชิกจะสนใจข่าวสารที่แจ้งให้ทราบ ทำให้สมาชิกได้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก และมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองด้วย

การชักจูงให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้วิธีการพูดคุยเข้าถึงตัวลูกบ้าน ที่ทำเช่นนั้นก็อยากให้ชุมชนหรือบ้านเมืองเจริญขึ้น อยากให้ชาวบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเต็มที บางครั้งเวลาไปหาลูกบ้านก็จะบอกเรื่องการเมืองไม่ยากไปใช้สิทธิ แต่ก็ชักจูงให้เขาไปใช้สิทธิจนได้ เวลาไปบอกสมาชิกไม่เคยให้คำตอบแทนแต่อย่างใด สมาชิกก็ให้ความร่วมมือดี ตัวกรรมการชุมชนเอง ก็ไม่เคยถูกร้องเรียนเช่นกัน

หากชุมชนมีกิจกรรมชุมชน เทศกาล ผู้นำจะใช้เวลานี้พูดคุยให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง บางทีถ้าลูกบ้านสงสัยก็ถามก่อน ผู้นำก็จะพูดคุยอธิบายให้ฟัง ให้เห็นความสำคัญทางการเมือง สมาชิกในชุมชนก็เห็นด้วยคล้อยตามที่บอก ถ้ามีข่าวสารจะแจ้งให้ทราบด้วย

ผู้นำชุมชนจะปฏิบัติตน ในลักษณะทำตนช่วยเหลือลูกบ้านยามเดือดร้อน ช่วยดูแลเด็ก ทำการบ้าน ดูแล รดน้ำต้นไม้ให้ จำเป็นต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ชาวบ้านเชื่อถือศรัทธาชาวบ้านจะร่วมพัฒนาทุกครั้งที่ย่อร้องไป และเข้ากับลูกบ้านได้ทุกคน ทำตัวเป็นกลาง ตามสารทุกข์สุกดิบ หากมีปัญหาหรือร้องเรียนจะแก้ไขเอง หากไม่สำเร็จจะรายงานให้ประธานฯทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป สมาชิกจะเห็นความทุ่มเทของผู้นำชุมชน

บทบาทผู้นำต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกกรณี ทุกเรื่อง หากลูกบ้านเดือดร้อน การไปช่วยเหลือลูกบ้าน บางครั้งตนมีอาชีพค้าขายต้องปิดร้าน ทำให้ขาดรายได้เหมือนกัน

นาย ค. อาชีพทนายความ อายุ 49 ปี ตำแหน่งกรรมการชุมชนฝ่ายปกครอง อยู่อาศัย 7 ปี

ในการเป็นผู้นำชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะต้องศึกษากฎหมายระเบียบก่อน ในการมีส่วนร่วมคือ การปิดประกาศ การแจ้งข่าวสารและก็มี การพบปะพูดคุย สัมผัสกับชาวบ้าน และชักชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแจกเอกสาร ของเทศบาลเรื่องการเลือกตั้ง แนะนำหากไม่ไปใช้สิทธิก็อาจเป็นผู้เสียสิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่แล้ว ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

วิธีการแจ้งข่าวสารคือ นอกจากปิดประกาศแล้ว ใช้วิธีการสื่อโดยตรง ไปพูดคุยเฉพาะ เรื่อง เนื่องจากชุมชนการเคหะไม่มีหอกระจายข่าว หรือบางครั้งใช้วิธีการโทรศัพท์ไปบอก

ในการชักชวนให้ประชาชนไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ก่อนอื่นผู้นำต้องทำเป็นตัวอย่าง ก่อน การช่วยเหลือสังคม อาศัยเวลาว่างๆ ไปพูดคุย ส่วนใหญ่ก็สนองตอบให้ความร่วมมือดี คือ ที่เป็นเช่นนั้น ก็จะทำให้พวกสมาชิกได้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การไปช่วยงานบวช งานศพ งานแต่งงาน เทศกาล กิจกรรมชุมชน ผู้นำชุมชนจะเข้าไป บอกกับสมาชิก ก็ตอบรับสนใจฟังมากขึ้นกว่าเดิม อาจเป็นไปได้ว่าชาวบ้านคิดว่ามันมีผลกระทบหรือ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของลูกบ้านในชุมชนโดยตรง

การปฏิบัติตนของผู้นำชุมชน คือการสร้างความเชื่อถือก่อน แสดงตัวอย่าง ซื่อสัตย์ สุจริต พูดจริงทำจริงใช้ความรู้ทางกฎหมายช่วยเหลือลูกบ้านเท่าที่ทำได้ เช่น ลูกพวกเขาเดือดร้อน ไปโรงพัก ก็ตามไปดูดูแลประกันตัวให้ หากมีข้อพิพาทก็จะไปหาข้อมูลโดยตรง สอบถาม และไม่ว่า จะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวม ผู้นำจะไม่ได้รับค่าตอบแทน เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ ชาวบ้าน ต้องการให้ช่วยเหลือทุกคน

บทบาทผู้นำในด้านอื่น ต้องริเริ่ม นำเสนอสิ่งใหม่ แก้ไขข้อบกพร่อง ของชุมชน ตัวอย่างเช่น เรื่องไฟฟ้าการเคหะต้องแก้ไขปัญหาให้ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณีตลอด

นาย ง. อาชีพธุรกิจส่วนตัว อายุ 47 ปี ตำแหน่งประธานกรรมการชุมชน อยู่อาศัย 13 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน ใช้วิธีการพูดคุยกับกลุ่มเล็กๆ ก่อน ก็จะไปบอกกันปากต่อปาก การแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกใครก็ได้ ออกไปใช้สิทธิ แนะนำไม่ให้ถอนหลังทับสิทธิ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมบางครั้งเคยโดนจับกุมมาแล้ว 2 ครั้ง ในข้อหาเป็นหัวคะแนน แต่ผลปรากฏว่าไม่มีหลักฐานไม่มีมูล บางทีอันตรายแต่ผู้นำคิดว่า อยากทำให้อะไรให้ประเทศชาติ ลูกบ้านเข้าใจ ผู้นำจะช่วยเหลือชุมชนมาโดยตลอดไม่เคยใช้ตำแหน่งว่าตนเองเป็นประธานชุมชน

วิธีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง ชุมชนไม่มีเสียงตามสาย ก็จะใช้วิธีการพูดคุยให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ข่าวสารที่ให้ไปคิดว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน การบอกข่าวสารของผู้นำจะไม่ชี้หน้า แต่ลูกบ้านเชื่อผู้นำ เข้าใจว่าผู้นำสามารถปกป้องลูกบ้านได้

การชักจูงให้ลูกบ้านมีส่วนร่วม ผู้นำคิดว่าจะไม่ชักจูงให้ลูกบ้านเข้าร่วม แต่จะใช้วิธีการปฏิบัติตัวให้ลูกบ้านเห็นก่อน ถ้าดีลูกบ้านเขาก็จะเลือก ถ้าเห็นว่าใครเป็นคนดีก็ไปลงคะแนนให้เขา สมาชิกส่วนใหญ่ตอบสนองมีส่วนร่วมดี การช่วยชาวบ้านผู้นำไม่เคยเรียกค่าตอบแทน การทำงานจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ถ้ามีงานก็ไปทุกครั้งเพื่อแสดงออกการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้นำจะทำเพื่อส่วนรวมกับชาวบ้าน ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เชื่อถือกัน

ในกิจกรรมของชุมชน ก็พูดคุยเสมอ ให้กลุ่มทำงานร่วมกันให้กลุ่มเข้มแข็ง ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ให้เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องส่วนรวม มีผลต่อลูกบ้านทุกคน

วิธีการปฏิบัติตน ผู้นำอยู่อาศัยมา 13 ปีแล้ว ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ใช้ความรู้ความสามารถ สอนดนตรี สอนภาษาอังกฤษ ให้เด็กๆ ในชุมชนฟรี อบรมเด็ก และพัฒนาชุมชน ถ้ารับปากชาวบ้านก็ทำให้ พูดจริงทำจริง เรื่องอาวุโสไม่จำเป็น ข้อพิพาททำทุกเรื่อง. บ้านเปิดตลอดเวลา และวางตัวเป็นกลาง

บทบาทของผู้นำแล้ว เข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกรณี เรื่องอาชญากรรม มีปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากหมู่บ้านการเคหะไม่มีผู้แดงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือวินจักรยานยนต์เก็บค่าโดยสารแพง ทุกเรื่องต้องทำหมด เมื่อเป็นปัญหาของชาวบ้านเดือดร้อนมาก็ช่วยทุกคน

22 กันยายน 2550

นาย ก. อาชีพรับจ้าง อายุ 44 ปี ตำแหน่งรองประธานกรรมการชุมชน อยู่อาศัย 10 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ ถ้าหากมีการเลือกตั้งเช่นคณะกรรมการชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะประสานงานกับเทศบาลนำเอกสาร ประชาสัมพันธ์ การจัดหน่วยเลือกตั้ง ประสานงานกับผู้สมัคร แนะนำให้สมาชิกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการเดินบอก พูดคุย ซึ่งคณะกรรมการฯ จะแบ่งงานกันทำ เนื่องจากมีประมาณ 800 หลังคาเรือน ชาวบ้านสนองตอบด้วยดี เพราะว่าประชาชนมีการศึกษามากขึ้น ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น หากมีผู้สมัครที่เป็นขวัญใจลูกบ้านจะสนใจเป็นพิเศษ

วิธีการแจ้งข่าวสารทางการเมือง เนื่องจากชุมชนดวงแก้วไม่มีเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ จะบอกปากเปล่า การแจกเอกสารที่ผู้จดหมายหน้าหมู่บ้าน และชุมชนดวงแก้วมีสถานีวิทยุชุมชน 92.25 FM (10 KM) เพื่อบริการประชาชนภายในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะใช้สถานีวิทยุชุมชนประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารทางการเมืองให้ทราบ แต่ถ้ามีเสียงตามสาย (หอกระจายข่าว) ชุมชนจะใช้แจ้งข่าวสารได้มากกว่า เพราะส่วนหนึ่งลูกบ้านจะต้องเปิดคลื่นช่อง 92.25 FM เท่านั้น

สำหรับการชักจูง ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม คือ พูดคุย แจกเอกสารและชี้ให้เห็นส่วนดี ไม่ดีของการเมือง การที่มีส่วนร่วมลูกบ้านจะได้ประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่มีส่วนร่วมจะเสียประโยชน์อย่างไร ชี้เหตุผลความจำเป็นเรื่องการปกครอง ไม่ใช่สนับสนุนบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษ ชักจูงชี้ให้เห็น ปกติแล้วจะไปพูดคุยกันที่ สภาคาเฟ่ของชุมชน สนทนาวิพากษ์วิจารณ์การเมืองกันแต่ไม่ชี้นำ จะให้ข้อมูลกลาง ๆ แก่ลูกบ้าน

การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีถ้าไปงานแต่งงาน งานศพ งานเทศกาลหรือกิจกรรมของชุมชนจะใช้โอกาสพูดคุย ยังเป็นช่วงฤดูกาลที่มีการเลือกตั้ง ก็จะเป็นหัวข้อที่สำคัญทางการเมือง ลูกบ้านจะมาหาให้ความสนใจ ผู้นำชุมชนไม่เคยเป็นหัวหน้าใคร คณะกรรมการฯ จะวางตัวเป็นกลาง

ผู้นำชุมชนจะทำงานเป็นทีม ชื่อสัตย์ ให้การช่วยเหลือหากมีปัญหาไม่ปิดกั้นสมาชิกในชุมชน เน้นความสามัคคีในหมู่คณะ ก็จะได้รับความศรัทธา การอุทิศตน เสียสละไม่หวังผลตอบแทน ที่เป็นเช่นนั้น เพราะจะทำให้สังคมดีขึ้น

บทบาทผู้นำชุมชน คือการให้ความช่วยเหลือ เช่น ในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษา ให้แก่ลูกบ้าน เกี่ยวข้องทุกกรณี ทำงานให้ชุมชนเป็นแกนขาให้เทศบาลและจะประสานงานหน่วยงานอื่นๆ (ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ)

นาย ข. เกษียณอายุราชการ อายุ 69 ปี ตำแหน่งกรรมการชุมชน(ฝ่ายสวัสดิการฯ) อยู่อาศัย 3 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะรับนโยบายจากทางราชการก่อนว่า มีอะไรให้ช่วยเหลือ
 ดำเนินการตามที่เทศบาลประสานมา การเข้าไปพูดคุย พบปะกับลูกบ้าน พูดคุยกันที่สภากาแฟของ
 ชุมชน(ชอย 1) ให้ลูกบ้านมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนอื่นก็จะเป็น คณะกรรมการประจำหน่วย
 เลือกตั้ง แต่ผู้นำชุมชนจะไม่ชี้แนะให้เลือกใคร เพียงให้ความรู้เท่านั้น ผู้นำชุมชนจะชักชวนให้ไปใช้
 สิทธิเลือกตั้ง ถือว่าเป็นหน้าที่ของตน

การแจ้งข่าวสารทางการเมือง จะไปแจ้งข่าวสารที่สภากาแฟของชุมชน บอกเพื่อนฝูง
 จะมีการประชุมกันในกลุ่มต่างๆ และพูดผ่านสถานีวิทยุชุมชน บางครั้งจะเขียนบทความ
 ออกอากาศ ในเชิญชวนการไปเลือกตั้ง และให้ออกไปใช้สิทธิกันมากๆ การปิดประกาศที่หน้า
 หมู่บ้าน ในส่วนครอบครัวให้แจ้งข่าวสารกันปากต่อปาก

การชักจูง โน้มน้ำวให้มีส่วนร่วม นั้น อยู่ที่ตัวบุคคลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
 จริงใจกับลูกบ้านว่ามาทำประโยชน์ให้เพื่อส่วนรวม พูดคุยว่าถ้าเลือกคนไม่ดีจะเกิดอะไรขึ้น ที่ชัก
 จูงเพราะว่า ประเทศชาติเป็นของทุกคนรวมถึงผู้นำชุมชนด้วย การช่วยเหลือชุมชนได้รับการ
 ตอบสนองดีมาก

เนื่องจากเพิ่งมาเข้ารับตำแหน่ง การพูดคุยชักจูงให้เห็นความสำคัญการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองในเวลาที่มีกิจกรรมของชุมชนยังไม่ได้ทำแต่ถ้ามีโอกาสจะโน้มน้ำวลูกบ้านให้เห็น
 ความสำคัญ

วิธีปฏิบัติตนของผู้นำ จะมีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ ให้ความถูกต้องกับชาวบ้าน
 ช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ในฐานะอาสาเป็นผู้นำชุมชน ทำตัวอย่างให้ชุมชนเห็น ไม่จำเป็นต้อง
 เหมือนผู้ใหญ่บ้าน แต่จะทำเพื่อส่วนรวมอย่างเดียว

บทบาทผู้นำอย่างอื่นคือ ทำตัวให้ดีที่สุด ช่วยเหลือตลอด เช่น เกิดเหตุไฟไหม้บ้านเข้า
 ช่วยเหลือ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำทุกกรณี

นาง ค. อาชีพแม่บ้าน อายุ 47 ปี ตำแหน่งกรรมการชุมชน (ฝ่ายการคลัง) อยู่อาศัย 16 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะพูดคุยแนะนำกลุ่มแม่บ้าน ชักชวนเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง พูดคุยการใช้สิทธิเลือกตั้ง แจกเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ตอบสนองให้ความสนใจดี และจะไปพูดต่อกับครอบครัวของสมาชิกในชุมชน

วิธีการแจ้งข่าวสารทางการเมืองนั้น จะใช้การเดินทางไปบอกเป็นกลุ่มๆ ไปหาที่ที่มีกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากไม่มีเสียงตามสาย ไม่ได้ประชุม ไม่ใช้โทรศัพท์ มีการปิดประกาศให้ชุมชนทราบหน้าหมู่บ้าน การแจ้งข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกบ้าน สังเกตว่ามีการตื่นตัวทางการเมือง

การชักจูง โน้มน้าวการมีส่วนร่วม คือการบอกกล่าวพูดคุยกับสมาชิกที่เป็นเช่นนั้น เพราะว่าผู้นำชุมชนมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการชุมชน เป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ การช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนแล้ว สมาชิกจะมีความเกรงใจ ทำตามที่เสนอคล้ายตาม การชักจูงให้มีส่วนร่วมจะไม่รอว่าเป็นฤดูกาลเลือกตั้ง จะทำตลอดทั้งปี

ผู้นำชุมชนจะพูดคุยให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลูกบ้านเห็นด้วยและให้ความสนใจ จะใช้เวลาช่วงมีงานเทศกาล กิจกรรมของชุมชนของหมู่บ้าน

วางตัวเป็นกลาง ช่วยเหลือทุกอย่าง ทุกเรื่อง จะไม่มีการแจกเงินและทางกลับกันก็จะไม่ได้รับค่าตอบแทนเช่นกัน หากมีปัญหาแนะนำ แก้ไขให้ ไม่เลือกปฏิบัติต่อสมาชิกในชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชน สำหรับผู้นำชุมชนอยู่ฝ่ายการคลังไม่ค่อยมี ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องทุกกรณี เรื่องปัญหาอาชญากรรมมีน้อยในหมู่บ้านแต่ถ้าหากมีลูกบ้านขอร้องก็จะช่วยเหลือ

นาย ง. อาชีพรับจ้าง อายุ 48 ปี ตำแหน่งประธานกรรมการชุมชน อยู่อาศัย 8 ปี

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การแนะนำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเดินไปบอกลูกบ้าน การปิดประกาศให้สมาชิกในชุมชนทราบ เป็นเรื่องจำเป็นที่จะให้ลูกบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สมาชิกให้ความร่วมมือดี ไม่เลือกกลุ่มปฏิบัติ

วิธีการแจ้งข่าวสาร ผู้นำชุมชนใช้วิธีการเดินไปบอก ด้วยตนเอง ไม่เคยใช้โทรศัพท์ มีการประชุมบ้าง การเดินไปพูดคุยจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะดีกว่า การนำข่าวสารทางการเมือง เชื่อได้ว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของลูกบ้านในชุมชน ลูกบ้านมีความมั่นใจในตัวผู้นำชุมชน

การชักจูง โน้มน้าว จะพูดคุยให้ความช่วยเหลือก่อน แนะนำให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การออกหน่วยเคลื่อนที่ก็จะชักจูงลูกบ้าน หาโอกาสพูดคุยให้ลูกบ้านเข้าใจว่า การเมืองมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป การมีส่วนร่วมจะทำให้ได้รับประโยชน์ ต่อตัวสมาชิกในชุมชน

ผู้นำชุมชนจะพูดคุยกับสมาชิกในชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหาโอกาส ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมของชุมชน พบปะสังสรรค์ งานเทศกาลของชุมชน ให้เห็นความสำคัญดังกล่าว

ต้องเป็นผู้นำที่ดี พูดจริงทำจริง ต้องมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ . เรื่องอาวุโสไม่จำเป็น การให้ความช่วยเหลือ ลูกบ้านก็เกรงใจ มีความนับถือตัวผู้นำชุมชน วางตัวเป็นกลาง หากลูกบ้านเดือดร้อน ก็จะช่วยเหลือ เช่น การขอถังดับเพลิงให้ชุมชน ตามชอยต่างๆ ของชุมชน การแก้ปัญหาจราจร การจัดหน่วยเลือกตั้งที่อำนวยความสะดวกในการสัญจรไป-มา ให้กับสมาชิกในชุมชน

บทบาทผู้นำชุมชนด้านอื่น จะช่วยเหลือทั้งส่วนตัว และส่วนรวม ในทุกกรณี คดีอาชญากรรมไม่ค่อยเกิด เนื่องจากมีผู้แจ้งในชุมชน มีเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ เข้ามาภายในหมู่บ้านเป็นบ่อยครั้ง

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสิวาพร ชมกรด
วัน เดือน ปี	19 มีนาคม 2503
สถานที่เกิด	อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	น.บ. (นิติศาสตร์บัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	นิติกร 7ว